بنعوت صناع مکین و مکان و بحمد خلاق زمین و زمان نسخہ جلیل بعد

از تالیفات فاضل جلیل تاریخدان بےمثیل مولانا ابوالفضل محمد عباس شروانی در ذکر افضلین عباد مسمّیٰ به

تاریخ آل امجاد

حسب فرمایش عالم خبیر واعظ عدیم النظیر مولانا مولوی محمد عبد المجید سلمہ اللہ الحمید عن شر کل غوی عنید

در مطبع انصاری واقع دهلی بطبع متزین مقبول اهل جهان گردید

مختصر فہرست کتب موجودہ مطبع انصاری دہلی

نام کتاب	قیمت
الحزب المقبول فی احادیث	
الرسول مترجم	۴ر
فتح المغیث اردو	۱ر
تحفۃ الاخیار ترجمہ مشارق الانوار	
مجلد مطبوعہ بمبئی	۴ر
انوار المشارق جلد احادیث	
متفق علیہ مشارق کو جمع کیا	
گیا۔ عربی	۵ر
مجالس الابرار مع ترجمہ اردو معروف	
بترجمہ خیئۃ الاسرار احمد	۴ر
فقہ و اصول فقہ عربی	
کتاب الاستعاذہ مصری	۴ر
در مختار کشوری	عکر
تبصرۃ الجمعہ	۶ر
صغیری شرح منیۃ المصلی مع	
حواشی کبیر وغیرہ۔ مجتبائی	۱۱ر
فتاوی قاضی خاں۔ دو جلد	
کامل مطبوعہ مصطفائی جس	
ہوا کہ یہ فتاوی کلکتہ میں نہایت	
صحیح چھپا تھا اُسکے بعد کئی	
نقلیں اسکی بار ہا طبع ہوئیں	
مگر غلط اب عالی ہمت حاجی	
محمد یعقوب صاحب مالک مطبع	
احمدی نے باہتمام بلیغ بغرض	
رفع شکایت شائقین مطبع	
مصطفائی ہی سے اسکو چھپوایا ہے	۶ر
شرح فقہ اکبر ملا علی قاری۔	۱۲ر
قدوری عربی۔ لاہوری	۶ر
ایضاً عربی محشی بحواشی مفیدہ	
نہایت صحیح۔ مجتبائی	۱۲ر
کبیری شرح منیۃ المصلی لابراہیم	۴ر
کنز الدقائق مع عینی مطبوعہ مصر	
بمبئی تقطیع کلاں مجلد	۱۲ر
منیۃ المصلی محشی کاغذ حنائی	
مطبوعہ انصاری	۶ر
نصب الرایۃ لابن حجر عسقلانی	۴ر

نام کتاب	قیمت
فقہ فارسی	
کنز فارسی	۸ر
قدوری فارسی	۵ر
مالابدمنہ فارسی خوشخط	
محشی مجتبائی	۷ر
خلاصہ کیدانی منظوم مجتبائی	[illegible]
قیامت نامہ فارسی	۱ر
مفتاح الصلوۃ محشی بحواشی	
مفیدہ۔ مجتبائی	۸ر
زاد الآخرۃ فارسی	۱۴ر
فقہ اردو	
شرح وقایہ اردو چار جلد کامل	
مطبوعہ احمدی	عکر
احسن المسائل ترجمہ کنز الدقائق	
اردو میں ہے	۱۳ر
تقویۃ الایمان فاروقی..	۱۰ر
ترکیب الصلوۃ مجتبائی	۱ر
خیر الفقہ اردو	۱ر
تحریم النساء	۱ر
رسالہ ستر عورت	[illegible]
رانڈوں کی شادی اردو	[illegible]
راہ نجات	۱ر
صبح کا ستارہ	۱ر
ضیاء القلوب فی لباس المحبوب	
ترجمہ اردو	۳ر
غنیۃ الطالبین مع ترجمہ اردو	
جسکے حاشیے پر فتوح الغیب ہے	
اردو	۴ر
ایضاً مترجم کشوری	[illegible]
مفتاح الجنۃ	۲ر
کشف الحاجۃ ترجمہ اردو مالابدمنہ	۲ر
تعلیم الحیا	۷ر
زاد الآخرت اردو	۱۲ر
فقہ محمدی کلاں ہر جلد کامل	
مطبوعہ لاہور	۴ر
آب حیات۔ نظامی	۲ر

نام کتاب	قیمت
تصنیفات مولانا مولوی	
محمد نذیر احمد خاں صاحب	
مرآۃ العروس مطبوعہ انصاری	۸ر
بنات النعش مطبوعہ انصاری	۷ر
ایضاً کاغذ رسمی	۴ر
توبۃ النصوح مطبوعہ انصاری	۷ر
محصنات مطبوعہ انصاری	۱۰ر
ابن الوقت مطبوعہ انصاری	۱۲ر
موعظۂ حسنہ مطبوعہ انصاری	۱۰ر
منتخب الحکایات	۴ر
چند پند مطبوعہ افتخار دہلی	۴ر
صرف صغیر یعنے قواعد فارسی	
بزبان اردو	۲ر
اتمام حجۃ یہ رسالہ نظم میں ہے	۱ر
مبادی الحکمۃ منطق میں ہے	۸ر
ایامی بیوہ عورتوں کے	
نکاح نہ کرنے کی دینی و دنیاوی	
خرابیاں دکھائی گئیں ہیں۔	۱۰ر
رسم خط قواعد املا و انشا میں	۲ر
مایغنیک فی الصرف عربی	
اردو زبان میں یہ کتاب عجیب ہے	۸ر
ایضاً کاغذ رسمی	۵ر
لکچروں کا مجموعہ۔ اسمیں مولوی	
صاحب کے تیرہ لکچروں کا مجموعہ	
ہے کاغذ ولایتی	۴ر
ایضاً کاغذ رسمی	۱۲ر
لکچر نمبر ۱۴ او ستمبر ۱۸۹۲ء دہلی کے	
جلسۂ کانفرنس میں دیا	۲ر
لکچر نمبر ۱۵ فطرۃ اللہ انجمن حمایت	
اسلام لاہور میں دیا	۲ر
لکچر نمبر ۱۶ دسمبر ۱۸۹۳ء میں بمقام	
علیگڈھ دیا	۴ر
لکچر نمبر ۱۷ انجمن حمایت اسلام	
میں دیا	۴ر
لکچر نمبر ۱۸ و ۱۹ ڈپٹیشن لاہور	
اور سفر حیدرآباد میں دیئے	۴ر

نام کتاب	قیمت
لکچر نمبر ۱۳ دسمبر ۱۸۹۴ء میں	
بمقام علیگڈھ دیا	۲ر
لکچر نمبر ۲۰ انجمن حمایت اسلام	
میں دیا یہ بہت عمدہ لکچر ہے	
زیر طبع ہے	۳ر
رؤیای صادقہ	
یہ ناول مولوی صاحب ممدوح نے	
حال میں لکھا ہے اگرچہ مولوی	
صاحب کے کل ناولوں اور لکچروں	
میں مذہبی شان ہوتی ہے مگر	
اس شان کو جیسا اس میں اختیار	
کیا ہے۔ صادقہ ایک رئیس	
جسکو باغ خدا نے اس طرح کا	
بنایا ہے کہ وہ ہمیشہ سچے خواب	
دیکھا کرتی ہے ادھر سید صادق	
علیگڈھ محمڈن کالج کا طالب	
العلم فرض کیا گیا ہے	
پاس ہے [illegible]	
[illegible]	
خوار [illegible] العلم ہوا کرتے	
ہیں۔ صادق اور صادقہ ایک	
دوسرے کے ساتھ بیاہے گئے	
ہیں۔ میاں تو رہنے والا بنارس	
کا ہے اور بی بی دتی کی بی بی	
کے تعلق سے میاں دلی میں	
رہنے لگا جہاں مذہبی اختلاف	
کا بڑا دخل ہے دلی کی سوسائٹی	
میں صادق کے مذہبی شکوک کو	
بہت ترقی ہوئی شکوک کے ساتھ	
اُسکی پریشانی بڑھی صادقہ نے	
ایک خواب کے ذریعے سے اسکے	
شکوک اور پریشانی کو رفع کیا	
اس ناول میں یہ بات ثابت	
کی گئی ہے کہ سچا اسلام بالکل	
عقل کے مطابق ہے اور	[illegible]

[illegible]

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّلْعَالَمِينَ

تاریخ آلِ محمد

۱۲۹۶۳

1952

بسم اللہ الرحمٰن الرحیم

الحمد للہ الذی لا یدرکہ الحواس و لا یقاس بمقیاس القیاس و الصلوٰۃ و السلام مسک الختام علی من ارسل الی کافۃ الناس محمد و آلہ الفسقاء وصحبہ الاکیاس ما طلع القباس

بعد ازین بر ضمیر مردمان نیک نهاد مخفی و محتجب مبا د که بفرمایش بعض [illegible]مان کمترین بندگان خدا همنام علمبردار سید الشهدا این رساله مختصر از هر جه داهم بهتر موسوم و مورخ به تاریخ آل امجاد وقتیکه سامان تالیف مهیا نداشت از فضل آلهی بر نگاشت -

واللہ رؤف بالعباد

ایکه هستم مست از نعمای تو	انت مولانا و من مولاے تو
حبّ اهل بیت دارم در روان	رافضی دانند ما را ابلهان
هم براین من زاده ام هم بگذرم	مدح خوان دودمان حیدرم
هست در آب و گل من جاگزین	حبّ آلِ پاک ختم المرسلین

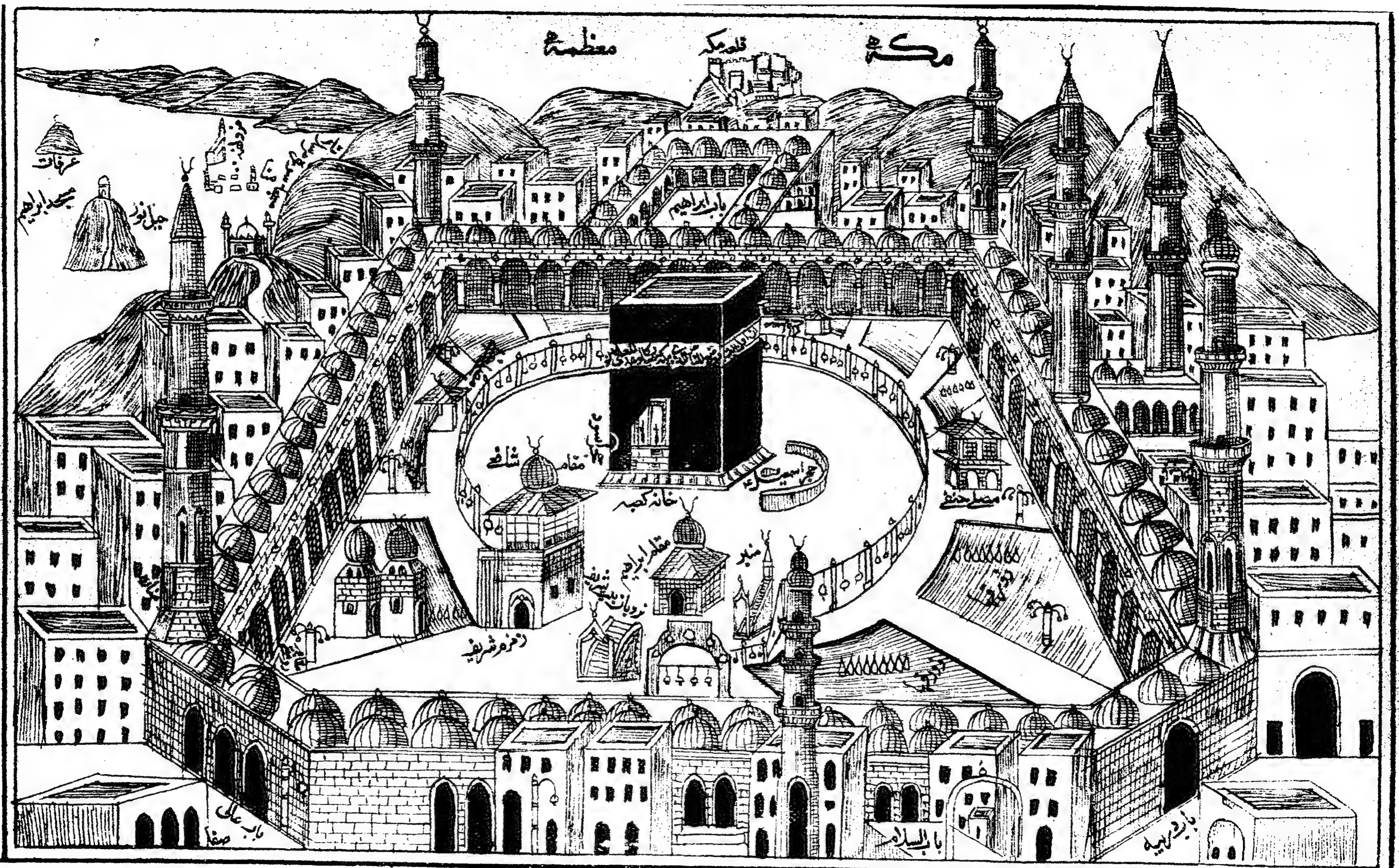
سینه ام روشن ز حبّ بوتراب	ذره ام لیکن بتابش آفتاب
مدح او فرمود حق در هل اتی	مقتدای اولیا و اتقیا
ساقی کوثر علی مرتضی	وارث علم نبی شیر خدا
قاصم پشت شقیان گرز او	عاصم ارباب دین اندر رز او
قاسم نار و جنان از حکم رب	حاسم کفرست و سلطان عرب
فاش میگویم ز راه اعتقاد	بر زبانست آنچه دارم در فواد
از محمد تا محمد ع سب بیشکی	پیشوا و رهنمایم هر یکی

و این کتاب روکش آفتاب از پانزده نور نورانی ست و هر نور لسان لمعهٔ طور بارقهٔ نور یزدانی

نور اول

برناظرین این زبور پرنور روشن تر از چشمهٔ هور باد که احوال خیر البشر در کتب سیر معتبر مثل زاد المعاد فی هدی خیر العباد و تاریخ خمیس فی احوال انفس النفیس و انسان العیون و مدارج و معارج و شواهد و روضة الصفا و روضة الاحباب و حبیب السیر و ناسخ التواریخ وغیره بزبان عربی و فارسی از روز پیدایش تا دم انتقال بکمال تفصیل و صحت بقید تاریخ و سن نهجی نوشته است که اکنون مانند آن نوشتن ممکن نیست لیکن هرگاه بنده حقیر این رساله در حالات اهلبیت رقم کردن آغاز کرد مناسب نمود که نخستین تبرکا از احوال اشرف المرسلین سخن کنم بایں رو تر زبان شدم۔

بشنوید ای نکته یابان زمن	روکش الحان بلبل نثر من

مكه معظمه
قلعه مكه
باب ابراهيم
خانه كعبه
مقام شافعى
مقام ابراهيم
منبر
زمزم شريف
مصلى حنفى
جبل نور
عرفات
باب على
صفا
باب السلام
مروه
باب عباس
ميلين اخضرين
باب النبى
شروع باب السلام

رحلت نمودند ابوطالب عم شریف ایشان بکمال شفقت تا زندگانی در پرورش کوشیدند
بعض علما مثل جلال الدین سیوطی وغیره نوشته اند که آبا و اجداد خیر العباد از نسل حضرت
اسمعیل ذبیح بن ابراہیم خلیل ہمہ خداپرست موحد پیرو شریعت خلیل الله بودند و دیگر اہل
قوم که بنام قریش معروف اند بت پرستی میکردند و اعمام حضرت دوازده بودند از انہا حمزه
و عباس ایمان آوردند و ابوطالب با وصفیکه خدمت بسیار کرد و کمال محبت میداشت ایمان نا ورد
و شیعه امامیه بروایت اہلبیت علیہم السلام مقرانند و میگویند که ابوطالب مرد موحد بود و
اسلام آورد و مصلحتاً پنهان داشت و با ایمان مُرد اشعار ابوطالب که در مدح سرور عالم ست از آن
نیز ہمین امر یافته میشود قوله الم تعلموا انا وجدنا محمداً + نبیا کموسی خُطّ فی
اول الکتب + و بعض علمای اہل سنت و جماعت مثل ابن حجر ہیثمی و عبد الحق دہلوی در
مدارج و ابوالفدا در تاریخ خود و علی شافعی حلبی در انسان العیون وغیره نیز روایت ایمان ابوطالب
تحریر کرده اند. والله اعلم بالصواب. محمد احمد مصطفی یٰسین مزمل مدثر فارقلیط یکهزار اسمای مبارک ست
و زیاده از ہزار القاب مثل رحمة للعالمین شفیع المذنبین سید المرسلین خاتم النبیین اہل علم در
کتب نوشته اند و کنیت شریف ابوالقاسم ست و معجزات زیاده از ہزار ارباب سیر نگاشته اند
از ہمه افضل و اعلی قرآن مجید ست که کسی تا امروز نتوانست که در وی سہو کلی و بیشی نماید و یا مثل آن یک
فقره انشا کند بلغای عرب که در فصاحت بیمثل بودند لیس ہذا کلام البشر گفتند و معجزه
معراج و شق القمر از اکبر و اشہر معجزات ست و از خصوصیات آنحضرت ست که مگس بر جسم
مبارک نمی نشست و جسم شریف سایه نداشت و در تاب آفتاب ہرگاه جائی تشریف می برد

قطعهٔ ابر مانند چتر سایه می گسترد و گاهی محتلم نمیشد و در هر مجمع که می نشست و یا با کسی در راه میرفت
سر تا گردن بلند مینمود رنگ جسم همایون سرخ و سفید در نهایت ملاحت و صباحت میانه قد
شکم چسپان بزرگ سر کشاده پیشانی کشیده عنق سیه گیسو بر تمام مبارک تا بناگوش فروهشته
ابروان دراز و باریک و پیوسته مانند دو هلال فراخ چشم سپیدی و سیاهی آن پر جلا و سرمه آگین
رگهای باریک سرخ گون در بیاض چشم بکمال خوبی و محبوبی نمایان موی مژگان دراز و انبوه بینی
بلند و باریک و در میان اندک حدار هر دو رخسار نرم و هموار دهن فراخ لبان باریک و سرخ
بسان یاقوت دندان پر صفا و جلا مثل سلک مروارید ریش گرد چهره بقدر یکمشت عریض الصدر
شانها کشاده بازو و دست و سرپنجه و ران و ساق و کف پا جمله اعضا مناسب یکدیگر قوی پر گوشت
و درمیان هر دو شانه نقش مهر نبوت بیضاوی برابر بیضهٔ کبوتر هموار بر جلد نمودار و بر آن
خالهای سرخ و باریک مساوی یکدیگر چنانکه از موخامه نقش کنند پر ضیا و جلا همچو افشان شنجرف
نمایان بود فصاحت و شیرینی گفتار دل از سامعین می ربود گاهی کلام فاحش بر زبان نمی
آورد و بقهقه نمی خندید تبسم میکرد که دندان ظاهر میشد و گاه برحمت و شفقت و بخوف الهی میگریست آواز
بلند نمی کرد خواب وی عین بیداری بود هر چه سخن میکردند می شنید و در سخاوت و شجاعت نظیر خود
نداشت و از کمال حیا تیز در روی نمی نگریست پیوسته ذکر خدا میکرد و بی ضرورت گفتگو نمی نمود
باشراف الفت و با اهل فضل اکرام مبذول میداشت عذر معتذر می پذیرفت بازی مباح می دید
منع می کرد و نه امر میساخت رست گفتار امانت شعار بود آهسته بوقار تمام بی تکبر راه میرفت
بر بوریا و فرش زمین می نشست و می آرمید و آنچه میسر میشدی می خورد و گاهی در حالت

اگر گرسنگی پاره سنگ بر شکم می بست طعام را بدی نمی گفت اگر پسند می آمد تناول میکرد و الا می گذاشت و چیزی برای فردا نگاه نمیداشت نام خدا گفته به انگشت لقمه می برداشت و چون سیر میشد شکر خدا گویان می برخاست و اکثر در سه تنفس نشسته آب می آشامید در جای پوشیده برای قضای حاجت میرفت هر گاه بیمار میشد دوا میخورد و پرهیز می فرمود و خوشبو را برغبت تمام می شنید و از بوی بد کراهت کلی میداشت پارچه صوف و قطن و کتان هر چه می یافت میپوشید نان گندم و جو باخرما و سکه و شهد و شیر اکثر میخورد ثرید هم تناول مینمود هر کس هدیه می آورد قبول میکرد و صدقه نمی گرفت بر خود و بر اهلبیت خود حرام میفرمود و گاهی شیر از دست خود می دوشید و سودا از برای عیال خود از بازار می خرید و کار خانگی بدست خود می کرد بعیادت بیماران میرفت دلجوئی غربا میساخت نماز بر جنازه میخواند و دعای خیر برای مردگان میفرمود و از هیچ بادشاهی نمی ترسید بینوا را بچشم حقارت نمی دید فقیر و غنی و اعلی و ادنی و خویش و بیگانه و قوی و ضعیف نزد او برابر بودند بر اسپ و دراز گوش و شتر سوار میشد مدح خود شعرا می شنید و انعام و صله می بخشید مهمان را مینوازید انگشتری نقره که بر وی محمد رسول الله نقش بود در خنصر میپوشید و هرگاه سن شریف بچهل رسید روح امین بفرمان جهان آفرین وی برو آمد و سلام و پیام و مژده نبوت داد و سه سال در مکه پنهان دعوت نمود که بت پرستی بگذارید پرستش خدا و احکام حلال و حرام از من کنید فرستاده خدا هستم بیاموزید و قدم بقدم من نهید درین مدت چهل کس ایمان آوردند باز تا ده سال علانیه حکم خدا بگفت دراین مدت زیاده از صد کس مشرف باسلام شدند و مخفی مبادا که سال دهم بعثت ابوطالب عم الیشان انتقال کردند و بفاصله سه روز خدیجه خاتون بعالم بقا رفت و

بعد مردن ایشان کافران قریش دشمن جان گردیدند و شبی بر کشتن کمر بستند پیغمبر خدا
به علی علیه السلام گفت که بجای من بر بستر بخواب من اینک بفرمان خدا بمدینه میروم و چون
آگاه شوی که من بمقصد رسیدم امانات مردم که در تحویل من ست بهر یک حواله کن و پیش من
بیا این بگفت و بحکم الٰہی نیم شب پنهان از مکه بر آمد ابو بکر صدیق در راه برخورد و رفیق طریق شد
چون صبح دمید هر دو تن در غار کوه ثور پنهان شدند در دم کلاش برروی غار فراوان تار تنیدند و عنکبوت
کبوتر بر دهن غار بیضه نهاد کافران چون در خانهٔ پیغمبر خدا در آمدند نیافتند از حضرت علی
پرسیدند فرمود که بعادت خود بیرون تشریف برده ست کفار چون میدانستند که اکثر در کوه و
صحرا حضرت عبادت الٰہی مینماید و بصحرا نهادند و تا بغار ثور رسیدند و سراغ نیافته خاک ندامت
برروی اندخته برگردیدند سه روز حضرت در انجا مانده روز چهارم رو بمدینه آوردند و بعافیت رسیدند
بنی اوس و خزرج از اهل مدینه گفتند۔

آمدی ای قبلهٔ جانهای پاک خیر مقدم مرحبا روحی فداک

و بطیب خاطر اسلام آوردند و جمله خیرخواه گردیدند و ملقب بلقب انصار شدند و مکیان که بسبب
آنحضرت وطن گذاشته در مدینه آمدند و آباد شدند بنام مهاجر و صحابه نامور گردیدند و چون
فرمان یزدان در رسید جهاد کنید یعنی هر کس اطاعت نکند و فرمان بجا نارد و بر کفر خود ثابت
بماند با و بجنگید و برای خدا کافران را بکشید یا جزیه ستانید رسول خدا به نفس نفیس با کافران
عرب بست و پنج بار پیکار نمود و قریب پنجاه بار بر کافران لشکر فرستاد و بروایتی هشتاد و سه
عدد جمله غزوات و سرایاست و هر بار نسیم فتح بر لوای نبوی وزید و شوکت کفار پست گردید

جنگ بدر و اُحد و خندق و خیبر و بنی مصطلق و بنی قریظه و حنین از محاربات بزرگ ست
ده سال بر این منوال بسر برد زیاده از صد هزار کس اسلام آوردند سال یازدهم هجرت که عمر گرامی
شصت و سه سال بود دوازده روز بعارضه بخار رنجور شده۔ بقول اهل سنت و جماعت از دوم تا
دوازدهم ربیع الاول باختلاف تاریخ جان بجهان آفرین سپرد و از سرای فانی بعالم بقا تشریف
برد و امامیه بست و هشتم ماه صفر رحلت آنحضرتؐ گفته و نوشته اند و یهود که عداوت کلی با خاتم المرسلین
میدارند ۲۸ صفر پنهان عید مینمایند و بیقین میدانند که روز وفات خواجه کائنات ۲۸ صفر ست
و جسد مبارک را علی و عباس غسل میت دادند و از سه پارچه سفید کفن پوشانیدند و فضل و قُثم و
اُسامه و شقران مددگاری کردند و در حجره بی بی عائشه دفن نمودند و فرادا و ارسالاً صحابه نماز
خواندند و یازده زن آزاد و چهار کنیز در شبستان نبوت بودند و اولاد امجاد چار پسر و چهار دختر
قاسم و ابراهیم و طاهر و طیب در سن صبا رحلت کردند و زینب با ابو العاص قبل نبوت کدخدا شد
و ابو العاص ایمان نیاورد و رقیه و کلثوم یکے بعد دیگرے در عقد عثمان بن عفان آمدند و دختر چهارم
جناب فاطمه زهرا که مرتبه او را مخبر صادق که خدا در شان وی مے فرماید وما ینطق عن الهوی ان
هو الا وحی یوحی برابر حضرت مریمؑ فرموده بلفظ انت سیدة امتی و سیدة نساء
اهل الجنة ستوده باوی سلام الله علیها چنان محبت میداشت و احترام میکرد که هیچ پدر با
دختر و پسر نکرده باشد در صحیح ابو داؤد ست که هرگاه جناب بتول بخدمت رسول مقبول می آمد
آنحضرتؐ برای تعظیم راست بر میخاست و او سلام الله علیها مجسم نور الٰهی بود به علی بن ابی طالب که
انا و علی من نور واحد و علی منی بمنزلة راسی در حق شان رسول خدا فرموده اند منسوب

بود و دوم قصبۂ منورشد و در مدینۂ منورہ مطاف کافۂ اهل اسلام ست و عمارت ضریح مبارک و
مسجد نبوی و آرایش و پیرایش آن جلاء العیون انام و کلام معجز نظام که حدیث نام اوست اکابر
اهل اسلام بجمع آن سعی مالا کلام نموده اند از مولفات اهل سنت و جماعت صحیح بخاری و مسلم و ابوداود
و ترمذی و نسائی و ابن ماجه و موطا و مسند احمد حنبل و بلوغ المرام وغیره و از تالیفات شیعه امامیه
تهذیب الایمان و کافی الاسلام و استبصار و من لا یحضره الفقیه و قرب الاسناد و عیون اخبار
الرضا و حبل المتین وغیره بسیار اسفار فریقین مشهور و معتبر و متداول اند و در احوال وطن شریف
یعنی مکه معظمه که بیت العتیق و ام القری و بلد الامین از اسمای اوست کتابهای بزرگ مثل
بحر العمیق فی احوال بیت العتیق وغیره علمای تاریخ نوشته اند و کیفیت شهر مکه و حرم نهجیکه
امروزست چون از هر دیار هزارها کس هر سال بحج میروند مردمان نیک می دانند حاجت نوشتن
نیست و حال مدینه منوره که دار الهجرت و طیبه و زور از اسمای اوست نیز مورخین اسلام برقم آورده اند
و کتب مستقله مثل کتاب الوفا فی ذکر دیار المصطفی وغیره نگاشته اند و اکثر اهل علم از ان واقف اند
اما درین قرب زمان که سلطان عبد المجید خان قیصر روم به تجدید عمارت مسجد نبوی کوشیده آرایش و
پیرایش شهر بطرز تازه نموده باین وجه مختصر احوال مدینه منوره برقسم می آرم - شهر مدینه از شهر مکه بفاصله
ده منزل التخمینا صد کروه بسمت شمال واقع ست راه غیر آباد صرف در دره های کوه چند خانهای اعراب
صحرا نشین یافته میشود درین راه آب هم کم ست و عمق چاه تا هشتاد دست یافته اند و از مکه تا
مدینه حکومت شاه روم برای نام ست اقوام عرب در علاقهای خود حاکم اند و زبان اعراب صحرا نشین
بغایت فصیح ست و مدینه بر کنار ملک عراق و شام واقع ست یعنی جانب شمال شام و بسمت خاور عراق ست

وازمکہ تا مدینہ زمینیکہ واقعست آن راحجاز می گویند گرد مدینہ تا یک یک فرسخ زمین سرسبز و مزروع وازکثرت نخلستان خوش سواد واقسام خرماشلبی وصیحانی وغیرہ نہایت لطیف وشیرین وبطرف باغ عوالی تا چند فرسخ باغ درباغ نخلستان وانہار آب شیرین درجریان وبیرون شہر سبیلہای آب وحوض بکثرت وآب چاہ نیز باندک شوریت قابل نوشیدن ست ہوایش روح افزا زمینش عنبر آسا توبرتو باندک فاصلہ وفصیل برگرد شہر کشیدہ فصیل اول کہنہ مشہورست وفصیل داخلی نوساختہ اند ساکنان سوکہنہ سادات بنی الحسین وگروہ اتباع ہستند وبنی حسین اولاد یحیی بن زید شہید بن زین العابدین بن امام حسین بن امیر المومنین علی علیہم السلام اند کہ از قدیم ہمانجا میباشند سابق حکومت مدینہ ہم بنی حسین داشتند وکلید مقبرہ اہل بیت ہم در دست ایشان بود چون ہمہ شیعی المذہب اند وتشیع ایشان پوشیدہ نیست علانیہ لاتحب غیر جد ودنا میگویند خدمت کلید برداری بعد مردن محمد علی پاشا خدیو مصر از ایشان منتزع شد ودرین گروہ علما ومحدثین امامیہ ہستند کہ اکثر حدیث بطریق سلسلۃ الذہب روایت می کنند جملہ دو ہزار نفر خواہند بود و محلہ ایشان مثل قلعہ چاردیوار کشیدہ وباغ عوالی کہ قصہ آن مشہورست فی زماننا در قبضہ بنی حسین ست طولش یک فرسخ وعرض وثلث فرسخ وجانب جنوب مدینہ واقع وودر وسعتہ این باغ نخلستان بسیار وجابجا انہار آب خوشگوار ودرین نخلہ چہار دہ درخت خرما بودند کہ حضرت پیغمبر خدا از دست مبارک نشانیدہ بودند شخصے از بنی امیہ آن اشجار را قطع نمود ودر احاطہ ہمین فصیل کہنہ قبیلہ اتباع ہم میباشند واصل اتباع اینست کہ جناب امام زین العابدین علیہ السلام ہر سال شب عید الفطر وروز عرفہ بست غلام آزاد میفرمود آنہا یکجا آباد شدند وباتباع موسوم گردیدند اکنون این

گروه نیز دو هزار نفر خواهند بود این کسان از اهل حرفه اند و نخلستان مدینه اکثر در قبضهٔ
این کسان ست باین وجه نخولی مشهور و معروف اند و مذهب شیعه امامیه میدارند و گرد محله ایشان
هم چار دیوار کشیده است قبه اهلبیت سلام الله علیهم که در هفته دو روز وا می شود اکثر بنی حسینی و
نخولی بزیارت میروند و در این احاطه سقیفه بنی ساعده هم واقع ست و معنی سقیفه ملا غیاث الدین در
غیاث اللغات چنین نوشته ایوانی بود پنهان که عرب برای مشوره های باطل در آن جمع میشدند
و فصیل دیگر که او را داخلی نامند در ان حرم محترم ست و آبادی آن بیشتر و درون سه بازار ست
یک از باب مصری تا باب السلام حرم و دیگر از باب جبرئیل حرم تا باب جمعه شهر که متصل بقیع ست
سوم از باب شافعی تا باب السلام و باب الرحمه درین سه بازار سه چهار صد دوکان اقسام ملبوسات
و ماکولات خواهد بود پاشا و شیخ الحرم از طرف سلطان روم مقرر و قاضی هر سال از اسلامبول
می آید و قریب سه هزار فوج ترک برای حفاظت میباشد و ترکیت بر طبائع اهل شهر غالب و بیشتر
نفیس مزاج و ادب و احترام روضه مبارک در دل خاص و عام راسخ ست حتی که کسی در شهر شور و غوغا
نمی کند و جمله پیاده پا در مسجد برای نماز می آیند و درین شهر سگ را بار نیست و جمله اشیای
اکل و شرب بسیار خوش ذائقه یافته میشود و زمین بوی خوش دارد و هر گاه قدری آب پاشیده شوند
بوی خوش بمشام میرسد و دم سجده از بوی لطیف گل سر برداشتن دل نمیخواهد و مناقب این
شهر در احادیث بسیار است در جذب القلوب الی دیار المحبوب عبد الحق دهلوی مینویسد
در حدیث طویل آمده که هر کس حفظ آبروی اهل مدینه کند روز قیامت شفاعتش شفیع المذنبین فرماید
و هر کس رعایت نکند آب طینة الخبال آشامد و طینت خبال حوضی ست در دوزخ پر از ریم و زرد آب

نعوذ باللہ منہا و در روایت نسائی آمده من اخاف اهل المدینة ظالما اخافه
اللہ وکانت علیه لعنة اللہ والملائکة والناس اجمعین و چنانکه در مکه
زمانا کثرت قوم سلیمانی ست در مدینه کثرت بخارای ست وگرداگرد مدینه منوره تا دو دو سه
منزل قبائل و اولاد انصار همه شیعی المذهب اند و سادات فاطمیه شیعی المذهب مستند
و در همین فصیل و اخلی تخمیناً یا لصد مرد و زن سادات صحیح النسب معروف باشراف مدینه میباشند
و مذهب اثنا عشریه میدارند و از بیت المال سلطان روم برای بسیار کسان وظیفه مقرر ست و فی
الحال اگر کسی سکونت اختیار کند و افلاس خود بکارپردازان پادشاهی ثابت نماید برای آن هم بقدر
سد رمق ماهیانه مقرر میشود فصیل داخلی هفت باب دارد - باب القبا - باب العوالی - باب الجمعه
باب المجیدی - باب الشامی - باب الصغیر - باب العنبری - و حال حرم محترم اینست که تقریباً در
وسط شهر بشکل مستطیل واقع ست پنج دروازه دارد جانب مغرب دیوار محیط حرم در اول درجه مسجد
باب السلام ست و همین طرف ملحق درجه یازدهم باب الرحمه کشاده است و جانب مشرق محاذات
باب الرحمه باب النساست و نیز همین طرف در دهم درجه مسجد باب جبرئیل ست و طرف دیوار شمالی
در مسجد متصل زاویه شرقیه باب مجیدی ست طول حرم جنوباً و شمالاً یکصد و سی ذراع عرض شرقاً
و غرباً از باب الرحمة تا باب النساء تخمیناً یکصد ذراع و چهره مسجد مبارک اینست که در همین عرض و
طول چار طرف دالان ست - اول حال آن طرف که در آن مسجد نبوی ست و جانب قبله است باید شنید
که جانب جنوب شمال رُو دوازده دالان در دالان اند عرض آنها جمله چهل ذراع معماری و
طول بشر طیکه تمام شباک آنحضرت را در آن حساب کنند همان صد گز ست و تفصیل این

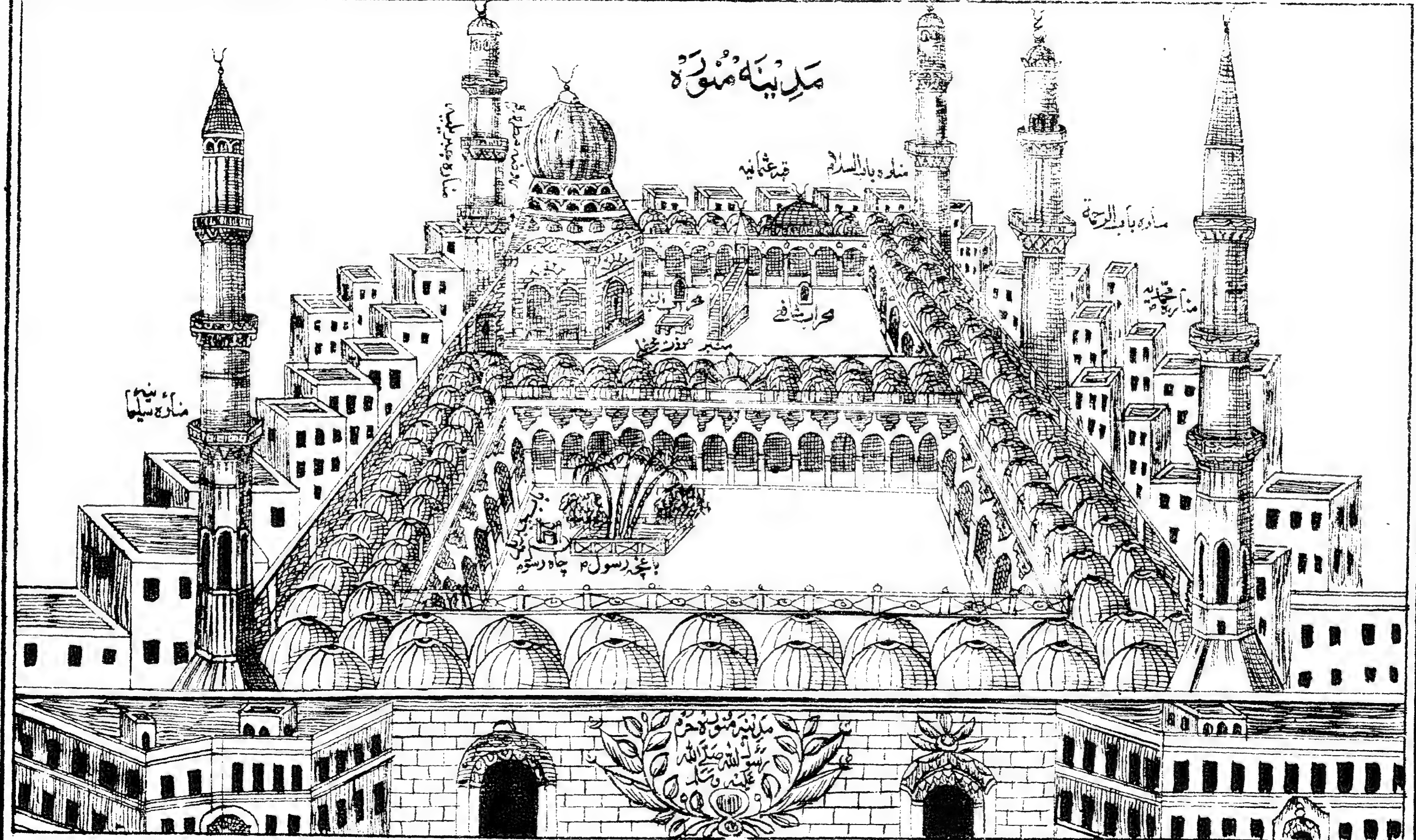
دوازده دالان چنین ست که از دیوار جنوبی محیط حرم این دالانها شروع میشوند پس اول جانب
جنوب که از شباک هم مقدم ست دو دالان اند پس آن سه دالان محاذی تمام شباک واقع
شده اند و مسجد نبوی در همین سه دالان واقع ست و فضائل کاز همین مقام از جا زیاده درجه اول
منجمله آن سه درجه جانب جنوب ست و وسیع و دیگر هر دو درجه کم اند و غیر فسیح که در آن صرف دو
دو صف نمازیان استاده میشود عرض مسجد نبوی تقریباً ده گز عمارتی و طول اسطوانه ملحقه
شباک قبله رو تا طرف راست منبر تا دو اسطوانه است و بحساب گز که بر ستونهای حد مسجد نبوی
رقم ست تقریباً چهل و چهار گز عمارتی ست و در اول درجه همان سه درجه محراب سرور عالم ست که بنفس
نفیس امامت میفرمود و جانب منبر مبارک بود حالا در انجا منبر از سنگ مرمر نهاده است و از
قبر مقدس در درجه اول تا منبر حدیث روضة من ریاض الجنة مرویست و باقی طول در همین درجه
زیادتی دو ستون این طرف منبر گرفته تا باب السلام تخمیناً چهل گز ست جمله از ملحقات ست
که بعد حضرت در مسجد زیاده شد و بعد سه درجه مذکور در عرض هفت دالان اند که آنجا در عهد سرور
عالم مکانات بنی هاشم بود و در دولت بنی امیه محله خراب و تباه شد چون چهره دوازده دالان
بتحریر آمد پس الحال کیفیت عمارت باید شنید بر ستونهای سنگین یک پاره گل سقف این مسجد ست
و بر هر چهار ستون گنبد و در پهلوی گنبد روشندان مشبک و کیفیت شباک منور اینست که
دیوار شرقی حرم ده گز از جانب مغرب شروع ست و در طول ده گز ست و عرض بقدر سه درجه
مسجد یعنی همان ده ذراع و از جائیکه مسجد نبوی شروع میشود در انجا اختتام شباک ست پس
این مربع ده گز شد وجه تسمیه شباک اینست که بسمت مشرق و مغرب و جنوب از آهن و برنج نهاده است

نفیس شبکه ترشیده نصب کرده اند و بر آن آیات قرآن و احادیث شریف بسیار خوشخط نقش اند و در
وسط این شباک ضریح اقدس ست و گرد ضریح دیوار رویین که اکنون در انجا احدی رفتن نمیتواند
مگر از روی کتب سیر متحقق ست که در انجا سه قبرست اول مرقد منور و دوم و سوم قبر شیخین و پایین
پای حضرت مقام ملائکه و محل نزول روح الامین ست و جانب پشت حضرت یعنی طرف شمال
مکان جناب سیّدة نساء العالمین که در انجا نشان قبر مطهر ست طول آن شرقاً غرباً نه گز و عرض
جنوباً شمالاً بقدر دو دالان شش گز دوازده گره و در انجا شباک اند سمت مشرق و مغرب و شمال و
مزار منور طرف جنوب روست و درمیان یک دیوار حائل لیکن دو باب درین دیوارست و در وسط
این خانه که آنجا نشان قبرست یک ضریح چوبی نهاده اند سید مقرب علی مؤلف انیس المسافرین
مینویسد که در ماه رمضان سنه ۱۲۷۸ هجری که زیارت نصیب شد خدام حرم گفتند که قبل از چند
روز در خانه جناب سیّده قدری زمین کاویده شد و در انجا چاه برآمد در آن قدری آب بود
تبرکاً در زمزمی ما گرفتیم غرض شباک منور و حجره جناب معصومه درمیان نیچه درجه مسجد واقع ست
و پایین پای جناب رسالتمآب و جناب خاتون یک دالان ست اگرچه آن داخل صد گز عرض ست
و شمال مسجد لیکن چون درمیان آن دالان مسجد نبوی و شباک واقع ست باین واسطه از مسجد
جدا می نماید و ذکر آن نیز جدا کرده می آید و عرض آن شرقاً و غرباً ده گز ست و طول جنوباً و
شمالاً سی و هشت گز و در حقیقت این همه داخل مسجد ست که زیاده کرده اند جانب شمال این دروازه
دالان صحن حرم و مسجد ست بعرض و طول مذکور و جانب جنوب این صحن همان دوازده دالان مسجد ست
و سمت شمال دو دالان که در آن باب مجیدی واقع ست روی دالانها جانب جنوب ست و

جانب مغرب باب الرحمۃ ست و دالان اند کہ روی آن طرف مشرق ست و جانب مشرق دو
دالان اند کہ روی آنہا جانب مغرب ست و درین باب النساست درین دالان برای زنان جای
نماز گزاردن مقرر ست وگرد آن شبکہ چوبی قد آدم بلند ست این ہفت دالان ہم بدستور بر ستونہای
سنگین تعمیر اند کہ بہر چار ستون گنبد ساختہ اند در وسط صحن یک نخلہ خرد ست گردش چار دیوار چوبی
کشیدہ ست و درین نخلہ چند درخت خرماست و یک چاہ خادمان حرم میگویند کہ این باغچہ حضرت
زہرا ست و ہرگاہ در صحن استادہ بر پیشانی سہ دالانہای مذکور نظر کنید بسیار کتابہای خوشخط بنظر
می آید ہمای مبارک ائمہ اثنا عشر نیز در انجا منقوش ست و بر ہر چہار گوشہ حرم چار منار بلند ہستند و
یک منار خرد ست بران روشنی میشود و اذان ہم بران میشود و بر شباک حضرت گنبد رفیع رنگ سبز
کہ از ہشت کروہ مینماید بناست فرش کل مسجد از مرمر ست و در صحن سنگ ریزہ مفروش رنگ آمیزی
و طلاکاری کتابہائی قابل دیدن ست در تمام مکان فرش قالینہای عمدہ مفروش و صد ہا
فانوس و شجرہای آبگینہ کہ آنرا ثریا می گویند در سقوف آویختہ اند ہر شب بکثرت روشنی میشود خصوصاً
دو درخت فرشی کہ بادشاہ فرانسیس برای سلطان محمود تحفہ فرستادہ بود سلطان در مسجد نبوی
وقف کرد از عجایب روزگار اند بر منبر مسجد کہ از سنگ مرمر ست تمام گلکاری از طلاست و محراب مسجد
نیز بانواع گلکاری منقش و اندرون شباک قنادیل طلا جواہر نگار قیمتی لکوکہا روپیہ آویختہ است
و غلاف ضریح سبز بر آن آیات و احادیث منسوج و یک نگینہ الماس کلان جانب پائی مبارک
نصب ست جنت البقیع از حرم سمت مشرق ست و از باب جبرئیل و حرم بفاصلہ دو صد ذراع
باب جمعہ از این باب بفاصلہ پنج ذراع احاطہ بقیع ست قبہ اہل بیت از احاطہ بفاصلہ سی گز

جانب مغرب بناست و در قبه دو دروازه است باب الفاطمه و باب الحسن عمارت قبه
هشت پہل عرض دوازده نیم ذراع طول چهارده نیم ذراع و در وسط یک ضریح ست در
عرض چهار نیم ذراع و در طول نُه ذراع و اندرون این ضریح دو ضریح قبر حضرت
عباس بن عبد المطلب رضی الله عنه و در ضریح دیگر قبر امام حسن علیه السلام و پائین
آن سه قبر برابر اند جانب قبله قبر جناب امام زین العابدین و در پہلوی آن قبر جناب
امام محمد الباقر و در پہلوے آن جناب امام جعفر الصادق علیهم السلام و بروایت سمهودی
فی خلاصة الوفا جسد الحسین مدفون به کربلا و راسه مدفون بالمدینة فی البقیع فی
جنة اخیه الحسن مگر این روایت بقول مقریزی در تاریخ مصر موسوم بکتاب المواعظ
والاعتبار اصلے ندارد و انچه در کتاب مذکور مسطور ست در نور چشم این بود دین شود
و بفاصله چهار نیم ذراع نشان قبر حضرت زہرا ست و متصل این قبه جانب جنوب
بیت الحزن ست که بر آن مسجدے خُرد ساخته اند دروازه آن بند میباشد هرگاه قافله
عجم مے آید کشاده میشود و در انجا نیز احتمال قبر سیده است بعد رحلت سرور عالم
همسایگان را از شدت بکای جناب فاطمه زہرا خواب نمے آمد باین سبب جناب سیده
تمام روز زیر یک درخت نشسته گریه میفرمودند نام آن بیت الحزن شد و در بقیع ہزارہا
قبر صحابه و بنی ہاشم ست و قبه ہا نیز ہستند مثل قبه بنات النبی صلعم رقیه و زینب و
کلثوم و قبه امہات المومنین ازواج سید المرسلین و قبر صاحبزاده ابراہیم و قبر عبد الله
ابن جعفر و عقیل بن ابی طالب و سفیان بن الحارث و قبه حلیمه سعدیه و قبه عثمان بن عفان

اول خارج از حد بقیع بود در دور بنی امیہ سر حد را وسیع نمودہ داخل و شامل کردند و بیرون احاطہ قبہ فاطمہ بنت اسد ست کہ در لحد آنحضرت سرور عالم لحظے آرمیدہ بود تا فشار نشود و در قمیص پاک خود مادر شیر خوار اکفن کردہ دفن فرمودند و بر جنازہ ہم نماز ہفتاد تکبیر بلند گفتند و قبہ ابو سعید خدری وغیرہ کہ شرح آن بسیار ست و در سواد این بلدہ طیبہ مقامات متبرک بسیار اند جانب جنوب بفاصلہ یک نیم کروہ مسجد قبا ست این ہمان مسجد ست کہ اول اعلیٰ حضرت سرور عالم در انجا تشریف آوردہ تا شش ماہ مقیم شدند و آیہ لَمَسْجِدٌ أُسِّسَ عَلَى التَّقْوَىٰ در شان ہمین مسجد وارد ست و جائیکہ روز اول اعلیٰ حضرت ظل الٰہی سرور عالم رونق افروز شدہ ناقہ را نشانیدہ بودند بر آن نیز یک قبہ خورد برائے علامت ساختہ اند و قبا آباد چہ خورد ست و سوائے متولی مسجد کہ از طرف حاکم میباشد ہمہ سکان آنجا شیعی المذہب اند مسجد جناب امیر و جناب سیدہ و مسجد بیر خاتم و مسجد عمر و مسجد رد الشمس اینہمہ مساجد در قبا واقع اند و مابین قبا و مدینہ نخلہ بنی نجار ست و در آنجا ہم مسجد ست کہ حضرت امام حسین علیہ السلام روزی در انجا آمدہ خوابیدہ بودند و از اژدہا محافظ شدہ بود و بیشتر از مسجد قبا نخلہ عوالی ست و در انجا مکان سکونت سلمان فارسی ست رضی اللہ تعالےٰ عنہ و مابین قبا و عوالے مسجد مشربہ ام ابراہیم و مسجد فضیح کہ در ایام غدر وہابیہ نجدیہ منہدم گشتہ و بجانب مغرب از شہر مسجد ذو قبلتین ست کہ در انجا آیہ قولہ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ نازل شد و مابین شہر و این مسجد جائے پنج مسجد خورد خورد ہستند غزوہ خندق ہمانجا شدہ بود و نام آن مساجد اینست مسجد احزاب

مدینهٔ منوره
منارهٔ باب السلام
منارهٔ باب الرحمة
منارهٔ سلیمانیه
محراب شافعی
باب مدرسه
مکتب

مسجد علی مسجد فتح مسجد سلمان مسجد امام حسن که از انجا براہ کرامت حضرت امیر المومنین علی علیہ السلام ہشتاد شتر سرخ مو سفید شکم برآوردہ اعرابی را عطا کردہ ایفای وعدہ حضرت خیر البشر نمودند و جانب شمال شہر بفاصلہ دو کروہ کوہ احد ہست بر آن قبر سید حمزہ رضی اللہ تعالی عنہ بناست و قریبش یک مسجد و دو مقام دفن شہدای احد ہستند و یک قبہ جاے کہ دندان مبارک شہید شدند و یک قبہ جائیکہ جہان پناہ سرور عالم نشستہ بودند نشان فرق مبارک در سنگ پدیدست و مسجدے دیگر بنام مسجد فتح درانجاست کہ روز احد آنحضرت آنجا آسودہ بودند و در دامن کوہ یک غارست کہ روز جنگ درانجا ہم حضرت نشستہ بودند و سوای این مقابر و مساجد کہ در ایام غدر وہابیہ مسمار شدند نشان اثر آن ناپدیدست و این مساجد و قبب نیز اکثر وہابیہ شکستہ بودند در عصر سلطان محمود خان و عبد المجید خان تعمیر یافتہ اند و ہنوز بسیار منہدم افتادہ اند و بروی بقیع مکان متعدس حضرت سید الساجدین بود کہ درانجا امام محمد الباقر و امام جعفر الصادق علیہم السلام میماندند در صحن آن قبر اسمعیل صاحبزادہ امام جعفر صادق ست کہ روبروے والد ماجد خود رحلت فرمودند چند سال میشود کہ یک کس قوم بوہرہ اسمعیلی المذہب کہ در ہند بممالک گجرات و کوکن و دکن مسکن و موطن ایشان ست درانجا مسجد و بر قبر گنبد ساختہ است اینست حال طیبہ طیبہ کہ بوجہ اختصار بقلم آمد و باید دانست کہ در آخر صدی سوم یا اوائل صدی چہارم مورخین احوال سرور عالم و ایمہ کرام از راویان ثقہ بقدر امکان در بابہا مستقل بضبط تحریر درآوردہ اند باین وجہ در تعیین سال و ماہ و روز و تاریخ ولادت و

انتقال و در عدد ازواج و اولاد و دیگر حالات اختلاف ست و من روایات مختلف در این کتاب کمتر بتحریر آورده ام آنچه از تتبع کتب فریقین بصحت یافته ام نوشته ام و اهل تاریخ نوشته اند که روز رحلت قبلهٔ عالم ازین خاکدان آن مایه گریه و بیقراری و نوحه و زاری بر اهل مدینه طاری شد که اکثر صحابه از وفور غم و الم حواس باختند و باجنون در ساختند قصاید اصحاب در مرثیه خیر الانام بسیار اند از انجمله این سه بیت از مرثیه حضرت سیدة النسا سلام الله علیها بس مشهور ست **ابیات**

قل للمغیب تحت اطباق الثری	ان کنت تعلم صرختی و ندائیا
صبت علی مصائب لو انها	صبت علی الایام صرن لیالیا
من ذا الذی من شم تربة احمد	ان لا یشم مدی الزمان غوالیا

نور دوم در احوال جناب فاطمه

اسم شریفش فاطمه و القاب لطیفش زهرا بتول عذرا سیده معصومه طیبه طاهره صدیقه بضعة الرسول ام المومنین ام الحسنین مادرش خدیجه که محبوب ترین زنان نزد رسول خدا بود مال و منال بسیار داشت جمله در راه خدا صرف کرد و از زنان اول زنیکه ایمان آورد او بود آورده اند که جبریل علیه السلام بواسطه پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله وسلم بخدیجه گفت که حضرت جل جلاله سلام بشما فرموده است او در جواب گفت ان الله السلام و منه السلام و الیه یعود السلام و علی جبرئیل السلام و علیک الصلوٰة و السلام

پیغمبر خدا بعد رحلتش اکثر یاد می فرمود و میگریست جناب سیده در مکه روز جمعه
بستم جمادی الثانی در سال پنجم بعثت بعهد سلطنت یزدجرد بن شهریار بن شیرو
بن پرویز بن هرمز بن کسری نوشیروان شاه ایران و بقولی پنج سال بیشتر از بعثت
شرف بخش این جهان گردید و دیگر چند اقوال مختلف در باره سال ولادت نیز اهل سیر نوشته
اند و اکثر این اختلاف در تعیین سنین و شهور و تواریخ ولادت و وفات و واقعات باین
وجه است که تا قریب یکصد سال کسی بقید کتابت نیاورده رسم تحریر بعد مدت مدید
درمیان اهل اسلام رواج یافته گویند هرگاه حضرت خدیجه را درد زه عارض شد زنان
قوم خود را طلبیدند آنها جواب دادند که بے مرضے مایان عقد خود کردید ما نمی آئیم ازین کلام
بخاطر حضرت خدیجه بخت ملال راه یافت ناگاه چند زنان پاکیزه از در درآمدند و حکم
ولادت را سرانجام دادند و غائب شدند بست و چهارم رمضان سال دوم هجرت در مدینه
منوره بحکم خدا که بیهقی و خطیب و ابن عساکر از انس روایت کرده اند که فرمود رسول خدا
اِنَّ اللّٰهَ اَمَرَنِی اَنْ اُزَوِّجَ فَاطِمَةَ لِعَلِیٍّ. با جناب امیر بر مهر پانصد درهم تزویج جناب
ممدوحه گردید نقش خاتم سیدة النساء الله ولی عصمتی بود. و عدد اولاد پنج حسنین علیهم
السلام و دو دختر زینب و کلثوم و پنجم مراد از محسن است که رسول خدا خبر آبستن شنیده
فرموده بود که اگر پسر بوجود آید محسن نام گزاشته شود اتفاقاً حمل ساقط شده بدان صدمه
بعد شش ماه از وفات پیغمبر خدا بروایتی هجده ساله در عنفوان شباب سیوم جمادی الآخری
روز شنبه سنه یازده هجری بعهد خلافت ابوبکر بن ابی قحافه در مدینه منوره بخانه خود سیده

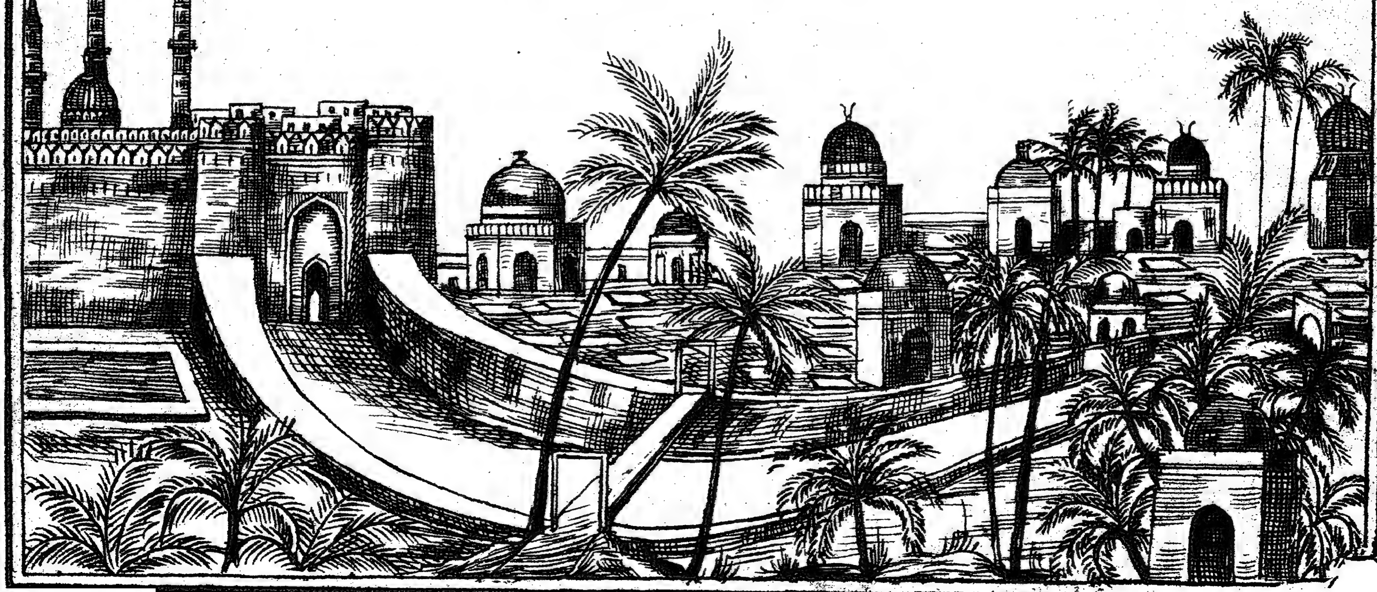
وفات یافت و بقولی بست و هشت ساله رحلت نمود سوم ماه رمضان شب دوشنبه
دوم انتقال بشوهر قدسی گوهر خویش وصیت نمود که مرا مخفی دفن کنید تا اغیار بر جنازه
من حاضر نشوند باین رو حسب وصیت جناب امیر و حسنین و حضرت عباس عم شریف
رسول خدا و دیگر چند زن و مرد از بنی هاشم مخفی تجهیز و تکفین نمودند و کسے را خبر نکردند
قبر جناب ممدوحه در دو جا مشتبه است یکی متصل مرقد رسول خدا که خانه سیدہ
و جائے انتقال ست و دیگر در بقیع و مناقب و صفات آن برگزیدہ بارگاہ خالق کائنات
که از مریم ارجمند پایه او بلند ست و علمائے اعلام مثل مقریزی و زرکشی و خضیری و سیوطے
در شرح نقایه و دیگر اکابر صوفیه و اولیاء اللہ تصریح کردہ اند متفرق در کتب معتبر و صحف شیعه
امامیه هر چه هست بسیار ست هر روز سه مرتبه از روئے مبارک نور می درخشید تابش
انوار دم صبح سفید و فروغ وقت ظهر مائل بسرخے و لمعات هنگام شام مائل بزردی
می نمود و گاہے جناب عالیه را حیض و نفاس که لازمه زنان ست عارض نشد و پیوسته
بوئے خوش که هیچ عطر با آن نمیرسید از جسم مبارک بمشام حاضران میآمد حضرت
جهان پناهی ظل الٰهی اکثر جسم مبارک دختر نورانے پیکر خود میبوئید و روح الامین چون
پیش رحمة للعالمین می آمد گاهی بر سیدہ هم سلام میکرد و کلام می نمود و چند بار گهوارہ
حسنین جنبانید و در روایت مقبوله شیعه آمده که چون روح امین گهواره میجنبانید این بیت
می خواند **بیت** ان فی الجنة نهرا من لبن ❖ لعلی والزهرا وحسین وحسن و در
فضائل جناب مقدسه بسیار احادیث مرویست از انجمله عن مسور بن مخرمه بروایت احمد

قبۂ اہل بیت واقع بقیع متصل روضۂ نبوی

در مدینۂ منورہ

اس قبہ میں جناب امام حسنؑ و امام زین العابدین و امام محمد الباقر و امام جعفر صادق
علیہم السلام مدفون ہیں اور حال ضروری متن تاریخ آل امجاد میں مسطور ہے

کتبہ محمد عبد المجید دہلوی

جنة البقيع

ابن حنبل و بخاری و مسلم و ابوداؤد و ترمذی و نسائی قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم فاطمۃ بضعۃ منی فمن اغضبہا اغضبنی و ابن حجر مکی در مقصد سوم صواعق محرقہ و محب طبری در ذخائر عقبیٰ و ملا علی متقی در کنز العمال و حاکم در مستدرک و ابن حجر عسقلانی در اصابہ نوشتہ اند قال رسول صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم یا فاطمۃ ان اللہ یغضب بغضبک و یرضی لرضاک۔ و قال رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم یا بنیۃ اما ترضین انک سیدۃ نساء العالمین۔ اخرجہ ابن عبد البر والطبرانی و قال الشعبی قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم لفاطمۃ انک سیدۃ امتی کما سادت مریم قومہا و قال فاطمۃ سیدۃ نساء اہل الجنۃ۔

نور سوم در احوال شاہ مردان

نام نامی علی بن ابیطالب بن عبد المطلب بن ہاشم ست و در کتب شیعہ و صوفیہ ہزار نام یافتہ شد از انجملہ حیدر۔ صفدر۔ کرار۔ دلدل سوار۔ صاحب ذو الفقار۔ ید اللہ حبیب اللہ۔ ولی اللہ۔ حبل اللہ۔ سیف اللہ۔ ظل اللہ۔ رحمۃ اللہ۔ نور اللہ۔ و بہمہ اسمائے حسنٰے باضافہ لفظ عبد و کنیت سامی ابو الحسن۔ ابو تراب و القاب گرامی مرتضیٰ بدر الدجے۔ امیر المؤمنین۔ امام المتقین۔ سید العرب۔ امام اول۔ ابو الائمہ۔ امام اعظم۔ یعسوب الدین۔ قائد غر المحجلین۔ ابو السبطین۔ ذی النورین۔ اخ الرسول۔ زوج بتول امام مبین۔ صالح المؤمنین۔ قسیم الجنۃ والنار۔ عروۃ الوثقےٰ۔ صاحب اللواء۔ ساقی حوض کوثر۔ لسان الصدق۔ عصمت الدین۔ حلال مشکلات۔ صاحب الرجعات

ثالث آل عبا۔ اسد اللہ الغالب۔ غالب کل غالب۔ مظہر العجائب و مظہر الغرائب۔ صدیق اکبر۔ فاروق اخضر۔ مزین المنبر و المحراب۔ صاحب الدرۃ والاحتساب۔ قاضی دین مبین غوث الاعظم۔ شاہ مردان۔ جامع القرآن۔ تفسیر الفرقان۔ واشال این زیادہ از ہزار فقرہ در کتب امامیہ و صوفیہ مذکور ست و بسیارے ازان در کتب متفرق اہلسنت و جماعت نیز مسطور۔ روز جمعہ سیزدہم ماہ رجب بست و سہ سال قبل از ہجرت بعہد سلطنت شہریار در وسط خانہ کعبہ محاذی مکانیکہ سنگ سرخ ست و آنرا خانہ حمرا گویند از عالم ارواح بعالم اشباح خرامید و بروایت اہل بیت ابرار امامیہ نوشتہ اندکہ در مدت آبستن آثار حمل برمادر الیشان فاطمہ بنت اسد بن ہاشم بن عبد مناف ظاہر نبود در اثنا طواف کعبہ دردزہ پیدا او در حجرہ کعبہ خود بخود واشد فاطمہ بنت اسد در حجرہ در آمد فوراً در بند و سقف کعبہ شگافتہ گردید و بقدرت الٰہی حوا و مریم و آسیہ و سارا با حوران بہشت آمدند و طشت و ابریق و حریر و آب و آنچہ درکار بود با خود آوردند و بخدمت قیام نمودند۔ جناب امیر چون پیدا شد سر بسجدہ گزاشت و آیہ قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبَاطِلُ إِنَّ الْبَاطِلَ كَانَ زَهُوقًا تلاوت کرد و تا سہ روز ہر چند خواستند کہ در خانہ کعبہ را بکشایند نکشود و در روز چہارم خود بخود بکشاد و مادر شیر خدا پسر در کنار گرفتہ برآمد چشمہا الیشان بند بود و شیر از پستان مادر نمی مکید سرور عالم صلے اللہ علیہ وآلہ وسلم تشریف آوردہ مولد را در کنار گرفت و بہ علی نامید و انگشت مبارک در دہن نہاد فی الحال علی مرتضے چشم کشود و جمال جہان آرای مصطفوی دیدہ تبسم نمود و باز شیر مادر نوشید و در خدمت قبلہ عالم پرورش یافتہ رسید بجائے کہ

رسید۔ خواجہ معین الدین چشتی کہ در اجمیر آسودہ است خوش رباعی مستزاد گفتہ۔ الحق گوہر آبدار سفتہ است

روز یکہ بکعبہ مرتضےٰ شد پیدا صلوٰۃ اللہ	در کون و مکاں قبلہ نماش پیدا سبحان اللہ
جبریل بہ تہنیت فرود آمد و گفت ای ختم رسل	فرزند بخانۂ خداش پیدا واللہ باللہ

مناقب جناب عالے بیش از آنست کہ در حیز بیان آید۔ موافق و منافق بر این امر متفق اند کہ بعد پیغمبر خدا العلم و حلم و شجاعت و سخاوت و اخلاق و اشفاق نظیر خود نداشت دشمنانش ہر چند عیب در ذاتش و صفاتش جستند نیافتند۔ خوش رو گندم رنگ صراحی گردن۔ انبوہ ریش۔ کمان ابرو۔ بزرگ چشم۔ سیاہ مردمک۔ بلند بینی۔ گلرخسار۔ کشادہ پیشانی۔ اصلع الراس۔ بزرگ شکم۔ عریض الصدر۔ وسیع الساعدین۔ قوی الاعضا میانہ قد مائل بہ پستی۔ فصیح اللسان۔ بلیغ البیان بود و کرامات و خرق عادات آن مہر سپہر حسنات چوں معجزات سرور کائنات از ہزار متجاوز ست و اکثر در کتب امامیہ بروایت اہل بیت کرام و در کتب متفرقہ اہل سنت و جماعت بشرح و بسط رقم ست چون برگردیدن آفتاب و کم شدن آب فرات در عین طغیانی بدعای مستجاب ایشان و زندہ نمودن اُم فروہ و مُہر نہادن بر سنگ و نقش گرفتن آن و بیرون آوردن ہشتاد ناقہ از سنگ برای اعرابی و دریدن اژدہا در گہوارہ و تکلم با اژدہا و گرگ و جنیان و مکالمہ با زمین و پیدا نمودن آب از زیر سنگ در اثنای راہ کہ برای جنگ معاویہ تشریف میبرد و نمودن لشکر فارس در مدینہ بہ عمر بن الخطاب از میان دو انگشتان خود و ملاقات و گفتگو با صحاب کہف و

از مدینه دست دراز کرده کندن سلبت والی شام که او در دمشق بود و برکندن در آهنی
قلعه قموص خیبر و برداشتن بیک دست و پس سر بفاصله چهل قدم دور افگندن و
باز برداشته نگهداشتن بر روی خندق برای عبور سپاه و سنگ ریزه مسجد کوفه در کف
گرفتن وجواهر نمودن و خبر شهادت خود و فرزندان خویش دادن و بسبیل طی ارض رفتن از
مدینه بشهر مداین و سلمان فارسی را دفن نمودن و برگشتن بمدینه در یک ساعت. و آورده اند که
از غایت خلق محمدی یتیمان را بسیار نوازش کردی بیشتر با فقرا نشستی پیش مومنان
خود را حقیر شمردی. خدمت مهمان غربت کردی. در جمله کار خیر سبقت بردی در غزوات
محاربات مشرکین و قاسطین و مارقین و ناکثین از هر مبارز پیشاپیش رفتی مدد از کسی
نه جستی هنگام رزم از جوش شجاعت چشمش سرخ گون گشتی موهای بدن مثل نوک سوزن
از پیراهن برآمدی چون مبارز را کشتی الله اکبر باواز بلند گفتی در گوش نزدیکان و دوران
آواز تکبیر برابر رسیدی. دل دلیران شیر جنگ و زمین جنگ درلرزه افتادی بضرب مشت
اعضاء دشمن درهم شکستی بیضه فولاد را بمشت خورد کردی گاهی مبارز را از اسپ ربودی
و بر فرق مبارز دیگر زدی و گاهی تا رسیدن بر زمین از ضرب شمشیر دولخت نمودی گاهی
چنان به صفائی و سبکی شمشیر زدی که از صدمه ضرب دشمن آگاه نگشتی و چون از جای خود حرکت
نمودی تنش دولخت شدی. هر کس از هر علم و فن سوال کردی فوراً جواب شافی باو دادی و
هنگام وعظ سر منبر سلونی قبل ان تفقدونی گفتی. روزی بالای منبر مخاطبه بحاضرین گفت
به پرسید از من قبل از آنکه مرا گم کنید شخصی اعرابی روبرو آمد و گفت ای امیر جبرئیل این وقت

کجاست مظہر العجائب بشش جہت دید وگفت کہ من در جملہ کائنات از تحت الثری تا عرش معلی دیدم و تلاش کردم جای روح الامین را نیافتم پس بنور دانش میگویم کہ جبرئیل توئی اعرابی تبسم کرد و از مسجد بدر رفت و غائب شد بعض حضار پرسیدند کہ سائل کہ بود امیر المومنین گفت کہ جبرئیل بود بصورت اعرابی وعظ مرامی شنید و بسبیل امتحان پرسید چون جواب شافی یافت تبسم کرد و رفت و آوردہ اند کہ امیر مومنان در نماز از غایت خضوع و خشوع از خود بیخبر گشتی۔ حتی کہ در یکے از غزوات پیکان تیر در پای مبارک خلید جراح براوردن خواست حضرت امیر از شدت درد دست جراح گرفت و نخواست کہ پیکان برارد حضرت رسول خدا فرمود کہ تا وقت نماز بگذارید چون اسد اللہ برای نماز استاد جراح پیکان براورد و زخم دوخت و جراحت بست حضرت علی ارکان نماز طوریکہ ادا می کرد ادا نمود و ہمہ مو تعرض نفرمود ہر شب و نہار رکعت نماز نفل میگزرانید و خدمت عیال و اطفال و کاروبار خانہ اکثر خود می کرد و ہر شب سہ بار دنیا را طلاق میداد۔ گویند سوای طعام ضیافت در تمام عمر خود ہفت من آرد جو تناول نمود و حصلا بطرف دنیا رخ نفرمود و از ماسوی اللہ کاسے نداشت پیوستہ رو بسوی معبود میداشت۔ سہ صد و نود و پنج کس از اصحاب جناب سالتماب و تابعین از یاران و دوستان و مخلصان و فرمانبرداران ایشان بودند۔ منہم۔ جابر بن عبداللہ انصاری ابو ذر غفاری۔ عمار بن یاسر۔ مقداد اسود۔ سلمان فارسی۔ حذیفۃ الیمان۔ محمد بن ابی بکر۔ عبداللہ بن عباس۔ کمیل بن زیاد۔ اویس قرنی۔ اسامہ بن زید۔ برا بن عازب۔ ثابت بن حجاج حبیب بن مظاہر۔ سلمہ بن اکوع۔ عثمان بن حنیف۔ مالک بن حارث مشہور بہ اشتر صعصعہ بن

صوحان طرماح عدی۔ وغیرہ علیہم الرحمۃ والرضوان۔ وخصائص آنجناب بروایت صحیحہ از کتب اہل سنت وشیعہ بسیار ثابت ومتحقق اند۔ ازانجملہ نفس رسول خدا بودن ونسل رسول خدا از صلب او ظاہر شدن وتولد در خانہ کعبہ یافتن وپا بر کتف شریف رسول خدا گزاشتہ بتان کعبہ را از بالای طاق افگندن ودر اسلام سابق بودن ودر فراش آنحضرت شب ہجرت آرمیدن وخطاب امیر المومنین واسد اللہ یافتن۔ اختصاص تزویج فاطمہ زہرا بفرمان الٰہی داشتن۔ خاتم در رکوع بسائل بخشیدن پیہم سہ شب طعام بمسکین ویتیم واسیر دادن وخود نخوردن۔ شہادت در نماز یافتن از سرما وگرما متاثر نشدن محک مومن ومنافق وحرام زادہ حلال زادہ بودن وباب قلعہ قموص خیبر کندن کہ چہل کس آنرا باز میکردند۔ سورۂ برات از مدینہ بمکہ بردن ودر آنجا خواندن۔ روز مواخات مختص با رسول خدا شدن وبا رسول خدا در دخول مسجد در حالت جنابت مجاز بودن۔ سرانجام غسل وکفن رسول خدا دادن ودر ہیچ معرکہ شکست نخوردن واز دشمن رو نگردانیدن ضرب شمشیر خطا نکردن بر جملہ مبارزان غالب آمدن بخلاف شجاعان عالم کہ گاہی غالب وگاہی مغلوب میباشند ہر کرا در جنگ زدن اورا دو نیم کردن خواہ از طول خواہ از عرض وہر دو نیمہ در وزن برابر بودن وسوای این در کتب امامیہ اثناعشریہ وصوفیہ صافیہ بسیار چیزہا بنظر آمدہ مثل قسمت بہشت ودوزخ کردن سقایت آب از حوض کوثر روز قیامت نمودن روز بازپرس لوا حمد بر داشتن وپیش رسول خدا استادن برای گزشتگان صراط طلاق نامہ نوشتہ دادن طلاق ازواج خلاصۂ موجودات در دست او بودن جبرئیل را درس فرمودن وقس علیٰ ہذا۔ المختصر بر مہر حیدر کرار

الملک للّٰہ الواحد القہار نقش بود۔ بعد رحلت جناب فاطمہؑ بازنان دیگر عقد نمود عدد
ازواج دوازدہ وعدد اولاد دوازدہ پسر پانزدہ دختر و بروایتی ہفدہ پسر نوزدہ دختر و بقولے
ہجدہ پسر و ہجدہ دختر و سن شریف شصت و سہ سال دو ماہ ہفت روز در کتب سیر
یافتہ شد و واقعہ خلافت و رحلت آنجناب باین عنوان ست کہ در ماہ ذیحجہ سنہ سی و پنج ہجری
بعد کشتہ شدن عثمانؓ بن عفان باصرار تمام اہل مدینہ بر مسند خلافت ظاہری نشست و
با ناکثین و قاسطین و مارقین جنگید و در ایام خلافت روزی آسایش نیافت قصہ جمل و صفین و
نہروان در کتب مبسوطہ مرقوم ست سال چہلم از ہجرت عبدالرحمن بن ملجم و دو کس دیگر باہم
عہد بستند کہ بعوض کشتگان جنگ صفین معاویہ و علی و عمر عاص ہر سہ را شب نوزدہم رمضان
دم صبح در آن واحد بکشند شخصے کہ برای کشتن معاویہ بدمشق رفتہ بود شب معہود بر معاویہ
شمشیر زد و اتفاقاً بر آستین خورد و زخم خفیف برداشت و مردمان فوراً او را بکشتند و کسیکہ برای
ہلاک کردن عمر عاص بمصر شتافتہ بود وقت مقرر منتظر و رود حریف در مسجد نشست
اتفاقاً طبیعت عمر بن عاص ناخوش بود بمسجد نیامد و بجای خود دیگرے را فرستاد قائم مقام
کشتہ شد و قاتل مقتول گردید و ابن ملجم ملعون در مسجد کوفہ دم صبح کہ جناب امیر در رکعت
اول سر بسجدہ گذاشت شمشیر زہر آب دادہ حوالہ فرق مبارک کرد حضرت زخمی شد و قاتل
گرفتار گردید و سہ شورہ بر ملا افتاد و بست و یکم رمضان روز دوشنبہ امیر قدسی ضمیر بروضہ
قدس خرامید و قاتل کشتہ شد در روایتی دیگر ہست کہ ابن ملجم بر زنے کہ نامش قطامہ
بود عاشق شد و اقربای آن در جنگ نہروان از تیغ شاہ مردان کشتہ شدہ بودند وی گفت

که علی را بکش تا من با تو نکاح کنم ابن ملجم ملعون بگفته وی مبادرت کرد **رباعی**

پیر گردون زین مصیبت جامه جان چاک زد	خسرو انجم کلاه خسروی بر خاک زد
قامت گردون دوتا شد چهره مه شد سیاه	برق این آتش مگر بر قبه افلاک زد

اولاد کرام بعد غسل و کفن جنازه برداشتند و بیرون کوفه بردند و در صحرا که اکنون آباد و بنام نجف اشرف مشهور است دفن نمودند و بخوف دشمنان نشان قبر پنهان کردند و بجز مخلصان بکسی نشان ندادند بعد سالهای دراز سنه یکصد و هفتاد و پنج هجری روزی هارون رشید عباسی خلیفه بغداد برای شکار برآمد و سگان شکاری دنبال آهو سر داد آهو رمید و دوید و بجای رسید و بی دغدغه استاد سگان از باد در پویه سبقت برده قریب آهو رسیده متحیر و مرعوب استادند هر چند میر شکاران تدبیر کردند مگر سگان شیر چنگال گام پیش نه نهادند و اسپان سواران نیز قریب کلاب با چشمهای پرآب سهمناک استادند و هر چند سواران عنان برداشتند و جنبانیدند و پاشنه و چابک زدند از جای خود پیشتر قدم نه نهادند خلیفه ازین واقعه عجیب حیران انگشت بدهان شد درین اثنا پیرمردی بدوی از راه گذشت خلیفه از وی پرسید ای اعرابی آیا تو میدانی که این چه جاست وی گفت هذا قبر مظهر العجائب والغرائب اسد الله الغالب بشنیدن این کلام موبراندام خلیفه استاد و رقت دست داد آب در چشم گردانیده دست بفاتحه برداشت و برگشت و از آن روز ضریح شریف ظاهر شد و مردمان بزیارت فائز شدند تا آنکه در سنه سه صد و شصت و شش هجری عضد الدوله دیلمی گنبد بر مزار مبارک تعمیر کرد بعده غازان خان ترک قبه بزرگ بر آن پاک برافراشت

بعد از آن سران عجم شیعهٔ آل محمد محبان اهل بیت عالیشان وقتاً فوقتاً در تعمیر کوشیدند
و خلعت اجر عظیم پوشیدند گنبد پر نور که جمله مطلا و مذهب فی الحال موجود ست و از
چند کروه دیده میشود عمارت کرده نادر شاه قهرمان عجم ست و امروز احتشام و احترام روضهٔ عالی
علی علیه السلام بحدیست که از بیان مستغنی ست و روایتی آنکه جنازه را بر کجاوه شتر نهاده بیرون
کوفه بردند ناگهان شتر رمید و مهار گسسته دوید و غائب گردید و در سنه هشتصد هشتاد
هجری بایسنغر مرزا قریب شهر بلخ بنای کند و از انجا یک قبر برآمد و بر لوح آن کنده بود
هذا قبر اسد الله اخ رسول الله علی ولی الله میرزا بر آن گنبد بنا کرد و مزار شریف نامید
باز سلطان حسین میرزا والی هرات عمارت افزود و فی زماننا در انجا شهر آباد ست که او را مزار
شریف مینامند و اهل توران و افغانستان یقیناً می دانند که مزار مظهر العجائب همین ست. هر
سال در انجا عرس میشود و هزارها مردم آن دیار برای زیارت میروند و محل قبول دعا میدانند
و میگویند که اکثر کوران در انجا نشسته غبار عتبه را در چشم کشیده اند و بینا گردیده اند و همچنین
بسیار امور بیان میکنند. سابق عبد الله خان اوذبک والی توران که ناصبی متعصب بود مردم را
منع از زیارت این مقام کرده بود و بعد سالهای دراز چون شیرعلیخان پسر دوست محمد خان
امیر کابل شد میر عالم خان یکی از سرداران او رخصت زیارت در داد و عمارت شبیه روضه مشهد
مقدس بنا کرد و هر سال اوان دمیدن ورد تا چهل روز اُباشه گل سرخ دران مقام مقرر نمود
اکنون هر سال جم غفیر در انجا از سوداگران و زائران می آیند و باین سبب مزار شریف همچو یک شهر
معمور شد و آبادی شهر بلخ کاست اصول نحو و علم جفر و چندین خطب که در نهج البلاغه فراهم است

وسقالات وکلمات مرتضوی که عبد الواحد محمد آمدی تمیمی جمع کرده موسوم بغرر الحکم نموده و مرزا سپهر هم در مجلد خامس ناسخ التواریخ نگاشته مشهور ست و چندین ادعیه ماثوره موسوم بصحیفه علویه و پاره اشعار عربی موسوم به دیوان مرتضی علی مشتمل بر پند و نصیحت و حکمت و معرفت که محبان بجمع آن سعی کرده اند و ملا میبذی شارح اوست امروز از آن جناب یادگار ست من اشعاره الفاخرة

جراحات السنان لها التیام	ولا یلتام ما جرح اللسان
ایها الفاخر جهلا بالنسب	انما الناس لام ولاب
هل تراهم خلقوا من فضة	ام حدید ام نحاس ام ذهب
انما الفخر لعقل ثابت	وحیاء وعفاف وادب
دواءک فیک ولا تشعر	وداءک منک ولا تبصر
وتزعم انک جرم صغیر	وفیک انطوی العالم الاکبر

من کلماته الباهرة

اخوک من واساک فی الشدة اخوان هذا الزمان جواسیس العیوب ادب المرء خیر من ماله اظهار الغنی مزید الشکر بشاشة الوجه عطیة ثانیة برکة المال فی اداء الزکوة تکاسل المرء فی الصلوة من ضعف الایمان ترکهم الایادی علی الطعام برکة توکل علی الله یکفیك دولة الارذال آفة الرجال ذلاقة اللسان راس المال ذنب واحد کثیر والف طاعة یسیر عند تقلب الاحوال یعرف جواهر الرجال عرفت ربی بفسخ العزائم لو کان لربك شریك لاتتك

رسالہ لو کشف الغطاء لما ازددت یقینا و در شان جناب امیر احادیث صحیح از حضرت بشیر نذیر مرویست از انجملہ این چہل حدیث ست ۱۔ قال النبی صلعم زینوا مجالسکم بذکر علی بن ابیطالب در کنز العمال حرف خا کتاب الفضائل فی فضل علی بروایت عمران بن حصین نوشتہ است و احمد بن حنبل در مسند خود و ترمذی در کتاب صحیح خود ہم نوشتہ اند ۲۔ قال رسول اللہ صلعم ماتریدون من علی ان علیاً منی وانا منہ وھو ولی کل مؤمن من بعدی و در ازالۃ الخفا شیخ ولی اللہ مرقوم ست ۳۔ اخرج الحاکم عن ابی ذر قال قال رسول اللہ صلعم یا علی من فارقنی فقد فارق اللہ ومن فارقک یا علی فقد فارقنی ۴ واخرج الحاکم والطبرانی فی الاوسط عن ام سلمۃ سمعت رسول اللہ صلعم یقول علی مع القرآن والقرآن مع علی لن یفترقا حتی یردا علی الحوض و در صواعق ابن حجر ست ۵ واخرج الحاکم عن علی قال قال رسول اللہ صلعم رحم اللہ علیاً اللھم ادر الحق معہ حیث دار ۶ واخرج الترمذی عن علی کرم اللہ وجہہ و ایضاً اخرج البغوی فی حسان المصابیح قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم انا دار الحکمۃ وعلی بابہا ۷ واخرج الطبرانی عن ابن عباس و اخرج العقیلی و ابن عدی والحاکم واخرج ابو نعیم فی المعرفۃ قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم انا مدینۃ العلم وعلی بابہا روی البیہقی فی فضائل الصحابۃ ۸ واخرج ابو الخیر الحاکمی وغیرہ عن ابی الحمراء واثبتہ محدث الشام محمد بن یوسف الگنجی الشافعی فی کتابہ وسیلۃ المال قال النبی صلی اللہ علیہ وسلم من اراد ان ینظر الی آدم فی علمہ والی نوح فی تقواہ والی ابراھیم فی حلمہ

والی موسیٰ فی بطشہ والی عیسیٰ فی عبادتہ فلینظر الی علی بن ابی طالب ۹ واخرج
الترمذی عن ام سلمۃ قال النبی صلی اللہ علیہ و آلہ وسلم لا یحب علیاً منافق ولا یبغضہ
مؤمن و ابوسعید خدری گفتہ کنا نعرف المنافقین ببغضہم علیاً کذا فی تاریخ الخلفاء
للسیوطی ۱۰۔ وقال رسول اللہ صلعم من احب علیاً فقد احبنی ومن ابغض علیاً فقد ابغضنی
ومن اذی علیاً فقد اذانی ومن اذانی فقد اذی اللہ عزوجل اخرجہ الحافظ النمری ۱۱ وقال
رسول اللہ صلعم من سب علیاً فقد سبنی ومن سبنی فقد سب اللہ عزوجل ومن سب اللہ عز
وجل کبہ اللہ علی منخریہ فی النار اخرجہ محدث الشام عن ابن عباس رضی اللہ عنہ ۱۲
وقال رسول اللہ صلعم یا علی طوبیٰ لمن احبک وصدق فیک وویل لمن ابغضک وکذب
فیک اخرجہ الطبرانی والخطیب عن عمار بن یاسر ۱۳ وقال رسول اللہ صلعم عنوان صحیفۃ
المؤمن حب علی بن ابی طالب اخرجہ الخطیب فی تاریخہ عن انس ۱۴ وقال رسول اللہ صلعم
لو ان السموات السبع والارضین السبع وضعت فی کفۃ ووضع ایمان علی فی کفۃ لرجح ایمان علی اخرجہ ابن
السمان عن عمر بن الخطاب ۱۵ وقال رسول اللہ صلعم ستقاتلک الفئۃ الباغیۃ
وانت علی الحق فمن لم ینصرک یومئذ فلیس منی اخرجہ ابن عساکر عن عمار بن یاسر
۱۶ وقال رسول اللہ صلعم علی امام البررۃ وقاتل الفجرۃ منصور من نصرہ مخذول من
خذلہ اخرجہ الحاکم عن جابر ۱۷ وقال رسول اللہ صلعم ان اللہ اتخذنی خلیلاً کما اتخذ
ابراہیم خلیلاً فقصری فی الجنۃ وقصر ابراہیم فی الجنۃ متقابلان وقصر علی بن ابی طالب بین قصری
وقصر ابراہیم فیالہ من حبیب بین خلیلین اخرجہ ابو الخیر الحاکمی عن حذیفۃ بن الیمان

۱۸ وقال رسول الله صلعم من کنت مولاہ فعلی مولاہ اللھم وال من والاہ و
عاد من عاداہ اخرجہ الطبرانی عن ابن عمرو ابن ابی شیبۃ عن ابی ہریرۃ واثنی عشر
رجلا من الصحابۃ وابونعیم فی الفضائل عن سعد بن ابی وقاص والحاکم عن علی و
طلحۃ واحمد والطبرانی وسعید بن منصور عن علی وزید بن ارقم وثلاثین رجلا
من الصحابۃ والخطیب عن انس واخرجہ الترمذی والنسائی عن ابی الطفیل عن زید بن
ارقم وحذیفۃ بن اسید الغفاری ۱۹ وقال رسول الله صلعم یا علی انت منی بمنزلۃ
ھارون من موسی اخرجہ الحفاظ فی کتبھم واتفقوا علی صحتہ ۲۰ وقال رسول الله
صلعم ان ھذا اول من امن بی وھذا اول من یصافحنی یوم القیامۃ وھذا الصدیق الاکبر
وھذا فاروق ھذہ الامۃ یفرق بین الحق والباطل وھذا یعسوب المؤمنین اخرجہ
الطبرانی عن سلمان وابی ذر واخرجہ ابن عدی والعقیلی عن ابن عباس ۲۱ وقال
رسول الله صلعم لکل نبی وصی ووارث وان علیا وصیی ووارثی اخرجہ الحافظ البغوی
فی معجم الصحابۃ ۲۲ وقال رسول الله صلعم ان وصیی وموضع سری وخیر من اترک بعدی وینجز
عدتی ویقضی دینی علی بن ابی طالب اخرجہ الطبرانی فی الکبیر عن ابی سعید الخدری
۲۳ وقال رسول الله صلعم یا عمار ان رایت علیا قد سلک وادیا والناس وادیا
غیرہ فاسلک مع علی ودع الناس انہ لن یدلک علی ردی ولن یخرجک عن الھدی
اخرجہ الدیلمی عن عمار بن یاسر ۲۴ وقال رسول الله صلعم ان الله جعل ذریۃ
کل نبی فی صلبہ وجعل ذریتی فی صلب علی اخرجہ الخطیب ورواہ الطبرانی عن جابر ۲۵

وقال رسول اللہ صلعم ذکر علی عبادۃ اخرجہ السیوطی فی الجامع الکبیر عن عائشۃ
۲۶ وقال رسول اللہ صلعم النظر الی علی عبادۃ اخرجہ الطبرانی فی المعجم والحاکم عن
ابن مسعود واخرج البزار عن سعد ۲۷ قال رسول اللہ صلعم لعلی لایحل لاحد
ان یجنب فی ھذا المسجد غیری وغیرک ۲۸ وقال رسول اللہ صلعم یا علی انت وشیعتک
تاتی یوم القیمۃ راضین مرضیین ویاتی عدوک غضبانا کذا فی الصواعق المحرقۃ
۲۹ وقال رسول اللہ صلعم الحق مع علی وعلی مع الحق کذا فی مسند ابی یعلی ومسند
البزار والصواعق والاستیعاب ۳۰ طبرانی در کبیر از حسن بن علی روایت کردہ
کہ رسول خدا بہ انس فرمود یا انس ادع لی سید العرب عائشہ گفت الست سید العرب
آنحضرت فرمود انا سید ولد آدم وعلی سید العرب فلما جاء قال یا معشر الانصار
الا ادلکم علی من ان تمسکتم بہ لن تضلوا بعدہ ابدا ھذا علی فاحبوہ بحبی و
اکرموہ بکرامتی فان جبریل یامرنی بالذی قلت لکم عن اللہ عزوجل ۳۱ قال
الشعبی قال علی قال رسول اللہ صلعم مرحبا بسید المسلمین وامام المتقین ۳۲
وفی تاریخ الخلفاء للسیوطی عن سھل بن سعد ان رسول اللہ صلعم قال یوم خیبر لاعطین
الرایۃ غدا یفتح اللہ علی یدیہ یحب اللہ ورسولہ ویحبہ اللہ ورسولہ ۳۳ واخرج
مسلم عن سعد بن ابی وقاص قال لما نزلت ھذہ الآیۃ ندع ابناءنا وابناءکم الخ دعا
رسول اللہ علیا وفاطمۃ وحسنا وحسینا فقال اللھم ھؤلاء اھلی ۳۴ واخرج
الترمذی عن ابن عمر قال آخی رسول اللہ صلعم بین اصحابہ فجاء علی تدمع عیناہ

فقال یا رسول اللہ اخیت بین اصحابک ولم تواخ بینی و بین احد فقال رسول اللہ انت اخی فی الدنیا والاخرۃ ۳۵ واخرج الحاکم وصححہ عن ابی سعید الخدری قال شتکی الناس علیا فقام رسول اللہ فینا خطیبا فقال لا تشکوا علیا فھو انہ للہ لاخیشن فی ذات اللہ او فی سبیل اللہ ۳۶ واخرج الطبرانی والحاکم وصححہ عن ام سلمۃ قالت کان رسول اللہ صلعم اذا غضب لم یجترء احد ان یکلمہ الا علی ۳۷ واخرج الطبرانی فی الاوسط عن ابن عباس قال کانت لعلی ثمانی عشرۃ منقبۃ ما کان لاحد من ھذہ الامۃ ۳۸ واخرج ابو یعلی عن ابی ھریرۃ قال قال عمر بن الخطاب لقد اعطی علی ثلث خصال لان یکون لی خصلۃ منہا احب الی من ان اعطی حمر النعم فسئل وما ھی قال تزوجہ ابنتہ فاطمۃ وسکناہ المسجد لا یحل فیہ ما یحل لہ والرایۃ یوم خیبر ۳۹ واخرج احمد والحاکم بسند صحیح عن ابی سعید الخدری ان رسول اللہ صلعم قال لعلی انک تقاتل علی القرآن کما قاتلت علی تنزیلہ ۴۰ مسعودی در مروج الذہب فی ذکر خلافۃ الحسن نوشتہ کہ روزی عباس بن عبد المطلب رضی اللہ عنہ پیش رسول خدا بود کہ علی بن ابی طالب ہم آمد ہر گاہ آنحضرت علی را دید شاد و شگفتہ رو شد عباس گفت یا رسول اللہ تو بدیدن این پسر شگفتہ رو می شوی فرمود ای عم من خدا را زیادہ تر محبت ست از من باو باز فرمود ولم یکن نبی الا و ذریتہ الباقیۃ بعدہ من صلبہ وان ذریتی بعدی من صلب ھذا وانہ اذا کان یوم القیامۃ دعی الناس باسمائہم واسماء امہاتہم سترا من اللہ علیہم الا ھذا ای شیعتہ

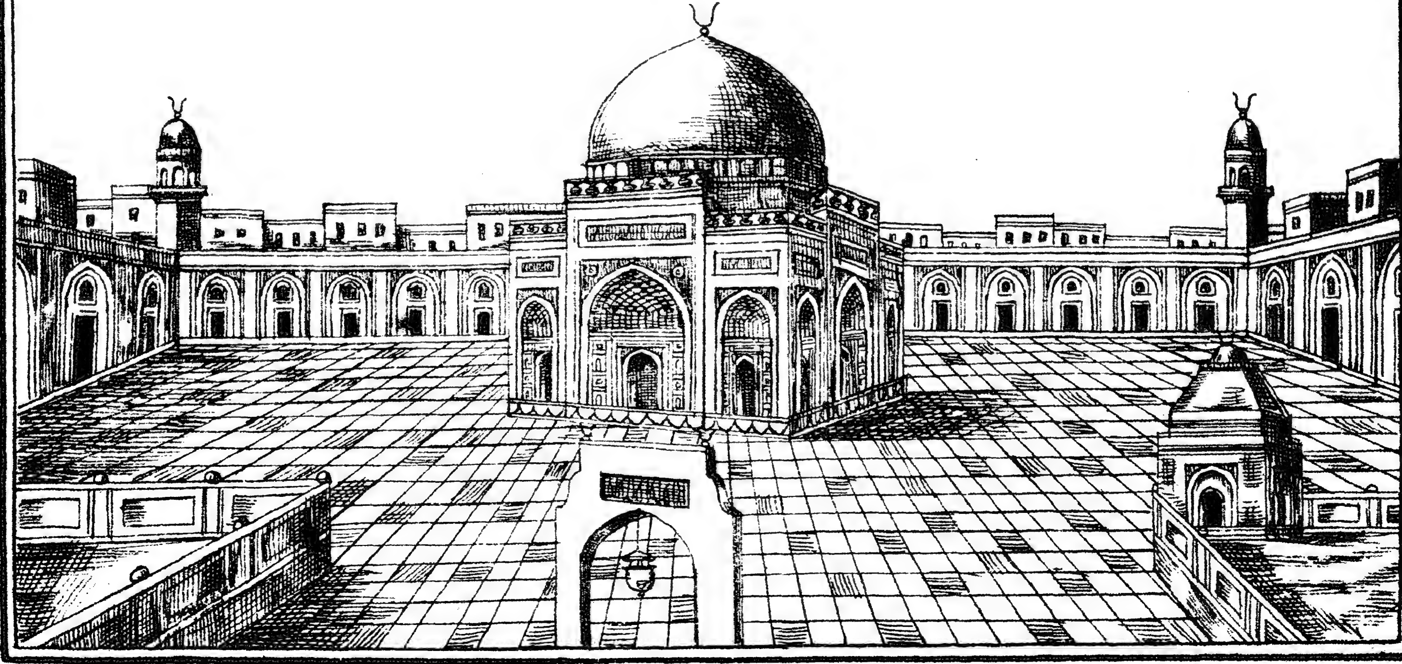
فانهم یدعون باسمائهم واسماء آبائهم لصحة ولادتهم سکان نجف اشرف شیعی المذهب اند و چند قبیله قرب و جوار مثل بنی خزاعه و غیره نیز شیعه هستند و متکفل مصارف مرقد مرتضوی بیشتر شهنشاه ایران ست و دیگر محبان علی هم سعادت خود دانسته قاصر نیستند و از سرکار شاه روم هم قدر قلیل معین ست۔

نور چهارم در احوال امام دوم

اسمه حسن و شبّر و کنیت ابو محمد و لقب زکی و مجتبیٰ سال سوم هجرت روز جمعه سوم ماه شعبان و بقولے پانزدهم ماه رمضان سه شنبه روز در طیبه طیبه اعنی مدینه منوره پیدا شد۔ میانه قد ماه رو صبیح موسفید اندام نازک لب فراخ چشم هلال ابرو بلند گردن بند بند تنومند از کمر تا سر مشابه برسول خدا و از پا تا کمر مشابه بعلی مرتضے۔ حلیم و سلیم و رحیم و کریم و حکیم و عظیم و فهیم و وسیم بود پانزده یا بست مرتبه از مدینه بمکه پا پیاده برای گزاردن حج رفت و سه بار جمله مال خود لوجه الله بفقرا داد۔ در سخاوت ید بیضا داشت و کرامات او بسیار اند از انجمله روزی سواره میرفت۔ تازیانه از دست مبارک افتاد غلام حبشی در رکاب بود زود برداشت و تسلیم کرد عالیجناب دست شفقت بر روی وی فرود آورده بیض الله وجهک ارشاد کرد و در دم حبشی بسان رومی سرخ و سفید گردید۔ شخصے عرض کرد که حضرت عیسیٰ مرده را زنده میکرد گفت آری سائل عرض کرد که شما هم میتوانید امام طرف قبر کهنه که در انجا بود نگاه کرد و فرمود ای بندهٔ خدا برخیز فی الحال قبر شگافته شد

حال نجف اشرف حسب معاینہ سنہ ۱۳۰۱ ہجری

کربلا سے نجف تیرہ۱۳ فرسخ ہے دور سے قبہ مرتضوی نظر آتا ہے قریب شہر قبہ حضرت ذوالکفل و ہود و
صالح علیہم السلام دکھائی دیتے ہین پھر میدان وادی السلام ملتا ہے یہان ہزارون مومنین کی قبرین
ہین قبہ انور مع دو مینار طلائی دروازے نقرئی ہیں اندرونی در و دیوار کاشی کار تمام روضہ قنادیل طلا و نقرہ
و شیشہ آلات سے سجا ہی ضریح فولادی باہر نقرہ کا ہے شامیانہ شال کا لگا ہے تاج مرصع و شمشیر و زرہ
بھی آویزان ہی فرش مرمر کا ہے صحن کشادہ حجرات متعدد مسجد مین نماز باجماعت ہوتی ہے خدام
چار سو۴۰۰ نفر ہیں گرد احاطہ روضہ شہر نجف آباد ہے مکانات پختہ بازار مسقف ہر شئے دنیا کی میسر مدارس
حمام عمدہ علما بکثرت - مدارس مین درس کے دو قسم ہین - اول مین مبتدی کتاب دیکھکر سبق صرف و
نحو منطق و ادب پڑھتے ہین اِسے مقدمۃ العلوم کہتے ہین - قسم دوم مین مجتہدین منبر پر تفسیر
حدیث فقہ اصول خود پڑھتے ہین اور طلاب اُسکو کتاب مین دیکھتے ہین اور جو بات قابل دریافت
ہوتی ہی وہ مجتہد سے دریافت کرتے ہین مسجد کوفہ روضہ سے ایک فرسخ ہے وہان زوار جاکر دو
رکعت نماز نفل پڑھتے ہین متصل مسجد روضہ مسلم بن عقیل ہی اور اُس کے قریب مزار ہانی بن
عروہ ہے ❊

نجف اشرف

ومردی کفن پوش زنده برآمد فرمود کیستی وکی مرده بودی وچسان زنده گشتی عرض کرد که از قوم عرب هستم و از سه صد سال مرده و معذب بودم اینک فرشتگان مرا گذاشتند وگفتند که در قالب عنصری خود درآ و زود در خدمت مجتبی برو که ترا یاد کرده است این گفت وایمان آورد امام همام فرمود برو در امان خدا که نجات یافتی از دوزخ و باش تا روز قیامت در عالم برزخ آنکس در گور فرو رفت و قبر بهم برآمد روزی به جابر بن عبداللہ انصاری گفت آیا میخواهی که نیاکان ما را زیارت کنی گفت قربانت شوم ازین چه بهتر است امام دست بر چشم جابر نهاد و برداشت جابر دید که حضرت پیغمبر خدا و علی مرتضی و حمزه و جعفر طیار برابر امام حسن نشسته اند سلام کرد و بحیرت فرو رفت امام باز دست بر دیده او مالید چون باز دید فقط او بود و امام۔ روزی یک مرد شامی گفت که تو امام نیستی فرمود اگر تو دانسته دروغ گفته بحکم خدا زن میشوی فی الحال آن کس زن شد و چون توبه کرد باز بجای امام بحالت اصلی خود آمد۔ شخصی در دل خود گفت که امروز امتحان امام حسن میکنم اگر روشن ضمیر است جواب فلان فلان سوال من بے اظهار من خواهد گفت هرگاه روبرو آمد سلام کرد و نشست امام جواب هر سوال مضمر او بواجبی بیان کرد۔ گویند خضر علیہ السلام پیش امام همام علیہ السلام می آمد و باهم صحبتها میداشتند نقش مهر شریف العِزَّةُ لِلّٰہِ بود۔ پنهان بعبادت الٰهی صرف اوقات مینمود و بظاهر امیرانه باکر و فر بسر میفرمود۔ بعد شهادت والد ماجد خود باصلاح اهل مدینه و مردمان حاضر الوقت از اصحاب اخیار بر مسند خلافت ظاهری پا گذاشت۔ معاویه ابن ابی سفیان چون شنید برای مقابله و مقاتله از دمشق شام برآمد

دامام همام نیز رایت جنگ برافراشت وچون دید که مردم بیشتر منافق اند و بامعاویه یکدل هستند حتی که شبی از دست منافقان امام زخمی خفیف هم برداشت و باین وجه آل کار بخیر نفهمیده دست خلافت ظاهری برداشت و بامعاویه صلح کرد و جزای ارباب نفاق و شقاق را بمنتقم حقیقی سپرد و بیاد خدا فارغ البال نشست و معاویه برای صرف خاص شهریه لایق حال مقرر کرد - هفتم صفر روز پنجشنبه و بروایت دیگر پنجم ربیع الاول سنه پنجاه یا سنه چهل و نه هجری بعمر چهل و هفت سال در مدینه منوره مسموم گردید و قدسی طائر روحش باوج عرش برین پرید - ابو الحسن علی بن الحسین مسعودی در کتاب مروج الذهب فی ذکر خلافة الحسن نوشته وذکران امراته جعدة بنت الاشعث بن قیس الکندی سقته السم وقد کان معاویة دس الیها انک ان احتلت فی قتل الحسن وجهت الیک بمائة الف درهم وزوجتک یزید فکان ذلک الذی بعثها علی سمه فلما مات وفی لها معاویة بالمال وارسل الیها انا نحب حیاة یزید ولولا ذلک لوفینا لک بتزویجه واین کتاب در سنه سه صد و سی و دو هجری تالیف گشته و در بولاق مصر سنه ۱۲۸۳ هجری بصحت تمام طبع گردیده بنظر راقم گزشته و سیوطی در تاریخ الخلفا نوشته توفی الحسن بالمدینة مسموما سمته زوجته جعدة دس الیها یزید بن معاویة ان سمه فیتزوجها ففعلت و در استیعاب و تذکره خواص الامة و ربیع الابرار و تاریخ مداینی نیز همچنین نوشته است که باشاره معاویه جعده زهر داد - شعر

ای دریغا اے دریغا ای دریغ	کانچنان ماهی نهان شد زیر میغ

بنده و آزاد شصت و چهار زن در شبستان داشت و والد پانزده پسر و دختر بود و در بقیع مدفون شد ابوالفدا در تاریخ خود نوشته وکان الحسن قد اوصی ان یدفن عند جده رسول الله صلی الله علیه وآله وسلم فلما توفی ارادوا ذلک وکان علی المدینة مروان بن الحکم من قبل معاویة فمنع من ذلک وکاد یقع بین بنی امیة و بین بنی هاشم بسبب ذلک فتنة فقال عائشة البیت بیتی ولا اذن ان یدفن فیه فدفن فی البقیع و لما بلغ معاویة موت الحسن خر ساجدا رسول خدا سبطین را فرزند خود فرموده آن قدر محبت و شفقت می کرد که مزیدی بر آن متصور نیست و می فرمود الحسن والحسین سیدا شباب اهل الجنة وهما ریحانتای من الدنیا والحسن منی والحسین منی و انا منهما و سنیان نوشته اند که امام حسن نود زن بعقد آورد و طلاق داد و شیعه امامیه قائل بعقد متعه هستند والله اعلم

نور پنجم در ذکر امام سوم

نام نامی حسین و شبیر بروزن زبیر و کنیت ابوعبد الله و لقب خامس آل عبا و سید الشهداء. در مدینه منوره روز پنجشنبه سوم یا پنجم شعبان سنه چهارم هجری زینت عالم افزود. از پا تا کمر مشابه برسول خدا و از کمر تا سر بصورت شیر خدا و در جمله امور همچو جد و به اب خویش بود. آورده اند که چهره مبارک در شب تار و خانه تاریک همچو ستاره می درخشید و هر کس جمال جمیل می دید واله و شیدا می گردید. دهم ماه محرم آغاز سنه شصت و یک هجری روز جمعه یا دوشنبه در میدان کربلا که ماریا و نینوا هم

نام اوست واکنون بجز بلای معلی نام آورست بعمر پنجاه وہفت سال شہادت
یافت و بہ نزہتکدہ علیین شتافت در شبستان پنج زن آزاد وکنیز داشت ووالد
چار پسر ودو دختر بود ونقش نگینش اللہ بالغ امرہ وواقعہ شہادت از مشاہیر
سوانح ہوش رباست. مختصراً می گویم کہ چون یزید بن معاویہ براورنگ نشست
حسب قاعدہ آنزمان بواسطہ عامل مدینہ خواہان بیعت از آنحضرت شد امام زمان فرمود
کہ یزید مرد زناکار شراب خوار مخالف شریعت جد منست من بیعت باو نمی کنم. این
بگفت دخواست بجای برود تا از شر او ایمن ماند باین خیال وطن را وداع کرد و با
عیال واطفال وبرادران علاتی وبرادرزادگان کہ جملہ بست و دو کس بودند واز اصحاب
رسول خدا وتابعین پنجاہ کس کہ رفاقت اختیار کردند واز مدینہ منورہ برآمد و بمکہ
معظمہ رسید اہل کوفہ متواتر صدہا عرائض نوشتند کہ مایان پیرو شما ہستیم جان ومال
دریغ نداریم طاعت شما طاعت خدا می پنداریم زود تشریف آرید وسایہ عاطفت
برما اندازید واز مخالف اندیشہ مکنید حضرت رو بکوفہ نہادہ ویزید پلید خبر یافتہ فرامین
بسرداران نوشت کہ زود با سپاہ زرمخواہ بروید وہر جا حسین بن علی را یابید سد راہ
شوید و مگذارید کہ او دیگر برود اگر بیعت من قبول کند بجان امان دادہ بمن بنویسید
ورنہ سرش ببرید وپیش من آرید درنگ مکنید سرداران مثل ابن زیاد وشمر ذی الجوشن
وعمر بن سعد وغیرہ با فوجہای آراستہ از ہر سو بسوی امام رو آوردند واہل کوفہ نیز عہد
وپیمان باختند وبادشمنان کہ افسرشان ابن زیاد بود در ساختند ومسلم بن عقیل سفیر

امام حسین را شهید کردند و حر ریاحی با هزار سوار در زمین کربلا از امام دوچار شده سد راه گردید حضرت لب دریای فرات که نهر القمه نیز گویند خیمه زد و فرود آمد و پیاپی عساکر کافر واکابر جابر بانجا رسیدند و خیام افراشتند و از حضرت بیعت خواستند امام آنچه روز اول فرموده بود جواب داد انگاه سران یزید باهم کنگاش کرده خیمه گاه امام را در میدان دور تر از دریا مقرر کردند و باین امید آب و نان بند کردند که سوسم گرماست از شدت تشنگی و گرسنگی بجان آمده حکم قبول خواهند کرد مگر امام انام اصلا سر فرود نیاورد و بر قول خود ثابت ماند از هفتم تا نهم محرم سه روز و شب جمله اہل بیت نبوی و رفقا تشنه و گرسنه بیاد الٰهی تر زبان ماندند و آن تکلیف و تصدیع را که گوارا کردن آن کار بشر نبود چون خواب و خیال پنداشتند دہم محرم که عاشورا عبارت از انست سپیده دمان لشکر یزید عنید بسرکردگی عمر بن سعد و ابن زیاد و سنان و خولی و ازرق شامی وغیرهم بقدر بست و دو ہزار سوار و پیاده و تا صد هزار هم بروایت مختلف مرقوم ست صف جنگ کشیدند در میمنه عمر بن حجاج و در میسره شمر ذی الجوشن و سردار سواران عروه بن هانی و افسر پیادگان شیث ربعی بود امام علیه السلام چون صف آرائی دشمن دید رخت رسول خدا پوشید و بر ناقه نبوی سوار شده رو بمیدان آورد و سرداران لشکر یزید را بتقریر دلپذیر نصیحت کرد و گفت که از من مزاحم و متعرض نشوید و مرا بگذارید که از قلمرو شما بیرون روم و در گوشه بیاد الٰهی بسر برم مگر سوای سکوت و اینکه از حکم یزید معذوریم تسلیم فرمان او قبول کنید ورنه بجنگید جواب دیگر

نشنید. لاحول خوانده برگشت و بر اسپ ذوالجناح سوار شد و زهیر با تنی چند از طرف
دست راست و حبیب مظاهر با تنی چند طرف دست چپ استادند و اہل بیت
رسول خدا در قلب ونشان نبوی عباس بن علی کشاد انگاه حُر ریاحی از فوج یزید جدا
شد و در سایه رایت آیت رحمت رب العزت آمد و بیعت نمود و رو بمخالفان نهاد و بجنگید
تا آنکه جام شهادت نوشید بعده یاران وفادار فرداً فرداً بسان شیر شمشیر کشیده
بمیدان رفتند و با دشمنان آویختند و خون اعدا ریختند و مردانه کوشیدند و
همه جام شهادت در عین تشنگی نوشیدند و خلعت گلگون شهادت پوشیدند و چون
دوستان بروضهٔ رضوان خرامیدند برادران در میدان هیجا اسپ بجولان آوردند
و یکان یکان همچو شیر حمله بر دشمنان بردند و داد شجاعت و مردانگی دادند و شهید
شدند. امام علیه السلام در میدان عنان اسپ گرفته محو یاد خدا بود و هرگاه یکی از تابعان
شهید می شد اسپ برمیدان بجولان آورده از حلقه دشمنان درچشم زدن نعش در می بود
در و بروی خیمه خود برابر یکدیگر می نهاد چون برادران و یاران شهادت یافتند
و قاسم بن حسن و علی اکبر بن حسین برادرزاده و پسر نوجوان نیز بکمال دلاوری شهید
گردیدند عباس بن علی برادر علاتی امام که از شجاعان نامی و آنمایه حسین بود که او را ماه
بنی ہاشم می گفتند بمیدان رو آورد و لشکر دشمنان را یکه و تنها بضرب حسام برق فام
هزیمت داده اسپ خود در نهر العلقمه انداخت و خواست که از غایت تشنگی جرعه آب
بحلق فرو برد مگر تشنه لبی اهل حرم و برادر محترم بیاد آورده آب نه آشامید و مشک

پر آب کرده بر دوش کشید و عنان اسپ بسوی برادر تابید دوزخیان فوج فوج بروی
حمله آوردند چپ و راست تیغ زنان اسپ تازان روان شد ناگاه ظالمی بضرب شمشیر
دست عباس دلاور جدا کرد پسر شیر خدا شمشیر در دست چپ گرفته سر اعدا بریدن
گرفت کافری دیگر دست دیگر برید انگاه مشک را بدندان محکم گرفته اسپ را خیزو
مهمیز نمود دوزخیان تیر باران نمودند مشک و جسم مبارک غربال شد و آب فرو ریخت
و روح از قالب عباس بر آمد ادرکنی یا اخی آواز داد و از زین بر زمین افتاد امام انام
اشک از دیده فرو بارید و گفت الان انکسر ظهری و نعره الله اکبر زد که میدان کربلا
بلرزه در آمد و ذوالفقار کشیده عنان ذوالجناح برداشت و در قلب فوج دشمن حشر
برپا کرد تلاطم عظیم در سپاه یزید افتاد و در دم گروهی را بجهنم فرستاد و بخیمه گاه عود
کرد و بار دیگر شیرانه حمله کرد و چند دوزخیان را بکشت و از سر تا ناف زخمهای مهلک
برداشت وقت ظهر از اسپ برای نماز فرود آمد یا آنکه روان مقدس از تن مفارقت
کرد و از پشت اسپ جدا شد دوزخیان هجوم آوردند سر مبارک را از تن جدا کردند
و بر نوک نیزه نهادند و طبل فتح نواختند و خیام امام را آتش دادند و مخدرات سرا پرده
رسول خدا را اسیر کردند و نعش شهدا را از سم اسپان پامال نمودند زمین لرزید
هوا تاریک گردید آفتاب زرد شد بحدیکه ستارگان نمودار شدند و آسمان شفق
گون شد شمر ذی الجوشن سر مبارک امام از قفا برید و بروایت دیگر سنان بن انس
لعنة الله علیهما. زیاده ازین مجال نوشتن درین مختصر نیست کیفیت بردن سر مبارک بدمشق

پیش یزید ملعون و شادمان گردیدن آن و گفتگوی او با امام زین العابدین علیہ السلام
وحال گزاشتن مخدرات خاندان نبوت را از اسیری مع امام زین العابدین و روانہ
نمودن بمدینہ منورہ و رسیدن ایشان در مدینہ و نوحہ وزاری اہل مدینہ و بانتشار
این خبر قیامت اثر کمر بستن پیروان و خادمان اہل بیت برای خون خواہی و لشکر فرستادن
یزید بر مدینہ منورہ و کشتہ شدن یکہزار و ہفتصد مہاجر و انصار و دہ ہزار کس از عامہ
سکان مدینہ و ہفتصد قاری قرآن و نود و ہفت کس از قریش و بجبر زنا بجبر کردن
سپاہ یزید کہ در مدینہ ہزار زن اولاد زنا زائیدند و خراب شدن و اصطبل گشتن مسجد نبوی
تا سہ روز و زدن منجنیق بر مکہ معظمہ و شکستن رکن یمانی و بتاراج بردن پوشش و
بردہاے خانہ خدا و سالہا ریختہ شدن خون محبان یزید و امام حسین کہ عدد کشتگان از
الوف در گزشت و مردن جملہ جفا کاران کہ براے مقابلہ امام حسین کمر بستہ بودند
بانواع خرابی و عذابہاے مختلف کہ از ذکر آن مو بر اندام راست می آید تخمیناً در سہ سال
و بدوزخ شتافتن یزید و ابن زیاد و غیرہ در کتب سیر مفصل مرقوم ست و مورخین در بارۂ
سر مبارک سہ روایت نوشتہ اند یکی آنکہ یزید واپس بکربلا فرستاد و با جد مبارک
دفن شد۔ حالانکہ اجساد شہیدان را بعد برخاستہ رفتن لشکر شام ہنی اسد دفن
کردہ اند کفرہ فجرہ ہمچنان گذاشتہ بودند۔ دوم آنکہ حوالہ اہل بیت کردند و در مدینہ
پہلوی امام حسن دفن شد و این قول مشہوری ست و سوم اینست کہ مقریزی در تاریخ مصر
نوشتہ و بدانست راقم ہمین روایت صحیح ست کہ یزید عنید پلید مرید سر مبارک را از راہ

عناد و قساوت قلبی در حجره بند کرد و بعض ملوک بنی امیه هر گاه حجره کشادند سر همایون
را تازه و تر سر تا سر معطر یافتند از دمشق بشهر عسقلان فرستادند و در انجا در خزانه
نگاه داشتند چون ملوک فاطمیه در مصر کامیاب شدند و مذهب اسمعیلیه را دران سرزمین
رواج دادند و از سر سر مبارک آگاه گردیدند از عسقلان بقاهره مصر طلبیدند هشتم ماه
جمادی الثانی سنه چهار صد و چهل و هشت هجری سر همایون در مصر آمد و چنان مینمود
که همین دم از گردن جدا شده است خون تازه و تر مینمود و بوی خوش بهتر از مشک و عنبر
از فرازان لائح و فائح میشد مستنصر بالله فاطمی در قصر زمرد که یکی از قصور عالیه بود
اشک ریزان و درود خوانان دفن کرد و فاطمیه هر ماه لاسیما در محرم روز عاشورا بلوازم
عزاداری دران مکان مشغول میشدند و چون ملوک فاطمیه منقرض گشتند و حکومت و
ریاست نصیب صلاح الدین بن ایوب مالکی المذهب گردید او نیز احترام آن مقام نمود
و بعد وی تا امروز هر کس حاکم گردید در حرمت آن مکان کوشید چنانچه مشهد حسینی
در قاهره مصر امروز مشهور و معروف ست پیوسته مردم خوش عقیده برای زیارت میروند
و از طرف خدیو مصر خدام و قاریان قرآن فراوان مقرر اند و هر شب در انجا روشنی بکثرت
میشود و اہل مصر اکثر مرثیہ ہای عربی گفته در انجا میخوانند و مصائب اہل بیت یاد
کرده گریه مینمایند و از غرهٔ محرم تا عاشورا عزاداشتن سید الشهدا و اندوه و بکا بر
مصائب خامس آل عبا و سائر اہل بیت مصطفے صلی الله علیه و آله الی یوم الجزا به حکم
قل لا اسئلکم علیه اجرا الا المودة فی القربی و ارشاد و لکم فی رسول الله اسوة حسنة موجب

اجر بی انتهاست۔ راستان نوشته اند وتخم راستی در کشت عمل کشته اند که چون خاتم المرسلین از جبرئیل امین واقعه کربلای معلی شنید بی اختیار در اشک از صدف دیده مبارکش چکید وبسیار غمگین وحزین گردید شیخ عبد القادر جیلانی در غنیة الطالبین از ام سلمه رضی الله عنها مینویسد که بود رسول خدا در خانه من که آمد حسین علیه السلام دیدم او را بر سینه پیغمبر خدا بازی کنان وبود در دست نبی پاره گل وآنحضرت اشک میریخت پس چون رفت امام حسین گفتم ای رسول خدا پدر ومادر من فدای تو باد شما را چنین وچنان دیدم فرمود حسین آمد ومن بدیدار وی شادمان شدم واو بر سینه من بازی کنان نشست انگاه جبرئیل آمد وداد من پاره گلی که بر آن حسین کشته خواهد شد چون نگریستم بگریستم وهم در کتاب مذکور شیخ مسطور از ابی نصر نوشته که فرود آمدند بر قبر حسین روزیکه شهید شد هفتاد هزار فرشته که پیوسته می گریند بروی تا قیامت۔ وشیخ ابن حجر مکی در صواعق نوشته از ابن سعد از شعبی که گذر کرد بکربلا علی مرتضی دم رفتن خود بصفین برای جنگ از معاویه والی شام که آنرا نینوا و ماریه هم گویند وآن موضعی ست بر لب فرات که بنهر العلقمه نیز موسوم ست پس استاد وپرسید از نام آن زمین پس گفتند بوی که زمین کربلاست پس بگریست اسد الله که ریش مبارک از اشک تر شد۔ وگفت داخل شدم بر رسول خدا وآنحضرت می گریست پس گفتم چیست که می گریاند ترا فرمود که دی پیش من جبرئیل آمد ومرا آگاهید که تحقیق حسین کشته خواهد شد برلب فرات بموضعیکه او را کربلا گویند پس داد جبرئیل مشتی از خاک وبویانید آنرا من پس بی اختیار اشک از چشم من

فرو ریخت و ترمذی در صحیح خود بسند سلمی انصاریه رقم کرده است که رفتم بر ام سلمه رضی
الله عنها و او گریه مینمود گفتم چه می گریاند ترا. گفت همین ساعت رسول خدا را در خواب
دیدم که سر و ریش مبارک خاک آلود است پس پرسیدم این چه حال شما ست یا رسول الله
فرمود شهدت قتل الحسین و شیخ عبد العزیز دهلوی اعلم علمای حنفیه هندوستان در
سر الشهادتین بروایت حاکم و بیهقی از ام الفضل بنت الحارث نوشته که روزی با امام حسینؑ
بخدمت رسول خدا رفتم و نشاندم حسین را در کنار رسول خدا انگاه دیدم که از چشمهاے
رسول خدا اشک روان شد سبب گریه پرسیدم فرمود که آمد بر من جبرئیل و خبر داد بمن که
امت من این پسر مرا قتل خواهد کرد و در سر الشهادتین و تحریر الشهادتین و تقریر الشهادتین
وغیره کتب مشهور و معتبر سنیان اینهمه روایات صحیح مذکور است و حال گریه و نوحه
جنات و ازته بر سنگ و ظرف پدیدار شدن خون در بیت المقدس روز این واقعه هوش ربا
و سرخ گون گشتن آسمان و تیره گردیدن چشمهٔ هور و نمودار شدن ستارگان در نیم روز مفصل
مسطور. و در کتب سیر انچه بنی امیه و بنی العباس و دیگر ملاعنه و فراعنه ظلم و ستم بی پایان بر آل نبی اولاد
علی نموده اند بشرح تمام مذکور است و درین مختصر از غایت شهرت محتاج بیان نیست. روز
عاشورا دو بار حضرت امام بر سپاه ناری شام شیرانه حمله کرد و قتل عظیم نمود و هر بار اشعار
بشعار شجاعان عرب که آن را رجز گویند از زبان معجز بیان فرمود و آن ابیات اینست ؎

خیرة الله من الخلق ابی	ثم امی فانا ابن الخیرتین
امی الزهراء حقا و ابی	وارث الرسل و مولی الثقلین

فضة قد صیغت من ذهب	فانا الفضة وابن الذهبین
والدی شمس وامی قمر	فانا الکوکب وابن القمرین
فاطم الزهراء امی وابی	قاصم الکفر ببدر وحنین
عبد الله غلاما ناشئا	وقریش یعبدون الوثنین
یعبدون اللات والعزی معا	وعلی قد یصلی القبلتین
من له جد کجدی فی الوری	اوابی کابی فانا ابن العلمین

رجز دیگر

انا ابن علی خیر من آل هاشم	کفانی بهذا مفخرا حین افخر
وجدی رسول الله اکرم من مشی	ونحن سراج الله فی الارض نزهر
وفاطمة امی سلالة احمد	وعمی یدعی ذوالجناحین جعفر
وفینا کتاب الله انزل صادقا	وفینا الهدی والوحی والخیر یذکر

علما و شعرا در عربی و فارسی و ترکی و اردو آنقدر مرثیه گفته اند که شمار آن ممکن نیست از انجمله مرثیه محمد بن ادریس شافعی که سمهودی در جواهر العقدین نقل نموده مطلع آن اینست ؎

تاوب همی والفواد کئیب	وارق عینی والرقاد غریب

وفی زماننا میر ببر علی انیس که سلخ شوال ۱۲۹۱ سنه هجری و مرزا سلامت علی دبیر که سلخ محرم ۱۲۹۲ سنه هجری در شهر لکهنؤ انتقال کردند در اردو زبان صدها مرثیه گفته اند کلام شان که مشحون تکلفات و آرایش شاعری ست قابل شنیدن و ستودنی ست و فقیر حقیر مؤلف این نامه نیز این

واقعه دردناک رابی تکلف وتصرف شاعرانه درمثنوی راح روح باآهنگ وروش فردوسی طوسی منظوم نموده است

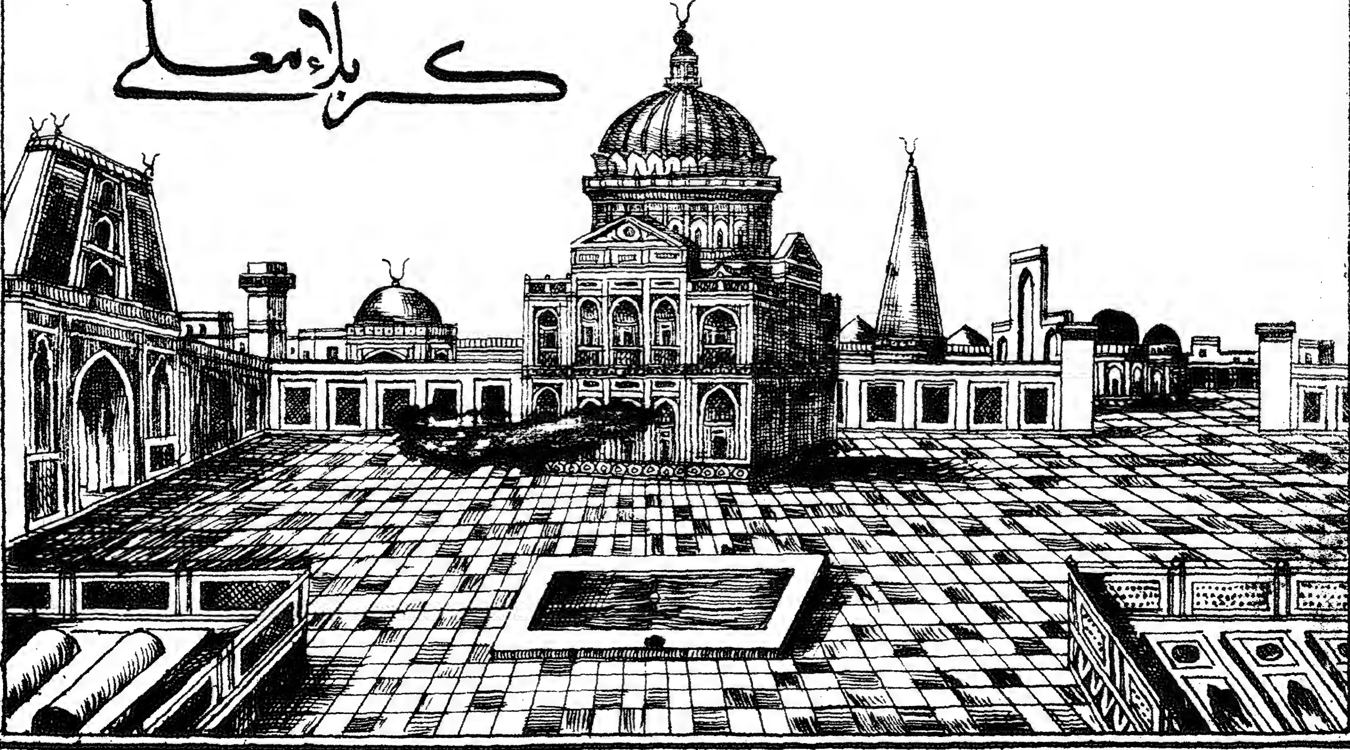
کلام مناسب مقام

بعض ارباب سیر نوشته اند که یزید عنید باامام شهید گونه گونه کینه دیرینه درسینه گنجینه میداشت - ازانمیان یکی اینست که وقتی یزید پلید پے برد که زن فلان صحابی پری رخ چون عیاش بدمعاش شرابی کبابی بود بوصلش میل نمود بیاران وهمرازان بیتابی حال گفت - همسران وچاره گران گفتند که زود سرانجام آرزوی تومی کنیم غم مخور - انگاه حرامزادگان باشوهر زن بکمال تپاک برخوردند ودرچند روز حق محبت خود بروی ثابت نمودند وپنهانی گفتند که خواهر یزید دوشیزه وپاکیزه است میخواهیم که باتو کتخدا شود وتوامیر کبیر داماد معاویه شوی بیچاره باین نوید سرتا سرممنون وبلاگردان یاران گندم نماجو فروش شد انگاه سخن سازان بکوشش دمیدند که پدر ومادر وبرادر ودختر را راضی کردیم وتبو مبارکباد می گوئیم مگر دختر می گوید که باعیال دار نکاح نکنم پس مصلحت وقت آنست که منکوحه خود را طلاق دهی تانقش مراد درست نشیند وچرخ بکام شما چرخ زند مرد ساده لوح بطمع زخارف دنیا سخن یاران ظاهری وماران باطنی باور کرد وزن ماه رو را طلاق بائن داد وازدمشق بمدینه بخانه پدرش فرستاد چون افسون کارگر افتاد نیرنگ سازان دست تغابن مالیده گفتند که هیهات تدبیر موافق تقدیر نبود مقدر برعکس رونمود دختر شاه گفت که من باکسیکه بهوا به گل چهره خود را الطمع دولت گذاشت نکاح نمی کنم بیچاره چون سرگذشت شنید

سر در گریبان حیرت کشید و دست حسرت مالید و انگشت بدندان خوائید و سوی فلک دید و یاد
و دم در کشید مکاران نبیرہ ابوسفیان را مژدہ شادی دادند او برای کارسازی مردی صحابی
سادہ مزاج را بمدینہ روان کرد پیغامبر چون بشهر نبوی رسید نخستین دست امام حسین ع
بوسید و خاک مرقد منور نبوی در چشم کشید امام سبب آمدن پرسید او حقیقت حال بعرض رسانید
امام شنید و خندید و گفت کہ از طرف منم پیام عقد برسان گفت بالعین والراس این بگفت
و از مجلس همایون برخاست و بخانہ عفیفہ شتافت و از جانب یزید و امام پیام ازدواج
درداد زن عاقلہ از پیام رسان گفت کہ تو مرد دانا هستی از تو مشورہ می گیرم و می پرسم کہ ازین
دو خواستگاری کدام یک بهتر ست گفت اگر دنیا میخواهی یزید خوش ست و اگر دین آرزو
داری فرزند رسول خدا بی همتاست و اگر خواهش دین و دنیا باشد مرا قبول کن زن شق
ثانی اختیار کرد یزید خبر یافتہ همچو مار برخود پیچید و عداوت کلی در حال گرفتہ تشنہ خون گردید
و آن مرد سراپا درد بارنگ زرد و چهرہ پرگرد چند باآہ سرد صحرانورد گشتہ بادل برشتہ
و بال فروهشتہ تخم غم در مزرع دل کشتہ بمدینہ در رسید و بخدمت امام انام حاضر گردید
بعد درود و سلام عرض کرد کہ ششی زر در خانہ پنهان گذاشتہ بودم ندانم کہ اندوختہ من کجاست
از فلانی دریافتہ ارشاد شود امام پس پردہ زن را طلب فرمود و پرسید زن نشان داد
دل مرد بشنیدن آواز گداز شد و بی اختیار زار زار نالیدن گرفت و از دیدہ زن نیز اشک
برآمد امام بشفقت نگریست و بطیب خاطر زن را طلاق داد زن و مرد بعنایت بی نهایت
امام از بند آلام رستند و باز باهم عقد بستند مخفی مباد کہ روضہ علیہ امام علیہ السلام را

حال کربلائے معلی بموجب معاینہ سنہ ۱۳۰۱ ہجری

کاظمین سے کربلا سترہ فرسخ ہے۔ قبہ مرقد منور سید الشہدا بادو منار و یک ایوان طلائی ہے اور دروازے
نقرئی سقف و جدار قبہ کاشی کار ہے قنادیل طلائی نقرہ شیشہ آلات سے روضہ سجا ہوا ہے ضریح اندر فولادی
باہر نقرہ شش گوشہ ہے پائین مرقد علی اکبر مدفون ہین شامیانہ مرقد پر سبز زرین لگا ہے صندوق قبر پر چادر
پڑی ہے شمشیر و سپر بھی آویزان ہے اور بفاصلہ چند قدم گنج شہیدان ہے اُسکا پنجرہ بھی فولادی ہے اور باہر
نقرہ کار سنگ مرمر کا فرش ہے مسجد مین نماز باجماعت بطریق امامیہ ہوتی ہے گرد روضہ رواق ہے
صحن کشادہ ہے نیچے تہ خانہ ہے عجم سے جو نعشین آتی ہین اُسمین رکھی جاتی ہین گرد درگاہ احاطہ پختہ
ہے حجرات کاشی کار ہین ابواب متعدد اُن پر ساعات آویزان ہین داخل و خارج احاطہ قبور بکثرت
ہین۔ پس پشت رواق قبر شاہزادہ ابراہیم بن امام موسی الکاظم ع ہے اور باہر مدرسہ و مسجد
ہے اور قریب حوض گلدستہ اذان کاشی کار ہے اور اہل حرفہ کی دکانات ہین روضہ سے بفاصلہ
ربع میل نہر القمہ پر روضہ جناب عباس ع ہے قبہ مع دو منار کاشی کار ایوان طلائی دروازہ نقرہ
روضہ قنادیل و فرش و اسلحے سے سجا ہوا ہے ضریح فولادی ہے فرش مرمر کا ہے حجرات پختہ ہین
طالب علم اکثر رہتے ہین نماز باجماعت ہوتی ہے خدام بکثرت ہین اور بفاصلہ یک فرسخ حُر شہید کا
مقبرہ پختہ بنا ہوا ہے گرد روضہ جناب امام حسین علیہ السلام مکانات پختہ بازار مسقف ہین ہر قسم کا مال و
میوہ ملتا ہے اہل کربلا شیعہ سنی عرب عجمی ہندی کشمیری ہین زبان عربی فارسی اردو بولی جاتی ہے
حمام و مسافر خانے متعدد ہین علما طلبا بکثرت ہین شہر پناہ گرد شہر کشیدہ ہے نہر آصفی جاری ہے مصارف
روضہ پیشکش اہل ایران سے جاری ہے۔

کربلاۓ معلیٰ

بعد مدت مدید سران عجم و محبان دودمان شاه عالم مشید کرده اند و جمله اخراجات از پیشکشهای پیروان سرانجام می یابد و از شاه روم که کربلا در تسلم او ست اندکی امداد میشود و سکان این بقعه پاک شیعه امامیه هستند و یک محله بزرگ از شیعه هند آباد است

نور ششم در ذکر امام چهارم

اسم مبارک علی بن حسین لقب زین العابدین و سید الساجدین در مدینه روز شنبه یا پنجشنبه پنجم ماه شعبان سنه سی و هشت و یا سی و هفت هجری از بطن شهربانو دختر یزدجرد بادشاه عجم پیدا شد شبیه بعلی مرتضی بود هر شب یک قرآن ختم می کرد و صد ها بیوه و محتاج را مخفی نان و پارچه می بخشید و در باورچی خانه صد گوسپند هر روز ذبح می شد و علانیه بفقرا دو وقت خورش تقسیم می گردید و خود روز روزه داشتی و شام از پارهٔ نان افطار نمودی و هرگاه آب و نان رو برویش می آوردند واقعه کربلا بخاطرش می گزشت و سیل اشک از دیده روان میشد روزی در حرم مکه محمد حنفیه درباره امامت بحث کرد امام سوی حجر اسود رو نمود و گفت ای سنگ معظم آنچه راست باشد گواهی بده فی الحال سنگ بسخن آمد و گفت اینست امام و وارث علم خیر الانام و حبیب ملک علام۔ روزی فرزند دلبندش امام محمد الباقر در سن صبا بازی کنان در چاه عمیق افتاد و امام نماز می گزارد هر چند شور و غوغا بلند گردید امام چنانکه بطاعت خدا مشغول بود بحال خود ماند و چون از نماز پرداخت گفت این فعل شیطان رجیم ست میخواست که مرا در تشویش افگند و در نماز من رخنه اندازد الحمد لله که فریب وی پیش نرفت این بگفت و بر سر چاه آمد و بسم الله گفته دست دراز کرد و از تک

چاه پسر خود را بیرون کشید۔ سالی برای گزاردن حج بمکه معظمه آمد و هشام بن عبدالملک
اموی والی شام در حیاتِ پدر نیز در مکه آمد بعد حج روز طواف وداع در حرم محترم بسیار
ازدحام بود هشام از کثرت مردمان نتوانست که طوف کند و حجر اسود را ببوسد ناچار یک
طرف با خدم و حشم خود استاد ناگاه امام زین العابدین علیه السلام تنها تشریف آورد
واز رعب خداداد با آنکه کسی ندای دور باش زند یمین و یسار مردمان متفرق شدند و باد
تمام دست امام بوسیدند و سلام کردند و راه دادند امام بفراغت تمام طواف نمود شخصی
از سرداران شام از هشام بن عبدالملک اموی پرسید که این کیست که چنین احترام او
کردند وی تجاهل کرد و گفت من نمیدانم ابوفراس فرزدق شاعر نیز همراه وی بود این سخن
بروی گران آمد فی البدیه چند بیت عربی باین مضمون برخواند که این آنکس ست که اورا مکه
و خانه خدا می دانند و این بهترین بندگان خداست و متقی و پرهیزگار و مشهور عالم و پسر
رسول خداست هشام باستماع این کلام چهره برافروخت و درحال خود سوخت و فرزدق
را قید کرد امام چون این خبر شنید برای رهائی وی دعا کرد دعایش مستجاب گردید و فرزدق
رهائی یافت امام علیه السلام دوازده هزار درهم بفرزدق انعام فرستاد او نخستین زر
نگرفت و گفت که من باميد صله و انعام مدح شما نگفته ام هرچه حق بود بر زبان آوردم امام
فرمود که اجر حق گفتن روز قیامت خواهی یافت و اینکه بتو عنایت کردم بطیب خاطر بگیر

	ما که از اہل بیت احسانیم	آنچه دادیم باز نستانیم	

فرزدق فرمان قبول کرد و گرفت و هشام بدیدن این مرتبه و دبدبه و شنیدن کلام فرزدق

همچو مار سیاه برخود پیچید و آتش کینه دیرینه اش ملتهب گردید مخفی فکر کرد و برادرش
ولید بن عبدالملک اموی که شاه شام بود بمشوره هشام برادر خود معتمدی را برگماشت چون
امام بمدینه بازگشت گماشتگان بطمع دنیا دون بقول ابن الصباغ مالکی وغیره زهر بلاهل
دادند و دوازدهم ماه محرم الحرام سنه ۹۴ نود و چار و یا نود و پنج هجری روز شنبه بعمر پنجاه و
هفت سال حضرت امام رحلت فرمود و در بقیع پهلوی امام حسن مدفون شد. لکل غم حسبی الله
برخاتم مبارک کنده بود و یک زوجه و چند کنیز در شبستان داشت و در عدد اولاد اختلاف است
شش یا هفت پسر و بروایتی یازده و بقولی دوازده و چهار دختر و بقولی پنج و بقولی نه ارباب
سیر نوشته اند و مورخین شیعه امامیه اثنا عشریه نگاشته اند که قرص خاک کربلا که آن را
سجده گاه نامند بر جانماز امام ممدوح نماز می گزارد و بر آن سجده میکرد و تسبیح خاک کربلا در دست
میداشت و بابن سبب شیعه امامیه این امر را مسنون می شمارند و سبب قبول نماز و حصول
ثواب عظیم می انگارند و ادعیه ماثوره از کلام امام همام که مجموع آن بزبور آل محمد و صحیفه
کامله مشهور است بر السنه مؤمنین بسبیل ورد مذکور و فصاحت و بلاغت آن دون کلام خالق
و فوق کلام مخلوق است و مخفی مباد که بعد مردن عبدالملک بن مروان اموی والی شام
سنه ۸۶ پسرش ولید بن عبدالملک شاه شد و سنه ۹۶ هجری درگذشت بعده سلیمان بن عبدالملک
شاه شد و سنه ۹۹ مرد بعده عمر بن عبدالعزیز شاه شد و سنه ۱۰۱ انتقال کرد بعده یزید بن عبدالملک
شاه شد و سنه ۱۰۵ مرد بعده هشام بن عبدالملک شاه شد و سنه ۱۲۵ مرد و زید بن امام زین العابدین
از همین هشام جنگیده شهید گردیده است ٭

نور بست وهشتم در ذکر امام پنجم

نام نامی محمد ولقب باقر العلوم زیراکہ ازین امام سجدی نشر علوم شد کہ دشمن و دوست باقر العلوم می نامیدند سالی در عرفات سی ہزار کس سی ہزار سوال ہای مختلف از مسائل مشکلہ کردند وجوابہای شافی فوراً شنیدند ومعترف فضائل وکمالات خداداد شدند در مدینہ روز دوشنبہ سوم ماہ صفر وبقولی روز جمعہ بست ودوم رجب سنہ پنجاہ وہفت ہجری بعہد سلطنت معاویہ از بطن ام عبد اللہ پیدا شد صورت وسیرت وعلم وکمال مثل آبای کرام خود داشت کرامات وخرق عادات او مثل سبز نمودن درخت خشک بدعا وبسخن آوردن انگشتہ وسنگ خارا وبحرکت اشارہ زمین کافتہ دو دیدہ آمدن درخت از بیخ وبن پیش وی وباز بحکم وی رفتن بجای خود وامثال این بسیار در کتب سیر ائمہ بروایت راویان ثقہ مرقوم ست ازانجملہ روزی پیش جابر بن عبد اللہ انصاری امام زین العابدین با محمد الباقرؑ تشریف آوردند جابر بصیر شدہ بود بپای امام امام زادہ سر جابر بوسید جابر پرسید کہ این پسر کیست امام گفت پسر من محمد ست جابر در بر کشید وگفت یا محمد محمد رسول اللہ یقرئک السلام امام قصہ پرسید عرض کرد کہ روزی در خدمت سرور عالم حاضر بودم ودر کنار آنحضرت امام حسین بود ازمن فرمود یا جابر یولد للحسین ابن یقال لہ علی فاذا کان یوم القیامۃ ینادی مناد لیقم سید العابدین فیقوم علی بن الحسین ویولد لعلی بن الحسین ابن یقال لہ محمد یا جابر ان ادرکتہ فاقرئہ منی السلام ولن لاقیتہ فاعلم ان بقاءک بعدہ قلیل چنانچہ بعد این ماجرا بفاصلہ سہ روز جابرؓ انتقال کرد ابو بصیر گوید کہ روزی از باقر علیہ السلام

عرض کردم که تو مرده را زنده و کور را بینا نمودن میتوانی فرمود آری باذن خدا می توانم انگاه دست مبارک بر چشمم کشید فوراً بینا شدم و زمین و آسمان را دیدم امام فرمود آیا میخواهی که بینا باشی و بعد حساب داخل جنت شوی یا نابینا بمیری و بی حساب بجنت روی من شق ثانی را قبول کردم بار دیگر دست بر چشمم کشید چنانکه نابینا بودم شدم روزی فرمود که سال آینده مردی با چهار هزار کس آماده خون اهالی مدینه منوره خواهد ریخت همچنان شد و نافع ابن ارزق مرتکب این امر گردید تا سه روز در مدینه هزارها کس کشته شدند۔ بنی امیه بملاحظه فضل و کمالات حسد کردند ابراهیم بن ولید اموی بحکم پنهانی هشام بن عبد الملک والی شام زهر داد روز دوشنبه هفتم ذیحجه سنه یکصد و چهارده یا شانزده یا هفده هجری در مدینه رحلت کرد و در بقیع پهلوی اجداد خود دفن شد سن شریف پنجاه و هفت یا پنجاه و هشت یا شصت و سه سال بود و در شبستان دو زن و چند کنیز داشت و والد هفت یا نه دختر و پسر بود و نقش نگینش العزة لله جمیعاً۔

نور هشتم در ذکر امام ششم

اسمه جعفر و لقبه صادق مولدش مدینه منوره هفدهم ربیع الاول دوشنبه روز یا هشتم رمضان المبارک سنه هشتاد و سه و بقول هشتاد هجری بعهد خلافت عبد الملک بن مروان اموی حاکم شام پیدا شد نام مادرش امّ فروه بنت قاسم بن محمد بن ابی بکر و نقش نگین الله خالق کل شئ نهایت جمیل و شکیل سرو قد و در جمله علوم و بزرگی و خصائل همچو آبائی خویش بود و بملاحظه کتب سیر یافته شد که مدتی از جانب بادشاه وقت چندان دار و گیر نبود باین سبب مردمان بخدمت

امام محمد الباقر و امام جعفر الصادق بیشتر حاضر میشدند و فیضیاب میگردیدند و بساط
سلطنت امویه در عصر شان منطوی گشته و اساس سلطنت عباسیه مشید شده منصور دوانیقی
عباسی کثرت خدم و نشر علم و کمال حضرت صادق مشاهده نموده باغوای شیطان رجیم
دشمن جان شد و مخفی زهر داد بعمر شصت و پنج سال روز دوشنبه پانزدهم رجب و بقولی
بست و چهارم شوال سنه یکصد و چهل و هشت چهل و نه هجری در مدینه بعالم بقا خرامید و در
بقیع مدفون گردید دو کدبانو و چند کنیز در شبستان داشت و هفت پسر و سه دختر و بقولی
سیزده پسر و چهار دختر گذاشت ملا جامی در شواهد النبوة و محمد بن خاوندشاه در روضة الصفا
و سید شریف جرجانی در شرح مواقف نوشته اند که امام المغارب و المشارق حضرت
جعفر صادق علیه السلام فرموده علمنا غابر و مزبور و نکت فی القلوب و نقر فی الاسماع
وان عندنا الجفر الاحمر و الجفر الابیض و مصحف فاطمة وان عندنا الجامعة فیها جمیع ما
یحتاج الناس الیه و چون تفسیر این کلمات پرسیدند فرمود که علم غابر آنچه در زمان آینده
تا قیامت خواهد شد و علم مزبور آنچه از روز ازل تا زمانه حال بوقوع آمده و علم نکت الهام
غیبی ست و نقر اسماع کلام ملائکه است که سخن ایشان می شنوم و روی ایشان نمی بینیم و جفر
احمر ظرفیست که سلاح رسول خدا در اوست و آن بیرون آورده نشود تا برنخیزد قایم از میان
ما که اهل بیتیم و جفر ابیض ظرفیست که تورات و انجیل و زبور و سائر کتب الٰهی در آنست
و مصحف فاطمه کتابیست که هر چیز از قوة بفعل آید و نام هر ملکی و حاکمی که تا روز قیامت پیدا
شود در و نوشته است و جامعه کتابیست مثل طومار هفتاد گز دراز که رسول خدا از زبان

در پارسی لفظ صاد نیست بایں رو لفظ صد بسین نوشتن صحیح است چنانکه برای فرق در هیم و هم تازی و پارسی بجای سه نقطه ... همچنین برای فرق در کاف عربی و پارسی ... بجای یک مرکز و ... کرده اند ۱۲ ابوالفضل

مبارک فرمود و امیر المؤمنین تحریر نمود - ہرچہ محتاج الیہ خلق ست تا روز قیامت در آن مسطور
است وکمال الدین دمیری در کتاب حیوۃ الحیوان گفتہ کہ ابن قتیبہ در کتاب ادب الکاتب
نوشتہ کہ کتاب جفر از امام جعفر صادق علیہ السلام ست کہ آنحضرت برای اہل بیت ابرار
در آن کتاب ہرچہ حاجت بود و آنچہ تا قیام قیامت رود ہمہ نگاشتہ است و این علم جفر از
اسرار ست و در صحیح بخاری از ابو ہریرہ مرویست قال حفظت من رسول اللہ صلی اللہ
علیہ وسلم وعائین فاما احدھما فبثثتہ فیکم واما الاخر فلو بثثتہ قطع ھذا البلعوم و در
شرح مشکوۃ عبد الحق مینویسد کہ مراد از اول علم احکام و اخلاق ست و از دیگر مراد علم اسرار ست
کہ محفوظ از اغیار ست و فقیر حقیر مؤلف این کتاب تقریبًا در ذکر علم جفر رسالہ نوشتہ ام
و سُرّ مکتوم نامیدہ ام - کتاب جفر جامع امام جعفر صادق علیہ السلام بست و ہشت جزست
و ہر جز بست و ہشت صفحہ و در ہر صفحہ بست و ہشت سطر و در ہر سطر بست و ہشت خانہ
و در ہر خانہ چار حرف مفرد و این کتاب کمیاب ست و اگر یافتہ می شود در فہم نمی آید - مگر کسی کہ
در جمیع علوم حکمت ماہر و کامل باشد البتہ چیزی می فہمد - گویند در ملک مغرب گروہی از سادات
بنی عبد مومن معروف اند و این کتاب بطریق توارث نزد ایشان ست و سینہ بسینہ تعلیم مینمایند
و از جداول آن کتاب حال ماضی و حال و استقبال از آنچہ تفحص رود استخراج مینمایند واللہ
اعلم وقتی سفیان ثوری عرض کرد کہ یا امام چرا انزوا اختیار کردید امام بدیہہ این دو بیت فرمود

ذھب الوفاء ذھاب امس الذاھب	والناس بین مخاتل و محارب
یفشون بینھم المودۃ والوفا	وقلوبھم محشوۃ بعقارب

گویند بایزید بسطامی سقای کار امام بود روزی بنظر شفقت و کرم سوی وی امام صادق نگریست فی الحال روشن ضمیر گردید که در اصل اولیا شمار کرده می شود موسی بن جابر ابن حیان طرطوسی بر هزار ورق کلان ملفوظات و مکتوبات امام که در جواب سائلان فرموده و نوشته جمع نموده است کذا قال ابن خلکان

نور نهم در ذکر امام هفتم

اسم شریف موسی کنیت ابو ابراهیم لقب کاظم روز شنبه هفتم صفر سنه یکصد و بست و هشت ۱۲۸ بزمانه اخیر امویه و آغاز دولت عباسیه از بطن مسماة حمیده پیدا شد سرو قد لاغر اندام گندم رنگ جوان نازنین بغایت حسین و در فضل و کمالات مانند نیاکان خود بود هر کس رو برو آمدی در سلام بروی سبقت بردی و چون سائل روبروی آمد پیش از انکه لب سوال کشاید از کمال کرم نقد و جنس هر قدر بخاطر می آمد عطا می کرد - پیرزال گاوی داشت که از وجه شیر آن گزران می نمود اتفاقاً گاو مرد پیرزال ناله و فریاد آغاز کرد امام از راه گزشت و سبب گریه پرسید جواب شنید و سوی گاو مرده دید و تبسم کرد و گفت عبث گریه می کنی گاو تو زنده است بمجرد این سخن گاو زنده شد و برخاست روزی قاصد آمد و از جای خط آورد امام نگرفت و گفت واپس ببر که جواب من در همین لفافه موجود است قاصد برد و بکاتب سپرد و چون لفافه برکشاد بر ناصیه خط جواب بخط خاص سر بمهر یافت روزی خادم امام آب از چاه می کشید دلو در چاه افتاد امام در چاه نگریست فوراً آب چاه بجوش آمد و چاه لبریز گردید و دلو لبالب بر لب چاه آمد آدم بر داشت روزی در مجلس هارون رشید بر قالین که تصویر شیر

حال کاظمین شریف بموجب مشاہدہ سنہ ۱۳۱۰ ہجری

بغداد کہنہ سے ایک فرسخ دور ہے چار منار اور دو قبہ طلائی دور سے دکھائی دیتے ہین ایک مزار امام موسی الکاظم علیہ السلام کا ہے دوسرا امام محمد تقی علیہ السلام کا۔ عمارت روضہ بلند عالیشان اندرون ہر دو قبہ کاشی کاری بہت نفیس ہے قنادیل طلائی و نقرئی و شیشہ آلات عمدہ آویزان ہین اور ہر طرف درہاے نقرہ کار ہین پنجرہ ضریح فولادی مشبک طغرائی ہے اسپر شال کا شامیانہ ہے صندوق قبور جدا جدا ہین چادرین سبز پڑی ہین گرد مقبرہ رواق اور ایوان اور مسجد بزرگ ہے دو ایوان طلا کار ہیں۔ رواق کے حجرون مین علمار صلحار مدفون ہین۔ صحن وسیع زمین سنگین حجرات کاشی کاری سے منقش دروازے متعدد بعض پر ساعات کلان آویزان ہین ہر شب روشنی بکثرت ہوتی ہے۔ اذان پنجگانہ دی جاتی ہے نماز جماعت بطریق امامیہ پڑھی جاتی ہے۔ صحن مین دو صاحبزادون کا مزار ہے مگر ہر دو حجرہ کا در بند رہتا ہے گرد روضۂ کاظمین کے آبادی ہے اکثر مکانات پختہ بازار مسقف مال تجارت بکثرت اقسام اطعمہ بازارون مین میسر اثمار تر و خشک و بقولات ہر شئے بافراط۔ حمام کاروان سرائین متعدد خدام روضہ تخمیناً ششصد ۶۰۰ نفر عرب ہین۔

کاظمین شریفین

داشت امام نشسته بود ذکر معجزه عصای موسی بمیان آمد فرمود که من اگر حکم باین تصویر کنم برای
شما شیر خواهد شد همین که این سخن از زبان امام برآمد دفعتاً شیر تصویر بسان شیر گرسنه برجست
و تمام مجلس هارون رشید درهم و برهم شد و خواست که شکم هارون بردرد امام فرمود
باش که من ترا حکم نکرده ام شیر فی الحال بجای خود خوابید و نقش قالی گردید چون معتقدانش
هزارها روپیه هر روز نذر میشنمودند و از بخشش و سخاوت امام مردمان بهره ور گشته شب و
روز بمجلس همایون حاضر می شدند هارون رشید عباسی وهم خورد و باغوای دیو رجیم سندی
ابن شاهک را گفت وی مخفی مطابق حکم زهر داد امام بعمر پنجاه و پنج سال روز جمعه ششم یا
بست و پنجم رجب سنه یکصد و هشتاد و سه هجری در بغداد شهادت یافت و بیرون شهر در
کاظمین مدفون شد عدد زنان شبستان مشخص نیست اما اهل تاریخ هجده پسر و بعض بست و پنج
پسر و هجده و یا نوزده دختر نوشته اند و کاظمین قصبه دلکشاست از بغداد سه کروه و قبه
مرقد منور امام موسی الکاظم و امام محمد التقی در انجا سر باوج سما افراشته است و سکنه این
آبادی چه شیعی المذهب اند و مصارف این روضه از دولت ایران و پیشکشهای شیعه مهیا میشود
و از دولت عثمانیه هم برای نام قدر یسیر معین ست.

نور دهم در ذکر امام هشتم

نام همایون علی و لقب رضا در مدینه روز پنجشنبه یازدهم ذی القعده سنه یکصد و چهل و هفت
یا چهل و هشت یا پنجاه و سه هجری در عهد منصور عباسی خلیفه بغداد از شکم ام البنین پیدا
شد نهایت شکیل و جمیل سبزه رنگ و در جمله صفات همچو آبای خویش بود هر کس هرچه سوال

می کرد از آیت قرآن فوراً جواب می داد و از غایت مهربانی نوکران و غلامان را برای چیز
خوردن با خود بر دستر خوان می نشانید، و در خلوت لباس خشن و در جلوت رخت فاخر
می پوشید آورده اند که روزی امام ہمام علیہ السلام لباس فاخر پوشیده پیش مامون
عباسی رفت چون وی دید گفت یا ابن رسول اللہ این درست ست که پوشیده فرمود
یوسف و سلیمان نبی بودند و قباہاے دیبا منسوج بذہب می پوشیدند و برا ورنگ
مرصع می نشستند و حکم می کردند و امر و نہی مینمودند و نیست مراد از امام مگر عادل و
داد که چون گوید راست گوید و چون حکم کند عدل کند و چون وعده کند وفا نماید و خدا تعالی
حرام نکرده است ملبوس و مطعوم را و این آیه تلاوت کرد قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللهِ الَّتِي أَخْرَجَ
لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ وقتی مامون عباسی بیمار شد و عہد کرد که بعد صحت بسیار زر
بنام داور داد گر خواہم داد ہر گاہ چاق شد از علما پرسید که من چنین عہد کرده ام
بگوئید که زر بسیار چه قدر میشود ہر کس بقدر ادراک خویش جواب داد مامون را تشفی دست
نداد از امام رضا سوال کرد امام فرمود ہشتاد و سه دینار بفقرا بدہید علما پرسیدند که اطلاق
زر کثیر بر این مقدار چگونه میشود امام فرمود خدا می فرماید ولقد نصرکم الله فی مواطن کثیرة
و عدد کل غزوات و سرایا ہشتاد و سه ہستند مامون جواب شافی شنیده شاد شد و بر آن عمل نمود
و بر نگین خاتم مبارکش ما شاء الله لا حول ولا قوة الا بالله نقش بود. اگر کسی بر عقیق زرد کنده
در انگشت دست راست پوشد برای توانگری سریع الاثر ست و بر انگشتر دیگر حسبی الله حافظی
نقش بود و اگر کسی بر نگین حدید بکند و روز جنگ در دست خود دارد از تاثیر این کلمه البته بر دشمن

غالب آید کرامات وخرق عادات آنجناب مستطاب بسیار ظاہر گشته اند از انجمله حضرت امام
چندی زر قرض گرفته بصرف آوردند چون قرضخواہان زرہای خود طلب کردند امام جمله قرض
خواہان را یاد نمود وحصیر گسترده دو رکعت نماز خوانده از زیر بوریا چهل وہشت ہزار دینار
طلا برآورده دام دام فیصله قرض در دم نمود۔ ہر کس در مجلس ہمایون حاضر می شد جواب مضمرات
وی بار می فرمودند۔ وچون بیمار حاضر می شد بمجرد ملاحظه شفا مییافت۔ ہرگاه ابر بر فلک
می دید می فرمود که فلان جا خواہد بارید وہمچنان می گردید۔ روزی برای خجل نمودن
امام شخصی زنده را در تابوت دراز کشیده آوردند وگفتند که برین مرده نماز بخوانید۔ امام
نماز میت خواند۔ مردمان چادر از رخ برداشتند زنده را مرده یافتند۔ واز کرده خود پشیمان
گردیدند۔ بعد سه روز امام بر قبر وی تشریف برد وگفت قم باذن الله در دم قبر دو پاره شد
وآن کس برخاست واز گور برآمد۔ معروف کرخی دربان خانه امام بود روزی بچشم کرم سویش
نگریست در دم معروف روشن دل از اولیاء کبار شد۔ مامون عباسی بدیدن کرامات
خلف الصدق مظهر العجائب والغرائب معتقد شد بحدیکه مردم او را شیعی المذہب انگاشتند
ومامون ہفتم ماه رمضان سنه دو صد و یک ہجری جمله ارکان سلطنت را جمع کرده امام رضا
را ولیعهد خود کرد وعهدنامه نوشته حواله نمود۔ وامام بوی نوشت که تو خود شناختی حق مرا
مگر از جفر وجامعه معلوم می شود که این امر نخواہد شد وسید شریف در شرح مواقف اظهار
این کلام چنین نموده **قوله** ان الجفر والجامعة کتابان لعلی کرم الله وجهه وقد ذکر فیهما
علی طریق علم الحرف الحوادث التی تحدث الی انقراض العالم وکان الائمة المعروفون من اولاد

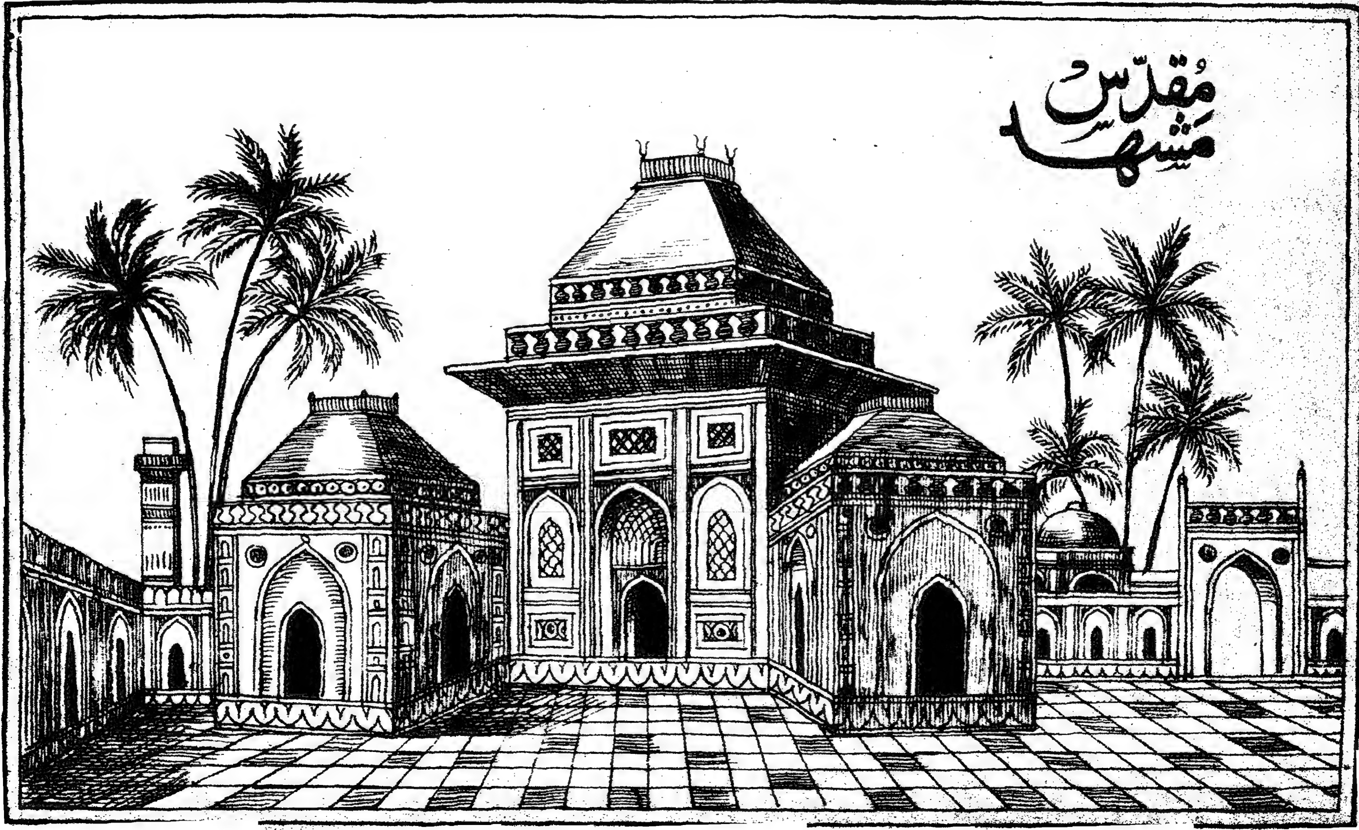
یعرفونہما ویحکمون بہا وفی کتاب قبول العہد الذی کتبہ علی بن موسی الرضیؑ الی المامون
انک قد عرفت من حقوقنا مالم یعرف اٰباؤک فقبلت منک عہدک الا ان للجفر والجامعۃ
یدلان علی انہ لایتم * وچون بایران رفت امام را باخود برد وعقد ام حبیب دختر خود سنہ ۲۰۲
دوصد ودو ہجری باامام رضا نمود تمام عباسیان وجملہ ارکان دولت شوریدند وخواستند
کہ مامون را از تخت خلافت بکشند وبکشند ودیگری را از عباسیان براورنگ نشانند مامون
بدریافت این حال بسیار مشوش ومتردد شد وبوسوسہ شیطان رجیم ازراہ صواب و
صراط مستقیم برگشت ودر انگور زہر ہلاہل کردہ پیش امام نہاد امام دو سہ دانہ خوردہ
برخاست مامون گفت کجا میروی فرمود جای کہ فرستادی وچون بخانہ خود آمد بربستر
آرمید وابوصلت ہروی خادم خود را گفت کہ در بند کن وی در بست ناگاہ دید کہ امام محمد التقی
الجواد کہ خورد سال در مدینہ بود تشریف آورد وچادر از روی پدر خود برداشت وکف سفید
کہ برلبان مبارک بود بمکید ودمی دریک چادر با پدر خود خوابید امام رضا دست خود بر سینہ کشید
وچیزی مثل کنجشک بدست گرفتہ حوالہ پسر کرد وپسر آن را بحلق فرو برد انگاہ روان امام رضا
بعرش معلے خرامید وآب وکفن از غیب بامردمان غیب دررسید امام محمد التقی غسل داد
وکفن پوشانید ونماز جنازہ خواند ودر بکشاد وغائب شد ودرطرفۃ العین خبر انتقال شائع و
قیامت در شہر طوس قائم گردید ۔ مامون دوید ودررسید وحال پرسید ودم درکشید
ودرلوازم دفن وکفن کوشید چون قبر کندہ شد درچشم زدن بقدرت خدا پر آب شد وماہیان
پدید آمدند ویک ماہی ہمہ ماہیان را طعمہ خود کرد وباز ناپدید شد وآب در زمین نشست

جسد مبارک را در مرقد مطهر دفن کردند و اِنَّا لِلّٰهِ وَاِنَّا اِلَیْهِ رَاجِعُوْنَ گفتند. و این واقعہ عظمی روز سہ شنبہ ہفتم یا ہفدہم ماہ صفر ۲۰۳ھ دو صد و سہ ہجری رو نمود یک زوجہ امام و سہ پسر بقولی پنج پسر و یک دختر و بقول اصح یک پسر بود و زوجہ دیگر کہ دختر مامون باشد ظاہرا باوی نوبت زفاف نرسید سن شریف پنجاه و یک سال و بروایتی پنجاه و پنج بود و در طوس کہ حالا بمشہد مقدس نامزد ست روضہ رضیہ کہ شاہان ایران سعادت خود شمرده بصرف زر خطیر بنا کرده اند بی شائبہ تکلف قطعہ بہشت برین برروی زمین بنظر می آید

حال مشہد مقدس

در روزنامچہ سفر میر علی اکبر دہلوی محرر ست کہ شہر طوس ملقب بمشہد مقدس شہر کلان خیلے آباد ان و بہترین بلدان خراسان آبروی کشور ایران و مرقد امام ضامن ثامن علیہ السلام خوش آب و ہوا و برگ و نوا دارد و عمارت روضہ مبارک از خشت طلاست و گنبد پُر نور آنقدر بلند و بالاست کہ از چند فرسخ بنظر می آید. دہ مسجد نہ حمام چار بازار داخل سرحد روضہ منورست و حکومت محدوده بذات متولی روضہ شریف متعلق میباشد. گرداگرد مقبره صحن وسیع و ہر چہار طرف عمارات استوار و خوش وضع ست ایوان جنوبی عالیشان بلند ارکان تمام گلدستہ ہای آن طلائی و ایوان شرقی فیروزه فام با جداول طلا آراستہ و سمت شمال مسجد و مدرسہ و ایوان لاجوردی نگارست و طرف مغرب ایوان گچکار مزین بفروش گرانمایہ و شیشہ آلات و احاطہ این مشہد ہشت دروازه دارد ہفت باب طلا مطلا و مذہب و باب ہشتم نقره کارست و از جانب ابواب مغربی یکے دو نہر در صحن روضہ آورده در چار حوض صحن

مبارک ریخته باز در هر دو نهر را از ابواب مشرقی بیرون برده اند و در حیاض صدها جامهای
نقره و طلا و مرصع و مینا کار در زنجیرهای طلائی و نقره نصب کرده سر زنجیر در قلابهای
لب حوض محکم بند ساخته اکواب را در آب حیاض انداخته اند تشنگان از آن آب بر داشته
سیراب شده باز کوزها را در حوض می اندازند و در سقف روضه صدها قنادیل مرصع بجواهر زواهر
آویخته اند و هر شب می کنند. و دو سروچراغان طلائی مرصع بجواهر قیمتی ست که هر شب در لالهای
آن شموع کافوری روشن می شوند و از تابش جواهر هر دو شجر چشم خیره می گردد و هفت ساعت
کلان بر فراز منارات ست ساعت بساعت آواز آن دور دور بگوش میرسد و قبرهای روان عباسی
پائین قبه مبارک ست صدها خدام روز و شب حاضر میباشند و قاریان قرآن داؤدی الحان
از سحر تا دم اذان فجر بر منارات و در ایوانات و غلام گردش روضه قرآن مجید. با آواز بلند بخو
میخوانند که آدم از آواز خوش شان محو می شود و دنیا و مافیها را فراموش می کند. و شنونده را
حالتی دست می دهد که بگفتن و نوشتن نمی آید و کلید بردار مرقد منور مختار کار حرم رضوی ست
هر کس مقیم و مسافر که بزیارت میرود از لنگر خانه یک پیاله قورما و یک رکابی پلاؤ و یک تنبیر مال
میابد و زوار مفلس و محتاج و غریب الدیار زاد راه از خزینه رضویه می یابند و متصل باورچی خانه
دار الشفا ست دو طبیب حاذق و ده نفر دوا ساز و دو جراح و سی نفر خدمتگار در انجا مامور اند علاج
بیماران بکمال دلجوئی و شفقت مینمایند و دائره حرم شریف را ایرانیان بست می گویند اگر مجرمی
در انجا پناه می گیرد تا وقتیکه در انجا بسر برد حاکم او را اگر فتار نمی کند و از بعض زوار معلوم
گردید که بر قبه گنبد درخت نرگس ست که گاهی خشک نمیشود و همیشه در ان چند گل شگفته میباشند

مشهد مقدس

حال مشہد مقدس بموجب مشاہدہ ۱۳۱۰ سنہ ہجری

یہ بڑا شہر ہے مثل حیدرآباد دکن عمارات عالی بازار متعدد شہر پناہ مضبوط سواد شہر باغات سے سرسبز تخمیناً وسط شہر مین روضہ طلاکار پنجرہ ضریح ایک نقرہ ایک طلائی مرصع ایک فولادی چھت مین قنادیل طلا و نقرہ و شیشہ آلات آویزان ہر شب روشنی بکثرت ہوتی ہے محاذی گنبد دو گلدستہ طلائی مینا کار ہین صحن وسیع ایوانات طلائی درمیان صحن از آب جاری ایک گوشہ مین مدرسہ عالیشان جانب گوشہ دیگر دو بازار مسقف ایک کا نام خیابان بالا دوسرے کا نام خیابان پائین انمین چند حمام اور کاروان سرا بھی ہیں خدام شش صد نفر ملازم ہین طرف پائین الاوردی خان کا مقبرہ ہے یہ شخص ایک غریب نابینا تھا اکثر در روضہ پر کھڑا رہتا تھا ایک روز نادرشاہ آیا اور بولا کہ اے اندھے مین زیارت کو روضہ مین جاتا ہون اگر میری مراجعت تک تو بینا نہو جاویگا تو تجھکو قتل کر ڈالونگا۔ اندھے نے بحضور قلب دعا مانگی قدرت خدا سے فوراً بینا ہوگیا نادر نے جب کرامت امام سے اُسے بینا دیکھا فوراً اپنا وزیر کردیا روبروے قبہ مسجد گوہرشاہ نہایت وسیع ہے مسجد کے سات دروازے ہین نماز باجماعت ہوتی ہے واعظ وعظ کہتے ہین حجرات مین علما صلحا دفن ہین ایک حجرہ مین بہاءالدین عاملی کی قبر ہے تین باورچی خانہ ہین ایک طلبہ مدرسہ کا ایک خدام کا ایک زوار کے واسطے اور ایک دارالشفا ہے وہان بیمارون کا علاج ہوتا ہے سرحد روضہ کے باہر ایک قبرستان ہے شیخ طبرسی وغیرہ بہت علما وہان مدفون ہین آمدنی ملک خراسان وقف روضہ امام ہے کل سپاہ و سردار جو آمدنی ملک سے تنخواہ پاتے ہین ملازم روضہ کہلاتے ہین۔

و پانزدهم شعبان که نامش شب برات ست مردم شهر و اطراف برای زیارت رو بدرگاه
می نهند و تمام شب ادعیه و قرآن مجید میخوانند و درین شب از یک تا هفت مرتبه چنان
بینماید که طبقی نورانی همچو ستاره بزرگ از آسمان بزمین می آید و بر قبه گنبذ فرود آمده پاش
پاش می گردد و بسان کرمک شبتاب آن فروغ آسمانی بر تمام قبه پهن گشته چار سوی گنبذ فرو
میریزد و ناپدید میشود و اهل ایران این شب را شب نور باران مینامند والله اعلم بالصواب

نور یازدهم در ذکر امام نهم

نام نامی محمد لقب تقی و جواد در مدینه روز آدینه دهم رجب سنه یکصد و نود و پنج هجری از عالم
لاهوت بعالم ناسوت خرامید و بعض نوشته اند که پنجم یا نوزدهم رمضان روز شنبه
سال مذکور پیدا شد نام والده شان ام ولد و نقش خاتم المهیمن عضدی جوان حسین بود
و در جمله خصال همچو آبای خویش انسان کامل و در سن صبا بمرتبهٔ امامت فائز شد بعد رحلت امام
رضا چون مامون عباسی از ایران بشهر بغداد آمد روزی برای شکار سوار گردید سر راه اطفال مے
بازیدند و در میان آنها امام محمد تقی هم استاده بود طفلان سواری خلیفه دیده بگریختند و امام
بجای خود استاده ماند و درین اثنا مامون دررسید و از امام پرسید که ای پسر همراهیان تو
گریختند تو چرا نگریختی گفت در راه تنگی نبود که برای شما کشاده می کردم و مجرم نبودم که میترسیدم
و گمان بتو نیک میدارم که بی گناه را ضرر نخواهی داد مامون از جواب معقول شادمان شد
و پرسید که نامت چیست و پدرت کیست گفت محمد ام پسر علی الرضا مامون اسپ چار تک کرد
و رفت و چون بصحرا رسید باز را بر دراج پرانید باز رو بآسمان نهاد و از نظر غایب شد و در نیم ساعت

ماهی خرد گرفته باز آمد. مامون ماهی را در مشت گرفته بازگشت و بدستور پسران را در بازی یافت کودکان بدیدن سواری رسیدند و امام بجای خود توقف کرد مامون از امام پرسید که در کف من چیست فرمود که خدا بر اوج آسمان در دریای قدرت خود ماهیان خرد آفریده باز بادشاه پرواز می کند و ماهی از انجا شکار کرده می آرد و از وارث علم نبوت بادشاه بسبیل امتحان سوال می کند. مامون گفت واللہ تو خلف الرشید علی الرضا هستی این بگفت و با خود برد و بسیار اکرام کرد و خواست که با ام الفضل دختر خود عقد کند ارکان دولت عباسیه مانع آمدند و یحیی بن اکثم قاضی بغداد که اعلم علمای زمان بود زر خطیر رشوت داده برای مناظره و مباحثه با امام آماده نموده بمجلس مامون آوردند. مامون مجلس عالی آراست و تمام علما و سرداران اطلب کرد و یحیی بن اکثم را گفت که از امام محمد تقی هرچه خواهی بپرس قاضی از هر علم مسائل مشکله پرسید و امام جواب شافی هر سوال بی تکلف داد حاضران بحیرت رفتند مامون با امام گفت که شما هم از قاضی سوال بکنید. امام گفت یا یحیی ما تقول فی رجل نظر الی امرأة اول النهار حراماً ثم حلت له عند ارتفاعه ثم حرمت علیه الظهر ثم حلت له عند العصر ثم حرمت عند المغرب ثم حلت له عند العشاء ثم حرمت علیه نصف اللیل ثم حلت له عند الفجر یحیی این کلام شنیده حیران شد و گفت من نمیدانم امام فرمود هی امة نظرها اجنبی بشهوة وهی حرام ثم اشتراها ارتفاع النهار و اعتقها الظهر و تزوجها العصر و ظاهر منها المغرب و کفر العشاء و طلقها رجعیاً نصف اللیل و راجعها الفجر انگاه مامون در همان مجلس عقد ام الفضل با امام نمود و سلوکها فرمود چون مامون بمرد برادرش معتصم ناصبی که با اهل بیت در

دل کینه داشت بر سریر خلافت نشست و در فکر استیصال آل محمد شد. آورده اند که روزی
معتصم بقصد هلاک امام را در قصر خود طلب کرد همین که امام تشریف آورد تمام قصر بلرزه در آمد
و خلیفه دید که اژدهای همچو کوه بزرگ دهن آتش فشان کشاده متوجه قصر است و میخواهد که بحلق
فرو برد خلیفه بید وار لرزید و در تعظیم و تکریم کوشیده رخصت کرد و مخفی ام الفضل را با خود
موافق ساخته معرفت وی زهر داد سه شنبه روز دهم ماه رجب یا پنجم ذیحجه ۲۲۰ دوصد و بست
هجری در بغداد که عمر شریف بست و پنجسال بود امام رحلت کرد و بروایت دیگر در ذیقعده
و در کاظمین قریب بغداد دفن شد سوای دختر خلیفه زوجه دیگر و پسران هم داشت دو یا سه
پسر و دو دختر از ایشان اهل تاریخ نوشته اند. ابو خالد گفته که من در معسکر سر من رای بودم
شنیدم که در محبس شخصی از دمشق شام آمده است که وی دعوی نبوت می کرد روزی پیش وی
رفتم آدم معقول یافتم حال پرسیدم گفت که من بعبادت الٰهی مصروف میبودم شبی شخصی بر من
ظاهر شد و دست من گرفته قدمی چند رفت خود را با وی در مسجد کوفه یافتم دو رکعت نماز گزرانیدم
باز دستم گرفت و چند گام رفت در حرم مکه رسیدیم و طواف کردیم باز دست من گرفت و روان شد
در شام بجای خود خود را یافتم و آن کس را ندیدم و بحیرت فرو رفتم سال دیگر باز بهیچ سال گزشته
آن کس ظاهر گردید و مرا بکوفه و مکه برده در دم بجای من آورد دامنش گرفتم و پرسیدم که کیستی فرمود
محمد بن علی الرضا هستم این بگفت و غائب گردید من این حال با بعض کسان گفتم حاکم شنید و
مرا در زنجیر کشید و اینجا فرستاد من بحاکم دمشق ملاقات داشتم بوی نوشتم وی جواب نوشت
که اگر وی راست می گوید بگوئید که همان کس ترا از محبس هم خواهد رهانید من خط گرفته بمحبس رفتم

دیدم که در انجا شور و غوغا برپاست حال پرسیدم گفتند که مدعی نبوت که در اینجا قید بود غل و زنجیر وی افتاده است و وی کافور گشته خداوند بآسمان رفت یا در زمین فرو شد۔

نور دوازدهم در ذکر امام دهم

اسمه علی و لقب نقی و هادی در مدینه منوره دوم رجب سنه دو صد و چهارده یا سیزده هجری روز جمعه بعهد مامون از بطن مسماة شمانه پیدا شد در جمیع حالات همچو آبا و اجداد خود بود روزے معتصم بالله سوار شد و بجمیع امرا و علما حکم کرد که در رکاب من پیاده روان شوند و امام را نیز تکلیف داد و ازین حرکت مراد دلی او ایذا او استخفاف امام بود آنحضرت با فروی پیاده روان شد معتصم چون بمنزل رسید از امام عذر خواه گردید امام این آیت تلاوت کرد تمتعوا فی دارکم ثلثة ایام ذلک وعد غیر مکذوب روز سوم دفعةً معتصم بمقر اصلی شتافت روزی یک کس گفت که من علوی هستم از امام پرسیده شد فرمود که ان الله حرم لحم اولاد الحسین علی السباع این را در پروی سباع اندازید تا صدق و کذب آشکار شود آنکس چون شنید اعتراف بر کذب خود کرد مردمان بمتوکل عباسی گفتند که امتحان سخن امام بکنید۔ و سه شیر را گرسنه داشته در یک مکان سرداد و امام را از ان راه طلبید چون امام آمد سباع در پای وی افتادند و چون سکان اهل دم لابه می کردند و امام دست شفقت بر آنها می کشید باز پیش خلیفه آمد خلیفه احترام کرد و باز از همان راه بدر رفت و باز سباع در پای وی فتادند مدتے آنحضرت در مدینه منوره قیام داشت باز خلفای جور باین گمان فاسد که امام بر ما خروج خواهد کرد طلب داشته برای اقامت در سر من رأی گفتند امام فرمان بجا آورد و بیا دخدا در گوشه

نشست تا آنکه معتز عباسی خلیفه بغداد از زهر داد و در سن چهل و یک سال سوم رجب روز دوشنبه
سنه دو صد و پنجاه و چار یا پنج هجری انتقال نمود و در سر من رای دفن شد یک زوجه داشت
و چهار یا شش پسر و یک دختر و بر مهر امام حفظ العهود من اخلاق المعبود کنده بود و پوشیده
مباد که سر من رأی فی زماننا بسامره معروف ست و بر مزار امام علی النقی و امام حسن عسکری سران
شیعه امامیه گنبد عالی بنا کرده اند و سکنه آنجا اکثر شیعی المذهب اند و مصارف خدام و
دیگر احترام از دولت ایران و پیشکشهای شیعه آل محمد ست و از دولت عثمانیه اقل من
القلیل استعانت می شود۔

نور سیزدهم در ذکر امام یازدهم

اسم سامی حسن لقب گرامی عسکری در مدینه منوره روز دوشنبه چهارم یا هشتم ربیع الاول یا نهم
ماه ربیع الثانی سنه ۲۳۲ دو صد و سی و دو هجری از بطن مسماة حریب پیدا شد و در جمله احوال همچو
نیاکان خود بود روزی معتز عباسی آنحضرت را بیرون شهر برد و بسبیل فخر و مباهات و تعلی
لشکر خود نمود امام بعد ملاحظه دو انگشت خود بر داشت و بخلیفه فرمود که از میان دو انگشتان من
ببین خلیفه دید که از آسمان تا زمین در هوا بی حساب سواران بوجهی آراسته استاده اند که
گاهی مثل شان یک سوار ندیده بود امام گفت از ایشان سوال کن که اینها کیستند خلیفه پرسید
جواب شنید که ما فرشتگانیم و بحکم خدا جمله عسکر امام عسکری هستیم اگر بجنبش ابرو بفرماید در
دم زمین و آسمان را برهم میزنیم خلیفه بحیرت رفت و سر پائین افگند و از آن روز امام بلقب
عسکری شهرت یافت و روایت دیگر اینست که سر من رای معسکر بنا کرده معتصم بالله بود و آن را

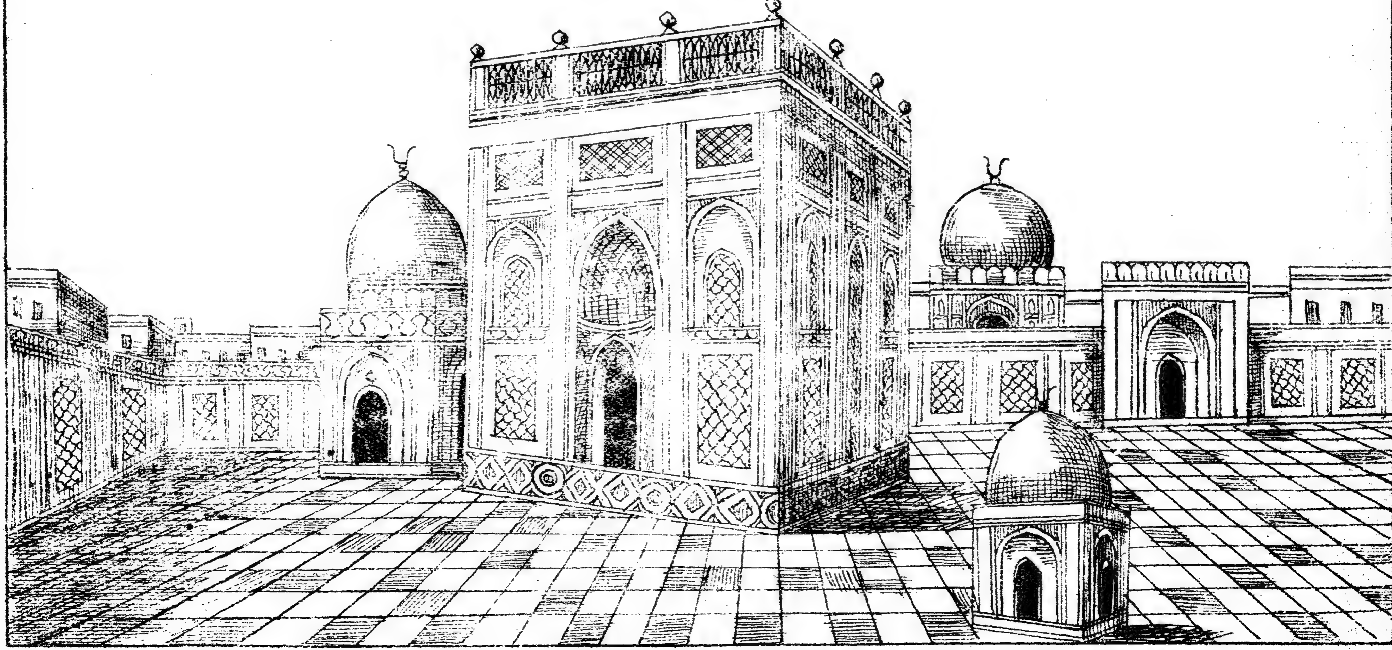
عسکر و عسکران ہم می گفتند و امام در آن معسکر نظر بند در خانہ خود میبود بسبب سکونت آنجا
بلقب عسکری مشہور شد معتمد باللہ عباسی کہ عداوت کلی میداشت باآنکہ امام در خانہ خود
مشغول بیاد خدا میماند و کمتر مردمان بخدمت عالی وی باریاب می شدند. زہر داد و بعمر بست
و ہشت سال ہشتم ماہ ربیع الاول و ز جمعہ سنہ دو صد و شصت ہجری انتقال کرد و بقول دیگر بست دوم
محرم سنہ دو صد و شصت و یک ہجری و در سر من رای بخانہ خود دفن شد. در شبستان نرجس نام یک زن داشت و
از و پسری بود کہ صاحب العصر الزمان باشد و باید دانست کہ این پیشوایان عالیشان ہر یک خوشخصال بدیع الجمال
بی کینہ صاف سینہ عابد زاہد عین اخلاق محض اشفاق بلیغ البیان شیوا زبان خوش آواز
دوست نواز سیر چشم بری از خشم موصوف و معروف بمروت و فتوت و دیانت و امانت
و جرأت و شجاعت و سماحت و بسالت و ہمت و حمیت و رافت و فطانت و علم و حلم بودند
و از کسی ہیچ شئی نیاموختند نقود بی حساب جلائل و فضائل از خزائن علم الٰہی اندوختند
بحدیکہ دشمنان ایشان ہر چند جستند عیبی در ذات و صفات شان نیافتند و با وصف عداوت
فطری و جبلی معترف فضل و کمال شان شدند در دور امویہ و عباسیہ شیعۂ آل محمد کہ ائمہ
معصومین شیعتنا من شعاع نورنا در حق ایشان فرمودہ اند سیر ائمہ کرام در کتب ضخیمہ نوشتہ
اند مگر از ظلم ظلمہ تلف شدند و آنچہ از غایت اشتہار زبان زد خلائق ماند متفرق در کتب شیعہ
و سنی مرقوم ست و آنہم آنقدر ست کہ اگر یک جا فراہم شود سفر کلان برقم آید۔

نور چہار دہم در ذکر امام دوازدہم

در بخاری و مسلم و ترمذی و غیرہ کتب حدیث اہل سنت و جماعت نوشتہ است قال النبی صلعم

حال سر من رای معروف بسامرہ بموجب معائنہ سنہ ۱۳۲۱ ہجری

یہ قصبہ کاظمین سے ۱۹ فرسخ دور ہے زائرین روز مین جاتے ہین۔ یہان مزار جناب امام علی النقی وجناب حسن عسکری علیہما السلام کا ہے قبہ طلاکار اور منارا سکے بلند ہین اور قبر نرجس خاتون والدہ صاحب الامر علیہ السلام اور حلیمہ خاتون خواہر امام علی النقی ع بھی وہین ہے اور ایک تہ خانہ ہے بقول شیعہ امامیہ بعد رحلت جناب امام عسکری اُنکے فرزند امام محمد مہدی علیہ السلام بمشیت ملک علام سن صبا مین وہان غائب ہو گئے ہین مسجد مین نماز باجماعت ہوتی ہے۔ خدام روضہ متعدد ہین فرش وسامان آرایش قابل تعریف ہے۔

سامرہ

لا یزال الاسلام عزیزا الی اثنی عشر خلیفة کلهم من قریش و سیوطی در جامع صغیر نگاشته قال النبی صلعم عدد الخلفاء من بعدی عدد نقباء موسی ازین دو حدیث شریف بودن دوازده کس جانشین پیغمبر خدا ثابت ست و آنچه در تعین اسما شان سنیان اختلاف کرده اند محل بیان در آن دیگر ست و نیز در حدیث آمده قال النبی صلی الله علیه و سلم المهدی منی اجلی الجبهة اقنی الانف یملأ الارض قسطا و عدلا کما ملئت جورا و ظلما یملک سبع سنین اخرجه ابو داؤد عن ابی سعید الخدری و ازین حدیث بودن امام مهدی از یقینیات و مسلمات اهل اسلام ست مگر فریقین اختلاف کرده اند اهل سنت و جماعت می گویند که در آخر زمان امام مهدی از نسل سادات پیدا خواهد شد و اسم مبارک وی محمد و لقب مهدی خواهد بود و در عهد سعادت مهدی وی شوکت اسلام بکمال خواهد رسید و کفر و شرک از عالم نیست و نابود خواهد گردید و در زمانه وی حضرت عیسی از آسمان فرود خواهد آمد و شریک جناب امام در نصرت دین مبین محمدی خواهد گشت و دجال را خواهد کشت چنانکه در حالات قرب قیامت این امور به تفصیل تمام در مصنفات علمای اعلام ارتسام یافته درین مختصر گنجایش بیان این داستان نیست و شیعه امامیه اثنا عشریه می گویند که امام محمد مهدی حجة المنتظر صاحب الزمان پسر امام حسن عسکری ست روز جمعه پانزدهم شعبان سنه دو صد و پنجاه و پنج در سر من رای پیدا شده و در طفلی بمرتبه امامت رسید چون والد ماجدش انتقال نمود معتمد عباسی بمعتمدان خود حکم داد که بروید و در خانه امام عسکری فرزند او را بگیرید و بکشید که در خاطر من دغدغه از آل محمد باقی نماند مردمان رفتند و تلاش کردند

دخبر یافتند کہ پسر امام عسکری اینک در ته خانه رفته است معتمدان در ته خانه رفتند و دیدند
کہ تمام سرآب پرآب ست و برروی آب امام روبقبله نماز میخواند شخصی خواست کہ در آب
رفته بگیرد چون پا درآب گزاشت غرق شد سوکلان چون حال برین منوال دیدند عاجز شدند و
برگشتند واز خلیفه انچه دیدند گفتند خلیفه بار دیگر فرمان داد وگروهی را برای گرفتار کردن
فرستاد اینها هرچند تفحص و تجسس کردند نشانی از امام و آب در سرداب نیافتند مجبور برگردیدند
و بعض علمای نامی وصوفیه گرامی از طائفه اہل سنت وجماعت نیز درین باب باشیعه آل محمدؐ
یک زبان اند مثل ملا جامی در شواهد النبوة و عبدالوهاب شعرانی در کتاب لواقح الانوار
فی طبقات الاخیار و در کتاب یواقیت الجواهر فی عقائد الاکابر و شیخ اکبر ابن عربی در فتوحات
مکیه و خواجهٔ پارسا در فصل الخطاب و عبدالحق دہلوی در رساله ائمه اطهار و جمال الدین محدث
در روضة الاحباب و ابو عبدالله شامی صاحب کفایت الطالب فی مناقب علی بن ابیطالب
در کتاب التبیان فی اخبار صاحب الزمان و سبط ابن الجوزی در تذکره خواص الامه فی
معرفة الائمه و نورالدین مالکی در فصول مهمه و کمال الدین بن طلحه مفتی شافعیه در مطالب
السؤل فی مناقب آل الرسول ۔ و شاه ولی الله در فضل المبین ۔ نسخه صحیحه و عتیقه یواقیت
که از کتب خانه میر عبدالجلیل علامه بلگرامی و میر غلام علی آزاد در کتب خانه نواب امیر الملک
والاجاه الحال در بھوپال موجودست بمطالعه مؤلف این کتاب ابوالفضل عباس شروانی گزشت
و این عبارت بقدر حاجت از مبحث ثانی و ستون فی بیان جمیع اشتراط الساعة تقریباً
بلفظه درینجا منقول گشت وھو اولاد العسکری علیه السلام و مولده سلام الله علیه لیلة

النصف من شهر شعبان سنة خمس وخمسين ومائتين وهو باق الى ان يجتمع بعيسى بن
مريم على نبينا وعليه الصلوة والسلام فيكون عمره الى وقتنا هذا وهو سنة ثمان وخمسين
وتسع مائة سبع مائة سنة وست سنين هكذا اخبرنى الشيخ العراقى المدفون فوق
كوم الريش المطل على بركة الرطلى المحروسة عن الامام المهدى حين اجتمع به ووافقه
على ذلك شيخنا سيدى على الخواص رحمهما الله تعالى وهذا عبارة الشيخ محى الدين
العربى فى الباب السادس والستين وثلث مائة من الفتوحات واعلموا انه لابد من خروج
المهدى عليه السلام لكن لا يخرج حتى تمتلى الارض جوزا وظلما فيملؤها قسطا وعدلا
ولو لم يكن من الدنيا الا يوم واحد طول الله تعالى ذلك اليوم حتى يلى هذا الخليفة وهو
عليه السلام عترة رسول الله صلى الله عليه وآله وسلم من ولد فاطمة سلام الله عليها جده
الحسين بن على بن ابيطالب عليه السلام ووالده حسن العسكرى بن الامام على النقى بالنون
ابن محمد التقى بالتاء ابن الامام على بن موسى الرضا ابن الامام موسى الكاظم بن الامام
جعفر الصادق بن الامام محمد الباقر بن الامام زين العابدين على بن الامام الحسين
ابن الامام على بن ابى طالب عليهم السلام يواطى اسمه اسم رسول الله صلى الله عليه وسلم
يبايعه المسلمون بين الركن والمقام ونسخه شواهد جامی مشهورست و دیگر کتب مذکوره نیز کمیاب
نیستند هرکس راشوق مطالعه باشد بدست آوردن و دیدن میتواند و درین مختصر همین قدر کافی
ست اگر در خانه کس ست حرفی بس ست ؎

مملوست زفیض آسمانی		منشورمن از گل معانی

بنگر سخنم تمام نیکوست	گلهای بهشت جمله خوشبوست		
بادا ز سخنم بدهر رونق	از بنده دعا قبول از حق		

قادر قدیر و حکیم خبیر ابو البشر را بی مادر و پدر و حوا را بی مادر از پهلوی مرد و عیسی را بی پدر از شکم زن آفریده و خضر و الیاس را درین عالم کسوت حیات تا قیامت بخشید و عیسی بن مریم را زنده بر فلک چارم برداشت و ادریس را در بهشت زنده گذاشت و قایم آل محمد را سبب امان اهل زمین گردانیده از نظرها پنهان ساخت و از راه حکمت بالغه که هیچکس پی به کنه آن بردن نتوانند تا وقت معهود مستور داشته مرتبه او را از عالمیان برافراشت در وجود دجال و ظهورش قریب قیامت اهل اسلام متفق اند پس درباره صاحب الامر استعجاب نمودن چه معنی دارد تعرف الاشیاء باضدادها روز بوجود شب ممیز می گردد اگر بدترین خلایق دجال موجود ست لابد بهترین خلایق مهدی هم موجود باشد و بعض کسان که در کتب مناظره نوشته اند که این قدر زنده ماندن نوع آدم را ممکن نیست جوابش ظاهر ست که هرگاه قادر مطلق برای اظهار قدرت عالم آفریده اگر یکے از بندگان خود را زندگی تا قیامت بخشید او را چه اشکل ست و هر که شک آرد احمق ست معجزات انبیا و کرامات اولیا را کافه اهل اسلام باور میکنند و در قدرت الهی تعجب نمی نمایند پس چنانکه معجزه شق القمر و معراج و جریان آب از انگشتان آن حضرت و معجزه عصا و کف بیضای موسی و واقعه گلشن شدن نار بر ابراهیم و قصه اصحاب کهف و حضرت عزیر و حال دریای نیل دم غرق شدن فرعون و خسف و مسخ بعض امم و قصه طوفان نوح علیه السلام و امثال آن را واقعی میدانند زنده و جوان بودن صاحب الامر را نیز ازین

قبیل شمردن عین صواب ست و در کتب سیر معتبر بعض وقائع غریب بعید القیاس مرقوم اند و باور کرده می شوند که اِنَّ اللّٰہَ عَلٰی کُلِّ شَیْءٍ قَدِیْرٌ مثل قصه پیداشدن بوزرجمهر از بطن النقوا و قصه سلامان و آبسال که حنین بن اسحاق از یونانی زبان بعربی نوشته و وا نموده که حکیم قلیقوس الٰهی که او را اسقلینوس آلٰهی هم گویند. برای هرمانوس بادشاه مصر بے مادر و پدر از حکمت عملی پیدا نموده و وی جوان شده و مدتی سلطنت کرد۔

نور پانزدهم در فضائل اہلبیت

هنگام تالیف این رساله و ترصیف این مقاله بجز یک ورق جدول کشیده ملخص از جنات الخلود وغیره مشتمل بر تواریخ پیدایش و انتقال و نام و لقب و کنیت و عدد اولاد دوازده امام و دیگر هیچ کتاب در حال اہلبیت رسالتمآب نزدیک فقیر حقیر احد من الناس ابوالفضل عباس موجود نبود هر چه در سفینه سینه بصحت تمام محفوظ داشتم مستعینا باللّٰه الکریم بر نگاشتم و چون مدعا بپایان رسید بدلم القا گردید که اندک از بسیار مناقب و فضائل اہلبیت که آیۂ یرید اللّٰه لیذهب عنکم الرجس اهل البیت و یطهرکم تطهیرا خاص درشان ایشان نازل ست و بفحوای قل لا اسئلکم علیه اجرا الا المودة فی القربی بر کافه امت محمدی ولای شان فرض عین آمده از کتب علمای معتبر سنیان نقل بردارم و اشجار انوار و اثمار مناقب آل نبی و اولاد علی در گلشن نامه خود کارم هرگاه ملهم غیب این لطیفه در گوش هوش من دمید دلم مانند جنة عالیه گردید۔ چند گل خوشبو از گلزار کتب چیده مشام ابنای کرام را عطرآگین و طبیعت خود را بهشت برین نمودم طبرانی از ابن عمر از آنحضرت روایت کرده که همه فرزندان را پدر ست که عصبه

ایشان ست سوای ابنای فاطمہ کہ من عصبہ ایشان و پدر ایشانم و حاکم ازجابر از آنحضرت
روایت می کند کہ برای ہمہ پسران مادری و پدری عصبہ است کہ بسوی وی منتسب میشوند
مگر فرزندان فاطمہ کہ من ولی و عصبہ ایشانم و عمر بن الخطاب از آنحضرت روایت میکند
کہ ہمہ فرزندان دختری عصبہ ایشان پدران ایشان باشند سوای فرزندان فاطمہ کہ من
پدر و عصبہ ایشانم حاکم در سفینہ بروایت علی مرتضی در حدیث طویل در ذکر قصہ نام نہادن
آنحضرت امامین را حسن و حسین می آرد کہ وقت تولد ہر یکے ازین دو ریحانہ نبوی حق تعالے
با جبرئیل وحی فرستاد کہ انہ ولد لمحمد ابن یعنے پیدا شدہ است محمد را پسری بخاری از
ابی بکرہ روایت کرد کہ شنیدم رسول خدا را کہ بر منبر فرمود ان ابنی ھذا سید یعنے این
پسر من کہ حسن باشد سید ست و سلمان فارسی از آنحضرت روایت کردہ کہ حسن و حسین
پسران من اند صاحب صواعق محرقہ نقل میکند کہ ہارون رشید از امام موسی الکاظم
علیہ السلام گفت چگونہ می گوئید شما کہ ما ذریت رسول یم حالانکہ شما اولاد علی ہستید امام این
آیت بخواند ومن ذریتہ سلیمان و ایوب و یوسف و موسی و ھارون وکذلک نجزی المحسنین
و زکریا و یحیی و عیسی و الیاس چون بنام عیسی رسید فرمود عیسی را پدر نبود حالانکہ او را حق تعالی
ذریت ابراہیم خواندہ است جابر بن عبد اللہ گفتہ کہ در آیت مباہلہ انفسنا محمد و علی ست
و ابنائنا حسنین و نسائنا فاطمہ زہرا و ہمچنین روایت کرد حاکم در مستدرک از علی بن عیسے
و قال صحیح علی شرط مسلم و رواہ ابوداؤد الطیالسی عن الشعبی مرسلا و روی عن ابن عباس
والبرا نحو ذلک ذہبی در تہذیب التہذیب نقل میکند کہ نوبتی ہارون رشید عباسی برای

حج رفت و از آنجا بروضہ نبوی آمد و گفت السلام علیک یا رسول اللہ ابن عم یفتخر بذلک یعنی سلام است بر شما ای رسول خدا ابن عم تو نازش میکند باین کہ پسر عم تست۔ حاصل آنکہ ابن عم گفت و باظہار قرابت خود با جناب رسالت افتخار کرد۔ پس امام موسی الکاظمؑ نزدیک روضہ مقدسہ رفت و گفت السلام علیک یا ابت سلام ست بر تو ای پدر من فتغیر وجہ الرشید و قال ھذا الفخر یا ابا الحسن حق یعنی مبدل شد روی ہارون رشید و گفت ای ابو الحسن این نازش بجاست دیگری درین فخر شریک شما نیست حاکم در سفینہ از کتاب الاخبار ابو حاتم نقل میکند کہ روزی معاویہ فخر کرد و جناب امام حسن مجتبی نزد او نشستہ بود معاویہ گفت منم پسر بطحا، مکہ و پسر اجود و اکرم مکہ و پسر سیّد قریش۔ امام فرمود ای معاویہ مگر این فخر بر من میکنی۔ منم پسر عروق الثری و ماوی البقا و آرندہ ہادی و سیّد اہل دنیا بالفضل سابق وجود رایق منم پسر کسی کہ طاعت او طاعت خدا و معصیت او معصیت خدا است پس آیا ہست ترا پدری ہمچو پدر من کہ باو نازکنی و جدی ہمچو جد من کہ باو مباہات کنی معاویہ گفت لا واللہ درست میگوئی و در معالم آمدہ فضائل الاٰباء مفاخر الابناء طبرانی از جابر بن عبد اللہ و خطیب از ابن عباس در تاریخ خود روایت کردہ اند کہ آنحضرت فرمود گردانید خدای تعالیٰ ذریت ہر نبی را در صلب آن و ذریت مرا در صلب علیؑ از این حدیث اتحاد ذات جناب رسالتمآب با حضرت ولایت خطاب روشن تر از آفتاب عالمتاب ست ترانہ

ای شیر خدا نفس نبی زوج بتول	بی مہر تو طاعت ملک نیست قبول
شاید ز پی لحمک لحمی این بس	کز نسل تو پیدا شدہ اولاد رسول

و ۱۲ بروایت خدیجہ خاتون از آنحضرت آمده که من و علی از یک نور بودیم مودع نزد
عبد المطلب پس فرود آمد نور نبوت در پیشانی عبد اللہ و نور ولایت در جبهه ابی طالب و در اینجا
دلالت ست بر شدت اتحاد جوہر ذات حضرت مرتضوی با نور حضرت مصطفوی
۱۳ صاحب کتاب الدرمی آرد که انس بن مالک گفته قوله تعالی مرج البحرین یلتقیان علی و
فاطمه اند یخرج منهما اللؤلؤ و المرجان حسن و حسین اند و از محمد بن سیرین در تفسیر هو الذی
خلق من الماء بشرا فجعله نسبا و صهرا مروی ست که این آیت نازل ست در نبی و علی و فاطمه و
زہراء اینست نسب و صهر اورده الشیخ ابن حجر فی فصول المهمه ۱۴ سعید بن منصور در
سنن خود از سعید بن جبیر در تفسیر قل لا اسئلکم علیه اجرا الا المودة فی القربی روایت
کرده و ابن عباس گفته که ہر گاه این آیه نازل شد گفتند یا رسول اللہ کیستند این قربی که
واجب شد مودت ایشان بر ما فرمود علی و فاطمه و فرزندان ایشان اخرجه ابن المنذر و ابن
ابی حاتم و ابن مردویة فی تفاسیرهم و الطبرانی فی معجم الکبیر و معنی کریمه اینست که نمیخواہم
از شما ہیچ اجری بجز اینکه دوست دارید اقربا و اہلبیت و عترت مرا و محی الدین بن عربی
در فتوحات مکیه نوشته که طلب نکرد آنحضرت بامر الٰہی از ما مگر مودت قربی را و کسی که
قبول نکرد سوال نبی را باوجود قدرت بکدام رو ملاقات می کند آنحضرت را فردای قیامت
و امید می دارد شفاعت را حالانکه رو انکرد حاجت او را با مر خدا که مودت قربی ست عموماً
فکیف محبت اهل بیت که اخص القربی اند انتهی کلامه و حاکم در سفینه از آنحضرت آورده
که اجر من بر شما مودت ست در حق اہل بیت من و من سوال کننده ام شما را از مودت ایشان

ومبالغه کننده ام در مسألت او و دولاه المحب الطبری ایضاً و نیز حاکم آورده که آنحضرت
فرمود خدا فرض کرده است فرائض را و فرض کرد موالات اہل بیت را پس ضائع نکنید آن را
در ہیچ حالی از احوال ابن ابی حاتم از ابن عباس در تفسیر ومن یقترف حسنة نقل میکند
که مراد بحسنه مودت آل محمد ست کذافی فصول المہمہ و ہمچنین در تفسیر مظہری و دولابی
اخراج کرده است از امام حسن که فرمود در خطبه من از اہل بیت ام که فرض کرد حق تعالی
مودت ایشان بر ہر مسلم پس گفت نبی خود را قل لا اسئلکم علیه اجرا الا المودة فی القربی ومن
یقترف حسنة نزد له فیها حسنا اقتراف حسنه مودت ما اہل بیت ست وفرمود
آنحضرت داخل نمیشود در دل مسلمان ایمان تا آنکه دوست ندارد شمارا برای خدا و برای
قرابت من اخرجه احمد والترمذی وصححه النسائی والحاکم عن مطلب بن ربیعة وفرمود
دوست دارید خدارا به سبب آنکه خورش میدهد شمارا از نعمتهای خود و دوست دارید مرا بدوستی
خدا و دوست دارید اہل بیت مرا بدوستی من اخرجه الترمذی وحسنه والطبرانی والحاکم عن ابن
عباس فی المستدرک والحاکم الثانی فی السفینة وطبرانی در اوسط از ابن عمر نقل کرده که آخر چیزیکه
تکلم کرد آنحضرت بآن اینست که خلیفه ما باشید در اہل بیت من وبخاری در تاریخ خود از حسن
بن علی روایت کرده که آنحضرت فرمود برای ہر چیز بنیاد یست و بنیاد اسلام حب رسول الله
وحب اہل بیت اوست وفرمود اول کسیکه شفاعت کنم او را روز قیامت اہل بیت من اند
اخرجه الطبرانی عن ابن عمر و نیز طبرانی از مطلب بن عبد الله بن حوطب عن ابیه روایت
می کند که خطبه خواند آنحضرت برای ما در موضع جحفه وفرمود آیا نیستم اولی تر بشما از نفوس شما

گفتند آری فرمود سوال کننده ام شمارا از دو چیز از قرآن و عترت من و فرمود سوگند بخدا
جنبش نمی کند قدم بنده در روز قیامت تا آنکه پرسیده می شود از چهار چیز و ذکر کرد منجمله آن
حب اہل بیت خودرا رواه الطبرانی عن ابن عباس و ابو المؤید فی کتاب المناقب عن ابی هریرة
و فرمود ادب دہید اولاد خود را به سه خصلت بحب نبی خود و حب اہل بیت او و قرأت قرآن
رواه الدیلمی عن علی علیه السلام و ابن مسعود از آنحضرت روایت می کند که حب آل محمدؐ
یکروز بہتر ست از عبادت یک سال و ہر که بمیرد بر آن داخل شود در جنت کذا فی ذخائر العقبی
و فرمود اول کسی که بیاید بر حوض اہل بیت من باشند رواه الدیلمی عن علیؓ و فرمود اول کسیکه
شفاعت کنم او را روز قیامت از امت خود اہل بیت من اند ثم الاقرب فالاقرب اخرجه الدار قطنی
و الطبرانی و ابو سعید خدری از آنحضرت روایت کرده که فرمود آگاه باشید که دوست در وئی
و محل سر و امانت من که بازگشت می کنم بسوی آن اہل بیت من اند رواه الترمذی و حسنه
و فرمود بتحقیق برای خدا فرشتگانند سیاحت کننده در زمین که مقرر کرده شده اند برای
معونت آل محمدؐ اخرجه الحافظ عمر بن ملا فی سیرته و عبد الله بن جعفر گوید شنیده ام آن
حضرت را می فرمود ای بنی ہاشم تحقیق سوال کردم خدارا برای شما اینکه گرداند شمارا
نجبا و رحما و راه نماید شمارا و امن دہد خائف شمارا و سیر کند گرسنه شمارا اخرجه الطبرانی
فی الاوسط و مرویست از ابی ذر که شنیدم رسول خدا میفرمود گردانید اہل بیت مرا
از شما بجای سر از تن و بجای ہر دو چشم از سر و راه نمی یابد سر مگر بہر دو چشم کذا فی ذخائر العقبی
و فرمود من و اہل بیت من درخت ست در جنت و شاخہای آن در دنیاست پس ہر که تمسک کرد

بآن گرفت بسوی پروردگار خود راهی رواه المحب الطبری عن ابی سعید والحاکم فی السفینة
واز ابن مسعود مرویست که امت محمد صلی الله علیه وسلم را فرقتی وجماعتی ست پس بیکجا مانید
بامت وقت اجتماع وباشید در حین افتراق در نمط اوسط وبنگرید در اہل بیت پیغمبر خود
که اگر جنگ کنند ایشان جنگ کنید شما واگر صلح کنند ایشان صلح کنید. ودر اینجا دلالت ست
بر شدت اتصال واتحاد حق باہل بیت که حق عبارت از ایشان ست وایشان عبارت از
حق اند وطبرانی در اوسط از ابی سعید خدری روایت می کند که شنیدم رسول خدا میفرمود
مثل اہل بیت من ہمچو کشتی نوح ست ہر که سوار شد بر آن نجات یافت وہر که تخلف کرد
غرق شد ونیست مثال اہل بیت من در شما مگر مثل باب حطه در بنی اسرائیل ہر که داخل
شد در آن بخشیده شد برای او گناه او ورووی مثله البزار عن ابن الزبیر و احمد والحاکم عن
ابی ذر ابن حجر گفته که این حدیث بطرق کثیره مرویست بعض او بعض را قوت میدہد
ودر اینجا دلالت ست بر نجات متمسکین ومتوسلین اہل بیت وبشارت برای محسنین ایشان در
مغفرت ذنوب ووعید ست برای متخلفین بہلاک وغرق ودر روایت سلمه بن اکوع از آن
حضرت آمده که ستارہا امانند برای اہل آسمان واہل بیت من امان اند برای اہل زمین اخرجه
ابن ابی شیبة ومسدد فی مسندیهما والحاکم والترمذی فی نوادر الاصول وابو یعلی والطبرانی
وجماعة اخری ودر روایت حاکم از ابن عباس بطریق صحیح از آن حضرت چنین آمده که نجوم امان اند
اہل زمین را از غرق واہل بیت من امان اند برای امت من از اختلاف که موری شعر و باستیصال
امت ووقتی که خیانت کنند قومی با ایشان مختلف شود آن قوم لشکر شیطان گردد ودر روایتی

چنین ست کہ نجوم امان اند اہل آسمان را پس چون نجوم بروند آسمان برود و اہل بیت من
امان اند اہل ارض را پس چون اہل بیت من بروند زمین ہم برود رواہ احمد و حاکم
در سفینہ این قدر زیادہ آوردہ کہ ہرگاہ نجوم از آسمان بروند بیاید اہل آسمان را چیزیکہ وعدہ
دادہ میشوند بآن و ہرگاہ بروند اہل بیت من از زمین بیاید برای اہل زمین چیزیکہ وعدہ دادہ
شدہ اند آن را و در روایت دیگر آمدہ کہ ہرگاہ منقرض شوند اہل بیت من از زمین بریزد برایشان
خدای تعالی عذاب سخت ریختنی و درین احادیث و امثال آن دلالت ست براینکہ قیام
عالم و اہل ارض وابستہ بدامن جناب ایشان ست و ابقاء آنہا بربقائی اینہاست و چون ایشان
را از دنیا بردارند خود دنیا را بردارند و تا وقتیکہ ایشان در زمین برصدر حیات متمکن اند امن و سلامت
در زمین باقیست و در وصیت حضرت نبوی صلی اللہ علیہ وسلم بامت در مخاطبہ اصحاب و
انصار در حق اہل بیت ۔ زید بن ارقم از آن حضرت روایت می کند کہ من می گزارم درمیان شما
چیزی را کہ اگر تمسک کنید شما بآن بعد از من گمراہ نشوید و آن چیز کتاب خدا و عترت من اہلبیت من ست
و جدا نشود این ہر دو تا آنکہ وارد شوند بر من بر حوض کوثر پس بہ بینید چگونہ معاملہ می کنید شما
و چہ قسم تمسک می نمائید درین ہر دو واخرجہ الحاکم والترمذی و حسنہ و روی مثلہ الماوردی
عن ابی سعید و احمد والطبرانی و عبید بن حمید فی مسندہ عن زید بن ثابت و در جامع الاصول
ست کہ زید بن ارقم را گفتند کہ نساء نبی اہل بیت اند یا نہ گفت آری لیکن مراد درینجا از اہل بیت
کسانی ہستند کہ مثل پیغمبر صدقہ برایشان حرام ست و روی مثلہ الحاکم فی السفینۃ والشیخ
ابن حجر فی ذخائرہ و ابو سعید خدری از آنحضرت روایت می کند کہ فرمود نزدیک ست کہ

خوانم شوم یعنی نزد خدا پس اجابت کنم یعنی از دنیا بروم و من میگزارم درمیان
شما ثقلین را که کتاب خدا و عترت من اهلبیت من ست و تحقیق لطیف خبیر خبر داده است
مرا که آن هر دو چیز جدا نشود تا آنکه نیایند نزد من بر حوض کوثر پس نظر کنید چه قسم تمسک
مینمائید در این هر دو اخرجه احمد و ابو یعلے والحاکم فی السفینة وروی نحوه البزار عن علی و ابی هریرة
و در روایت زهری این قدر زیاده است که تحقیق خدای تعالی سوال کننده است شما را
که چگونه خلافت کردید شما مرا در کتاب خدا و اہل بیت من کذا فی فصول المهمه تبلیغ این حدیث
که از وصایای آنحضرت ست در آخر عمر در حضور جم غفیر بموضع خم غدیر در سال نهم هجرت
چون سرور عالم از حجة الوداع مراجعت فرمود با جمیع قبائل و عشائر عرب که در این مرتبه همرکاب
مصطفوی تا خم غدیر بر آمده بطریق خود ها که از ینجا منشعب شده بود رخصت شدند حضرت همه را
جمع کرده خطبه بلیغ خواندو این حدیث فرمود و بر عظمت کتاب الله و اہل بیت آگاه ساخت
زیرا که حضرت را معلوم شده بود که زمانه وفات نزدیک ست و بعد از من در امت اختلاف
خواهد شد و اکثر مردم از راه صواب خواهند گشت آخر همچنان شد که مخبر صادق اندیشیده
بود لاجرم حق وصیت ادا فرمود که انتقال من از سرای فنا بدار البقا قریب ست و من
همیشه زنده نخواهم بود که هر کس در هر وقت هر چه از من دریافت کند پس صورت هدایت بعد از
من اینست که بر قرآن عمل کنید که سراسر نور و هدایت ست و هر چیز مجمل و مفصل درو ست
و با اہل بیت من تمسک نمائید یعنی اطاعت کنید که ایشان مفسر قرآن و همرتبه فرقان اند لهذا
هر دو را ثقلین نام نهاد و ابن حجر در ذخائر نوشته که نام کرد حضرت کتاب و عترت را ثقلین زیرا که

هر خطیر و شریف را ثقیل گویند و نیز در ترجمه گفت که کتاب و عترت را بواسطه آن ثقیل گفت که اخذ و اتباع آن ثقیل ست هر کس بار آن نتواند برداشت و در روایت ترمذی از زید بن ارقم از آنحضرت چنین آمده که احدهما اعظم من الاخر یعنی یکی از هر دو که کتاب و عترت است کلان ترست از دیگر و لهذا از حضرت امیر مرویست که فرمود ما قرآن ناطق هستیم و درین حدیث و امثال آن دلالت ست که سرور عالم در مقدمات دینی و احکام شرعی ما را حواله این دو چیز عظیم القدر فرموده است و سعادت و فلاح و هدایت درین دو بزرگ منحصر داشته پس هر که تمسک کند مهدی و هادی باشد و هر که مخالفت ثقلین کند گمراه و خارج از دین باشد و در روایت دیگر آمده که در هر خلف از اهل بیت من عدول اند نفی می کنند از دین تحریف غالین و انتحال مبطلین و تاویل جاهلین را آگاه باشید که ائمه شما وفد شما هستند بسوی خدا پس نظر کنید که کدام کسان را وفد خود می سازید در دین خدا اخرجه المحب الطبری والحاکم فی السفینة و درانجا دلیل ست برین که اقتدا در دین با اهل بیت رسول می شاید و اخذ از ائمه معصومین علیهم السلام که وفد است اند بسوی خدا از گروه ایشان می باید نه از بکر و عمرو حارث حنفی شافعی گوید و فی غدٍ کل فریق یجمع تحت لواء من له یتبع وکل ناسٍ بامام یدعی فاختر لمن شئت والی السمعا ثم روایت کرد معاویه بن عمار ذهبی از امام محمد الباقر علیه السلام در تفسیر فاسئلوا اهل الذکر ان کنتم لا تعلمون که نحن اهل الذکر کذا فی فصول المهمه بالجمله معلوم شد که تمسک درین بهر دو از واجبات ست و در حدیث آمده که بما اهل بیت آغاز شد دین و در ما عود کند و بما ختم شود دنیا اخرجه الحاکم شیخ عبد الحق در اخبار الاخیار نوشته که اولاد امجاد

واحفاد عالی نژاد آنحضرت بحکم وراثت حقیقی و مناسبت ذاتی از همه نصیبی وافر و فیضی کامل‌تر برداشتند و بحکم عصمت ذاتی لوای معرفت بولایت معنوی برافراشته ریاست صوری بدیگران گزاشتند هرگز نور ولایت از خاندان نبوت انقطاع نه پذیرد و فلک ولایت جز باین اقطاب قرار نگیرد **قطعه**

ظاهر از اهلبیت نور نبیؐ — همچو در ماه نور خورشید ست

از ازل تا ابد بود ظاهر — زانکه این نور نور جاوید ست

فرمود سرور عالم شفاعت من برای امت من ست و برای کسیکه دوست داشت اهل بیت مرا اخرجه الخطیب فی تاریخه عن علی بن ابی طالب و درانجا تخصیص بعد تعمیم ست بجهت مزید فضل محبین و ثبوت مزیت ایشان برباقی امت دیلمی از علی مرتضےؑ آورده که فرمود ثابت ترین شما برصراط سخت ترین شماست درحب اهل بیت من و حاکم از ابی هریره از آنحضرت روایت می کند که بهترین شما کسی ست که بهتر باشد برای اهل بیت من بعد از من یعنے درحق ایشان نکوئی و احسان کند فرمود وصیت می کنم شما را درحق عترت خود به نیکی و البته موعد شما حوض ست رواه عبدالرحمن بن عوف و فرمود هرکه دوست دارد اینکه زیاده کرده شود در اجل او و اینکه متمتع شود بآنچه بخشیده است او را خدای تعالی پس باید که خلافت من کند در اهل بیت من خلافت حسنے پس هر که خلافت نکند مراد ایشان بکاهد عمر او و وارد شود بر من روز قیامت درحالیکه سیاه شده است روی او رواه عبدالله بن زید عن ابیه واورده فی الذخائر و فرمود لازم گیرید مودت ما اهل بیت برای آنکه هرکه ملاقات کند باخدا و دوست میدارد

مارا داخل بهشت سوگند بکسیکه جان من در قبضه قدرت اوست نفع نمی کند بنده
را عمل او مگر بمعرفت حق ما اخرجه الطبرانی فی الاوسط عن حسن بن علی و یزوی در اوسط از عبد الله
بن جعفر آورده که شنیدم رسول خدا را می فرمود سوگند بخدا مومن نمیشود هیچ یکی از شما
تا آنکه دوست دارد شما را بدوستی من ـ حضرت فرمود چهار کس اند که من شفیع ایشانم روز قیامت
اکرام کننده ذریت ما و قاضی حوائج ایشان و ساعی در انجاح امور ایشان نزدیک اضطرار
و محب ایشان بدل و زبان خود اخرجه الدیلمی عن علی و آورده فی فصول المهمه و آبو بکر خوارزمی
در کتاب المناقب در حدیث طویل از بلال بن حمام از آنحضرت می آرد که حکم کرد خدای تعالی خازن
جنت را تا جنبانید شجر طوبی را و بار ور شد به صکاک بعدد محبان اهل بیت و پیدا کرد زیر این
صکاک ملائک را از نور و داد بهر یک یک صک را پس وقتیکه قیامت قائم شود بر اهل خود
فرشتگان در خلایق دور کنند و نماند هیچکی از محبان اهل بیت مگر بدهند بوی یک صک که
در آن فکاک ست از آتش دوزخ پس علی و فاطمه سبب فکاک رقاب رجال و نساء اند از دوزخ
اورده الشیخ المحدث ابراهیم بن عبد الله الوصابی الیمنی الشافعی فی کتاب اسنے المطالب و ابن
خالویة فی کتاب الآل والشیخ ابن حجر الهیتمی فی فصول المهمه و محمد بن مصطفی البرزنجی الشافعی
فی ارجوزة روض الزهر و طبرانی آورده که فرمود آنحضرت لازم گیرید مودت با اهل بیت زیرا که هر کس
ملاقات می کند با خدا در حالیکه دوست میدارد ما را داخل میشود در بهشت بشفاعت ما سوگند
بخدا نفع نمی کند هیچ یکے علم او مگر بمعرفت حق ما کذا فی الذخائر و فرمود مومن نمیشود بنده تا آنکه
نباشیم احب نزد او از نفس او و باشد عترت من احب بسوی او از عترت او و اهل من احب بسوی او

از اہل او روا ه عبد الرحمن بن ابی لیلی عن ابیه واخرجه البیہقی وغیرہ ایضاً واین حدیث مطابق
حدیث صحیح بخاری ست حدثنا آدم بن ابی ایاس قال ثنا شعبۃ عن قتادۃ عن انس قال قال
رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم لا یؤمن احدکم حتی اکون احب الیہ من والدہ وولدہ
والناس اجمعین وحکیم ترمذی در نوادر الاصول بسند خود تا آنحضرت آوردہ کہ معرفت آل محمد
برات ست از نار وحب آل محمد سبب گزشتن ست از صراط وولایت آل محمد امان ست از عذاب
صاحب تفسیر سلمی آوردہ کہ فرمود من ضامن ام بجنت برای کسیکہ بنگرد در اہل بیت من
بنظر رحمت وحرمت در تفسیر کشاف ست ہر کہ بمیرد در محبت آل محمد مستکمل الایمان باشد مراورا
چنان بشتاب برند کہ عروس را بخانہ زوج میبرند وخواجہ محمد پارسا در فصل الخطاب از
آنحضرت می آرد کہ ہر کہ بمرد بر محبت آل محمد مغفور وشہید میرود ومی گرداند خدا ملائک رحمت
را زائر قبر آن ومفتوح میشود در گور وی دو در از سوی بہشت وبشارت مید ہند او را منکر
ونکیر بجنت ورواہ ابن خالویۃ فی کتاب الآل واوردہ فی الذخائر وابی جعفر محمد بن علی
الباقر عن ابیہ عن جدہ سلام اللہ علیہم اجمعین روایت می کند کہ فرمود آنحضرت ہر کہ ارادہ
کند توسل را بسوی من واینکہ باشد او را نزد من یدی کہ شفاعت کنم او را بسبب آن در قیامت
پس باید کہ صلہ کند اہل بیت مرا و در آرد سرور را برایشان وحاکم در تاریخ خود ودیلمی از ابی سعید
روایت می کند کہ فرمود آنحضرت سہ چیز ست باحرمت ہر کہ نگاہ داشت آن را محفوظ شد برای
او دین ودنیای او وہر کہ ضائع کرد آن را محفوظ نداشت برای او خدای تعالی ہیچ چیز را
حرمت اسلام وحرمت من وحرمت اہل بیت من اخرجہ الطبرانی وابوالشیخ ودر روایت حاکم

آماده هرکه نگهداشت مرا در اہل بیت من پس تحقیق گرفت نزد خدا عهد را یعنی وسیلہ
مغفرت پیدا کرد و در روایت ابی سعید خدری ست که فرمود بر انگیخته نشود روز قیامت
ہیچ مردی که دوست میدارد ایشان را مگر بدہد او را خدای تعالی نوری تا آنکه وارد شود بر من روز
قیامت اخرجه الحاکم فی السفینة و ابونعیم در حلیه از عثمان بن عفان از آنحضرت روایت
کرده که هرکه احسانی و معروفی کرد در حق مردی از بنی عبدالمطلب در دنیا و قادر نشد مطلبی بر مکافات
آن پس من جلدی او کنم از طرف وی روز قیامت و فرمود هرکه نیکی کرد بسوی یکی از خلف
عبدالمطلب در دنیا پس بر من ست مکافات آن وقتیکه ملاقی شود بمن اخرجه الخطیب عن
عثمان بن عفان والطبرانی و روایت کرده است ابن عساکر از علی مرتضی از آنحضرت که هرکه
نیکی کرد بسوی یکی از اہل بیت من و عاجز شد وی از مکافات آن من باشم مکافی او یوم القیمة
یکبار علی بن حسین علیهما السلام بیمار شد جماعتی از اصحاب رسول الله صلی الله علیه وسلم
برای عیادت امام آمدند و گفتند کیف اصبحت یا ابن رسول الله فدتك انفسنا فرمود فی عافیة
وهو المحمود علی ذلك شما چگونه بامداد کردید گفتند در محبت و مودت شما فرمود هرکه دوست
دارد ما را برای خدا ساکن کند او را خدای تعالی در ظل ظلیل روزیکه ہیچ ظل نباشد بجز ظل او
و هرکه دوست دارد ما را برای غرض دنیا بدہد او را خدای تعالی رزق او از جای که گمان نبرد
و مروی ست از امام علیه السلام در تفسیر و کونوا مع الصادقین باشید همراه راستی پیشگان مراد
محمد و آل محمد ست در مطالب السادات ست که هرکس ایمان آورده است بر آنحضرت و ایمان
نیاورده است بر اولاد امجاد او در حقیقت ایمان بر پیغمبر نیاورده است و در دستور الحقائق مرقوم است

که محبان رسول و اولاد رسول بشر بجنت اند و آنحضرت صادق ست در وعده خود در ذخائر
وروض الزهر برزنجی نوشته است روایت کرد جمال مرشدی و شهاب گورانی که هرگاه امیر تیمور
گورگان بمرض موت بیمار شد دم نزع حالش سخت متغیر گردید حتی که سیاه شد روی او پس تر
افاقه یافت ازان حال و گفت که آمدند نزد من فرشتگان عذاب و آمد سرور عالم و فرمود ملائکه
را بروید از نزد این کس که وی دوست می داشت ذریت مرا و احسان میکرد با ایشان پس رفتند
فرشتگان شیخ ابن حجر گوید هرگاه محبت ایشان چنین ظالم را چنین نفع کرد حال دیگران چه باشد
فرمود آنحضرت برنخیزد احدی از مجلس خود برای تعظیم هیچ کس مگر برای حسنین و ذریت
ایشان اخرجه ابن عساکر عن انس والسیوطی فی خصائص الکبری و در روایت دیگر آمده هر که ببیند
اولاد مرا و برنخیزد برای ایشان مبتلا گردد بدرد لادوا رواه سلمان الفارسی و حاکم در سفینه
نوشته که آنحضرت نشسته بود حسنین علیهما السلام آمدند آنحضرت ایشان را دید و برخاست
برای ایشان و چون در رسیدن درنگ شد استقبال کرد این هر دو را و ترمذی و ابوداؤد و نسائی
روایت کرده اند از عائشه که عادت شریف نبوی این بود که هرگاه فاطمه زهرا سلام الله علیها
می آمد تمام قد برمیخاست و پیش میرفت و تقبیل میکرد و بجای خود می نشانید و عادت سیده
نیز همچنین بود وقت قدوم آنحضرت علمای حدیث گفته اند که آنحضرت بتعظیم هیچکس بجز فاطمه
زهرا و ذریت او برنمیخاست طبرانی روایت می کند که می ایستد مرد برای برادر خود از جای نشست
خود مگر بنی هاشم که ایشان برنمی خیزند برای هیچکس در نافع نوشته که تقدیم کرده شوند اهل بیت
در مشی و جلوس ترجیحاً لقرابة الرسول و فی شرعة الاسلام و یقدم اولاد الرسول بالمشی والجلوس

و در فتاوی زاهدیه و عنایه نوشته است که پسر حسب پدر است و تعظیم پسر مستلزم تعظیم پدر است و در رشحات نوشته است که ابو حنیفه کوفی در مجلس درس چند کرت برخاست و هیچکس سبب آن ندانست آخر یکی از تلامذه پرسید که سبب این نشست و برخاست چیست گفت طفلی از سادات در میان این اطفال ست که در صحن مدرسه بازی میکنند هر بار که بجوار درس میرسد و نظر من بروی می افتد به تعظیم او می خیزم عبد الحق در اخبار الاخیار نوشته که اکثر در وقت درس شیخ مان پانی پتی اطفال سادات بازی کنان در آن کوچه میرسیدند شیخ کتاب در دست گرفتی و مادام که ایشان استاده بودندی او را مجال نشستن نبود در شرعة الاسلام نوشته و یعظم اولاد الرسول ویقدم علی نفسه فی کل شان و یسعی فی حوائجهم یعنی تعظیم نموده شود اولاد رسول و مقدم کرده شود بر نفس خود در همه حال و سعی بجا آورده شود در قضای حاجت ایشان و در روایت صحیح آمده در حدیث ثقلین که لا تقدموهما فتهلکوا ولا تقصروا عنهما فتهلکوا ولا تعلموهم فانهم اعلم منکم یعنی مقدم مکنید هیچ چیز را بر کتاب و عترت تا هلاک شوید و کوتاهی و قصور مکنید از ادای حقوق این هر دو که هلاک شوید و تعلیم مکنید بعترت که ایشان اعلم اند از شما و زید بن ارقم از آنحضرت روایت کرده اذکرکم الله فی اهل بیتی یعنی یاد می دهانم بشما خدا را و می ترسانم از عقاب او بر تقصیر کردن شما در حق اهل بیت و مکرر فرمود این کلمه را سه بار برای مزید تاکید و از خصائص ائمه اینست که یاد کرده می شوند بصلوة و سلام بخلاف دیگران که مذکور میشوند بمغفرت و رحمت و رضوان مذهب شافعی همین ست که تصلیه در صلوة فرض ست و صیغه صلوة البته مشتمل ست بر ذکر آل پاک و صلوة بر آل محمد از واجبات

صلوٰۃ ست و در حدیث متفق علیہ آمدہ کہ بگوئید اللھم صل علی محمد و علی آل محمد و امر برای وجوب ست حقیقۃً علی الاصح و مراد بآل کہ در صیغۂ صلوٰۃ واقع ست اہل بیت ابرار اند لاغیر محمد بن ادریس شافعی گوید ؎

یا اھل بیت رسول اللہ حبکم	فرض من اللہ فی القرآن انزلہ
یکفیکم من عظیم القدر انکم	من لم یصل علیکم لا صلوٰۃ لہ

ابو القاسم قشیری میگوید عجب از کسانیست کہ در نماز گویند الٰہی بر آل محمد رحمت و درود بفرلیس و بیرون نماز خلاف کنند اگر سادات در رکاب بروند پروای ندارند و اگر عرائض بسنادتو جواب ملی دہند در خلا ہمچو فرعون نیاز ست و ضراعت و در ملا انا ربکم الاعلی یا قال بوافق حال کنند یا حال مطابق قال کذا فی مطالب السادات ام سلمہ از آنحضرت روایت کردہ کہ فرمود آگاہ باشید کہ این مسجد حلال نیست برای حائض و جنب مگر برای نبی و ازواج او و علی و فاطمہ بنت محمد خبردار شوید بیان کردم برای شما اینکہ گمراہ نشوید اخرجہ الطبرانی فی الکبیر و نیز ام سلمۃ روایت کرد کہ فرمود آنحضرت کہ این مسجد حرام ست بر حائض از نسا و جنب از رجال مگر بر محمد و اہل بیت او و فاطمہ و حسن و حسین اخرجہ البیہقی فی سننہ و ابن عساکر فی تاریخہ و از ابی سعید مروی ست کہ فرمود آنحضرت ای علی جائز نیست برای ہیچکس اینکہ جنب شود درین مسجد سوای من و سوای تو اخرجہ الترمذی فی جامعہ و حسنہ ابو یعلی والبیہقی فی سننہما ہکذا فی نسخۃ المطالب للشیخ ابراہیم بن عبد اللہ الوصابی الیمنی الشافعی فخر الدین رازی در تشریح نوشتہ اتفاق کردہ اند برینکہ شرف علوی بتکرار فسق زائل نمیشود زیراکہ شرف وی

بہ شرف رسول ست وشرف غیر علوی زائل میشود باکتساب نواہی انتہی حکم علوی درینجا حکم مسجد ویران ومصحف کہنہ وبوسیدہ است کہ ہر چند قابل تصلیہ وتلاوت نباشد ولاکن قابل حرمت واکرام ست وشائستہ تقبیل واستلام سیوطی گوید ؎

فرزند نبی کہ نیست بر راہ نبی	چون آیہ منسوخ کلام اللہ است

آیہ منسوخ اگرچہ قابل عمل وتمسک نیست اما تلاوت وحرمت قرآنیت ہنوز باقی ست ہمچنین سادات بشامت نفس اگر مبتلای معاصی شوند قابل تمسک نمانند ولاکن حرمت ایشان بجای ایشان ست وتوقیر ایشان برامت محمد واجب ابو عبد اللہ جرجانی گفتہ علوی چون عادت کند فسق وفجور را بادشاہ را باید کہ قاضی از قبیلہ علویان مقرر سازد تا وی امر کند بکشیدن علوی وحبس وضرب وی کہ ایشان باہم یک قبیلہ اند وجائز ست قاضی را خبر واعلام واعلام عبارت ست از اینکہ بگوید تو چنان وچنین کردی وامام ضیاء الدین سنائی در تیسیر نوشتہ کہ علوی را تعزیر بحبس وضرب وزنجیر جائز نیست چہ شرف وی اصلی ست قاضی شہاب الدین دولت آبادی گوید چون برادران یوسف بمصر رفتند وروبروی یوسف آمدند واو را نشناختند ویوسف ایشان را بشناخت درآن وقت خدای تعالی وحی فرستاد وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُم بِأَمْرِهِمْ هَٰذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ یعنے وحی کردیم بسوی یوسف کہ آگاہ کن برادران را بسلوکی کہ باتو کردند درحالیکہ ترا نمی شناسند پس یوسف مطابق امر الٰہی برادران را آگاہ ساخت وگفت هَلْ عَلِمْتُم مَّا فَعَلْتُم بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنتُمْ جَاهِلُونَ پس معلوم شد کہ تعزیر ایشان ہمین اعلام بود وبس زیرا کہ حقتعالی در وحی حکم باخبار فرمود لا غیر باوجود تکرار جنایات

مثل قصد کشتن یوسف و فروختن حر و دروغ بستن که یوسف را گرگ خورد و نافرمانی پدر کردن و تعزیری دیگر نفرمود و یوسف هم بر اعلام اکتفا نمود حسن بن علی علیهما السلام از امیر المؤمنین از آنحضرت روایت کرده که الهی ایشان عترت رسول تواند به بخش بد ایشان را به نیک ایشان و بخش همه ایشان را چه بد و چه نیک پس کرد خدای تعالی بشما همچنین و بکند به کسانی که بعد از شما آیند رواه المحب الطبری والحاکم فی السفینة و در روایت ابی سعید خدری از آن حضرت آمده که قبول کنید از محسن ایشان و تجاوز کنید از مسیئ ایشان رواه الدیلمی

سادات نور دیده اعیان عالم اند	از حرمت محمدؐ و از حرمت علیؑ
فردا طعام معدهٔ دوزخ شود کسے	کامروز از محبت شان نیست ممتلی
از بهر آنکه سید کونین گفته است	الصالحون لله والطالحون لی
سادات افضل اند بقول سنبھلے	اولاد مصطفیٰ و جگر گوشهٔ علیؑ
در فعل شان نظر مکن ای خر بجاهلے	الصالحون لله والطالحون لی

این حدیث از کتب صحاح ستة و غیره نیست مگر در کتاب خزانه جلالی بعنوان حدیث مسطور است ابی سعید خدری از آنحضرت روایت می کند که هر که دشمن دارد ما اهل بیت را وی منافق است اخرجه ابن عدی فی الکامل و بیهقی در شعب الایمان و ابن عدی از علی مرتضیٰ روایت کرده اند که فرمود رسول خدا هر که نشناخت حق عترت من پس وی یکی از سه کس است یا منافق یا پسر زانیه یا بغیر طهور یعنی مادر وی حامل شده است بوی در حالت حیض رواه ابو الشیخ والدیلمی ایضا و جابر بن عبد الله انصاری گفت وعظ کرد ما را رسول خدا پس شنیدم میفرمود یا ایها الناس

ہر کہ دشمنی کرد اہل بیت ما را حشر کند اورا خدای تعالی روز قیامت یہودی اخرجہ الطبرانی فی الاوسط و دیلمی از ابی ہریرہ از آنحضرت روایت دارد کہ خدای تعالی دشمن میدارد مبغض نبی خود را و آن داخل شود در آتش دوزخ اخرجہ الطبرانی والحاکم صححہ و ابن حبان در صحیح خود حاکم از ابی سعید خدری روایت کردہ کہ فرمود صلی اللہ علیہ وسلم سوگند بہ کسیکہ جان من در قبضۂ قدرت اوست دشمن نمی دارد اہل بیت را ہیچ مردی مگر داخل کند اورا خدا یتعالی در آتش دوزخ و طبرانی از حسن بن علی نقل کرد کہ بمعاویہ بن خدیج گفت ای معاویہ دور دار خود را از بغض ما زیرا کہ آن حضرت فرمودہ است کہ بغض نمی کند و حسد نمی برد بر ما ہیچکسے مگر راندہ می شود روز قیامت از حوض کوثر بچابکہای آتش و حاکم در سفینہ از ابی سعید خدری از آنحضرت آوردہ کہ بر نمی خیزد ہیچ مردی کہ دشمن دارد اہل بیت را مگر احتجاب می کند حق تعالے از وی در قیامت یعنی دشمنان اہل بیت روز قیامت از دیدار نور خدا محروم و محجوب باشند کلا انھم عن ربھم یومئذ لمحجوبون و محجوبون کفار اند پس درینجا سزای دشمنان اہل بیت برابر کفار و مشرکین داشتہ اند نعوذ باللہ منہا و در روایت طبرانی از ابن عباس از آنحضرت آمدہ کہ بغض بنی ہاشم کفر ست و نیز حاکم روایت کردہ کہ اگر یکے از بندہ ہزار سال میان رکن و مقام عبادت کند و ما اہل بیت را دوست نمی دارد بیندازد خدا یتعالی بر منخر او در دوزخ و در روایتی آمدہ کہ ہر کہ دشمن گرفت یکی را از اہل بیت من محروم شد از شفاعت من و ہر کہ مرد بر بغض آل محمد بیاید روز قیامت و مکتوب باشد بر پیشانی او کہ ناامید ست از رحمت خدا و امام حسن علیہ السلام فرمود ہر کہ دشمن دارد ما را او دشمن داشت رسول اللہ را و فرمود تحقیق

حرام کردہ است خدای تعالی جنت را بر کسیکہ ظلم کرد اہل بیت را یا مقاتلہ کرد با ایشان یا مدد
کرد بر ایشان یا بد گفت ایشان را کذا فی ذخائر العقبی و در حدیث مرفوع بروایت عائشہ صدیقہ
در حدیث طویل کہ در آن حضرت پیغمبر خدا بر شش کس لعنت فرمودہ آمدہ است والمستحل من عترتی
ما حرم اللہ یعنی از آن شش کس کہ لعنت کردم بر آن و لعنت کردہ است خدای تعالی و ہر نبی
مجاب الدعوات کسی ست کہ حلال گرداند بر اولاد من چیزی را کہ حرام کردہ است خدای تعالی
ارتکاب آن بر ایشان اخرجہ الترمذی والحاکم والبیہقی فی شعب الایمان واخرجہ الدار قطنی
فی الافراد والخطیب فی المتفق والمفترق عن علی ضیاء الدین برنی در رسالہ خود قلمی نمودہ کہ علما
فتوی دادہ اند کہ اہانت و ایذای اولاد رسول اللہ کفر ست انتہی زیرا کہ ایذای ایشان عین ایذای
رسول ست چنانکہ در حدیث صحیح آمدہ ہر کہ ایذا داد فاطمہ را ایذا داد مرا و فرمود چہ حال ست قومہا را
کہ ایذای دہند مرا در باب نسب و ذوی رحم من آگاہ باشید ہر کہ ایذا داد مرا در نسب و
ذوی رحم من ایذا داد خدا را و فرمود حرام ست جنت بر کسیکہ ظلم کرد اہل بیت مرا و ایذا داد مرا
در باب عترت من کذا فی ذخائر العقبی و شرف النبوۃ والکشاف پس ثابت شد کہ ایذای ایشان
ایذای رسول ست و ایذای رسول ایذای خدا ست و حق تعالی میفرماید اِنَّ الَّذِیۡنَ یُؤۡذُوۡنَ
اللّٰہَ وَرَسُوۡلَہٗ لَعَنَہُمُ اللّٰہُ فِی الدُّنۡیَا وَالۡاٰخِرَۃِ وَاَعَدَّ لَہُمۡ عَذَابًا مُّہِیۡنًا یعنی کسانیکہ ایذای دہند
اللہ و رسول او را لعنت کردہ است بر ایشان خدای تعالی در دنیا و آخرت و مہیا ساختہ است برای
ایشان عذاب خوار کنندہ زمخشری در کشاف گفتہ نزول این آیہ در شان موذیان علی علیہ السلام
است و در روایت دیگر بتصریح آمدہ کہ دشمن اولاد من دشمن من ست و دشمن من دشمن خدا ست

و دشمن خدا در نار ست و در بعض طرق صحیحه آمده که آن حضرت فرمود البته اہل بیت من
نزدیک ست که بینند بعد من از امت من قتل و تشرید را و تحقیق اشد قوم ما برای ما
در بغض بنی امیه و بنی مغیره و بنو مخزوم اند صححه الحاکم و ابن ماجه روایت کرده که دید آن حضرت
گروہی را از بنی ہاشم پس آب گردانید ہر دو چشم او پرسیده شد فرمود ما اہل بیتیم اختیار
کرده است خدا برای ما آخرت بر دنیا و البته اہل بیت من نزدیک ست که بینند بعد من
بلا و تشرید و تطرید الی آخر الحدیث عرب گوید ضرب الغلام اهانة المولی اہانت غلامی که از
نسل کفار و مجهول الحال ست و ہیچ پیوند بمولا ندارد سرایت بصاحب غلام کند اہانت
اولاد در آبا چه قدر ساری شود و لهذا در حدیث ترمذی بروایت زید بن ارقم از آنحضرت
آمده که انا حرب لمن حاربکم و سلم لمن سالمکم یعنی من جنگ کننده ام کسی را که جنگ کند
بایشان و صلح کننده ام کسی را که صلح کند بایشان و فرمود که وصیت بخیر کنید در حق اہل بیت
من که البته من مخاصم ام شما را از ایشان و ہر که را من مخاصمت کنم خصومت کنم با او
یعنی در صورت مخاصمت من نجات ممکن نیست اخرجه الحاکم فی السفینة و این حاکم صاحب
سفینه ورای آن حاکم ست که مستدرک جمع نموده و این حاکم از فحول علماست در تالیف خود
بدون معاضدت اخبار صحیح ننوشته قال الله تعالی انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس اهل
البیت و یطهرکم تطهیرا یعنی جز این نیست که میخواهد خدای تعالی اینکه ببرد از شما اہل بیت
رجس را و پاک کند شما را نهایت پاک کردنی واحدی در اسباب النزول در سبب نزول
این کریمه بسند مرفوع خود تا ام سلمه ؓ می آرد که روزی آن حضرت در خانه وی تشریف

میداشت فاطمه زهرا سلام الله علیها دیگی آورد که در آن عصیده بود آنحضرت فرمود زوج
و پسران خود را بخوان همه حاضر آمدند و خوردن شروع کردند حضرت بر منصه نشسته بود
بر گلیم خیبری ام سلمه گفت من نیز در حجره نزدیک ایشان بودم آن حضرت گلیم برداشت
و ایشان را بپوشید و گفت اللهم هؤلاء اهل بیتی وخاصتی فاذهب عنهم الرجس وطهرهم
تطهیرا ام سلمه گوید من نیز سر خود در گلیم در آوردم و گفتم که من با شما هستم ای رسول خدا فرمود
انک الی خیر انک الی خیر پس فرود آورد خدای تعالی آیت تطهیر و نیز از ام سلمه آمده که بودم
من نزدیک رسول خدا که خادم آمد و خبر کرد که علی و فاطمه بر در استاده اند پس گفت آن حضرت
مرا یک سو شو پس من اندرون خانه رفتم پس تر آمد حسن و حسین پس نشانید آن حضرت حسنین را
در کنار خود و گرفت علی را بیک دست و فاطمه را بدست دیگر و بچسپانید بخود و پیچید بر ایشان گلیم
سیاه که پوشیده بود آن حضرت و گفت خداوندا اینها اهل بیت من اند آمده اند بسوی تو
نه بسوی آتش من و اهل بیت من. رواه مسلم نحوه فی صحیحه وتصریح فرمود امام حسن مجتبی باین معنی
هر گاه بر مسند خلافت پا نهاد روزی در مسجد مردی از بنی اسد امام همام را بخنجر زخمی کرد مگر
زخم کاری نبود به شد. و تا ده سال امام رونق افروز عالم ناسوت ماند آنگاه امام فرمود بترسید
از خدا ای اهل عراق در حق ما که ما امیران شما ایم و مائیم اهل بیت که نازل کرد در حق ما خدای
تعالی آیت تطهیر گفتند شما هستید اهل بیت گفت آری مائیم و ترمذی در صحیح خود روایت
کرده که از وقت نزول این آیت نزدیک بشش ماه چون آنحضرت برای نماز بیرون می آمد
بر در فاطمه می گذشت و میفرمود الصلوة یا اهل البیت و آیه تطهیر تلاوت میفرمود و طبری در

تفسیر خود از سدی نقل کرده قوله تعالی ان الله غفور شکور غفور لآل محمد شکور لحسناتهم یعنے
خدا بخشنده است گنهگاران آل محمد را و شکریه پذیرنده است حسنات محسنین ایشان را
وعن ابن عباس فی قوله تعالی ولسوف یعطیک ربک فترضی قال رضا محمد ان لا یدخل احد ا
من اهل بیته النار رواه السدی و حاکم بطریق صحیح از انس از آن حضرت روایت می کند که فرمود
وعده کرده است مرا پروردگار من در باب اہل بیت من ہر که اقرار کند از ایشان توحید و رسالت
من عذاب نکند ایشان را و از سعید بن مسیب ست که فرمود رسول خدا که بہ تحقیق خدا تعالے
وعده کرده است بمن در حق اہل بیت من ہر کس ملاقات کند مرا از ایشان بتوحید برائے
او ست بهشت اخرجه الحاکم فی السفینة و فرمود رسول خدا سالت ربی ان لا یدخل من اهل
بیتی النار فاعطانی رواه المحب الطبری والدیلمی و بروایت عمران بن حصین در جواہر العقدین علی
سمهودی ہم نوشته و ابن عساکر در تاریخ خود از حضرت امیر المومنین روایت می کند که آن
حضرت فرمود نخستین چار کس داخل بهشت شوند من و تو و حسنین و ذریات ما از پس ما و ازواج
ما از پس ذریات ما و شیعیان ما از ایمان و شمائل ما پسر صفیه عمه رسول خدا فوت شد
صفیه می گریست عمر بن الخطاب گفت که قرابت تو با رسول الله ہیچ فائده نمی دہد ترا از خدا
چیزی را حضرت شنید و بر منبر بر آمد و فرمود ما بال اقوام یزعمون ان قرابتی لا ینفع کل
سبب و نسب ینقطع یوم القیامة الا سببی نسبی فانها موصولة فی الدنیا والآخرة این حدیث طولانے
ست و در ذخائر العقبے مرقوم ست و ابن حجر در صواعق نوشته که حضرت بر منبر بر آمد و فرمود
ما بال اقوام یقولون ان رحم رسول الله لا تنفع قومه یوم القیامة والله رحمی موصولة فی الدنیا

والآخرة داود د مثله الحاکم فی السفینة عن ابی سعید الخدری ابن حجر هیثمی در دیباچہ فصول مہمہ نوشتہ کہ قاضی القضاۃ تاج الدین عبد الوہاب السبکی در طبقات کبرے از ابی عبد الرحمن نسائی کہ از ائمہ حدیث ست نقل کرد کہ چون در دمشق داخل شد کتاب الخصائص در فضل علی علیہ السلام تصنیف کرد مردم شام بروی این امر انکار کردند و گفتند چرا در فضیلت شیخین تصنیف نکردی گفت من در دمشق آمدم و دراینجا بسیار مردم را از علی علیہ السلام منحرف یافتم لہذا کتاب نوشتم باین امید کہ خدای تعالے ہدایت فرماید ایشان را پس نسائی را زدند و از مسجد اخراج کردہ در قلعہ بند ساختند و ہمیشہ بود برین حالت تا آنکہ براوردند اورا از دمشق بطرف رملہ و آنجا مرد ابوبکر بیہقی در مناقب شافعی گفتہ ۔ گفتہ شد بامام شافعی ان اناسًا لایصبرون علی سماع منقبۃ او فضیلۃ تذکر لاہل البیت فاذا راوا احدا یذکر شیئًا من ذلک قالوا تجاوزوا عن ہذا رافضی یعنی مردم را بر سماع منقبت یا فضیلت اہل بیت صبر دست نمیدہد و چون یکی را می بینند کہ چیزے ازین باب ذکر می کند گویند جدا شوید ازین کس رافضی ست پس محمد بن ادریس شافعی گفت ع

اذا فی مجلس نذکر علیا	وسبطیہ وفاطمۃ الزکیۃ
یقال تجاوزوا یا قوم منہ	فہذا من حدیث الرافضیہ
برئت الی المہیمن من اناس	یرون الرفض حب الفاطمیہ

ایہا الناس مخفی مباد کہ این تنفر و بغی و عناد عوام از اہل بیت کرام بدولت ملوک بنی امیہ و بنی العباس گردیدہ زیراکہ الناس علی دین ملوکہم می باشند سیوطی در نوع خمسہ و ثمنین

تدریب شرح تقریب در ذکر موسی بن عُلی بن رباح لخمی مصری نوشته که نام پدر موسی
علی بود مگر رباح بخوف بنی امیه بالضم نامید و بعد ازین نوشته قال ابو عبد الرحمن المقری
کانت بنو امیة اذا سمعوا بمولود اسمه علی قتلوه فبلغ ذلک رباحًا فقال هو علی یعنی بنو امیه
با عترت طاهره آنمایه دشمن بودند که اگر نام کسی علی مییافتند او را می کشتند. باین وجه گروهی
از علما بخوف جان و بعض بطمع دنیا در رضامندی حکام وقت کوشیدند و کلمه
حق پوشیدند بر آل محمد هر قدر ظلم و ستم شد در کتب سیر مرقوم ست و هنوز در گروهی کینهها
و کاوشها باقی ست مگر کسی که بدل و جان پیرو حکم خدا و رسول ست فرمان بردار میباشد
و محبت آل نبی سبب رستگاری خود می داند والله یهدی من یشاء و برین کلام این کتاب
ختم گردید سنه ۱۲۹۱ هجری قدسی برای فرزندان خود ابو القاسم و ابو الحسن تالیف نمودم و سنه ۱۳۰۵
نظر ثانی نمودم و در بعض مقام یکی و فقره افزودم و بعض جا کاستم و بقدر امکان آراستم و
پیراستم تا مومنان و اولاد فرزندانم ابو الحسین و علی النقی و علی حسن و علی اصغر بخوانند و دل را
منور نمایند و من باین خدمت روز رستاخیز در رکاب سعادت محمد و آل محمد صلی الله علیه و آله وسلم
زیر سایه لوا الحمد آسوده باشم و جامهای کوثر نوشم و خلعت غفران پوشم و ندای طبتم فادخلوها
خالدین آید بگوشم تم الکتاب والله الموفق للصواب و چون صرف یک نسخه قلمی من بود این نسخه
ثانی در ماه ربیع الثانی سنه ۱۳۱۰ هجری در باغ روح افزا واقع جلوخانه شوکت محل نواب بهوپال
بتحریر آوردم و بهر دو پسر خود یک یک نسخه دادم فقط کتبه عباس

سید عبداللہ عطار شطاری از اولاد غوث بی لوث گوالیاری کہ بست و ہفتم ذی الحجۃ الحرام سنہ ۱۲۹۵ ہجری در بھوپال رحلت نمودند این تقریظ در سنہ ۱۲۹۱ ہجری برقم آوردند

اہل اللہ محبت و فرمانبرداری دوازدہ امام علیہم السلام را عین ایمان می شمارند و محب دودمان خلیفۃ الرحمن را پیرو کتاب و سنت و از صلحای بہشت می انگارند درین دور آخر کہ زمانہ قرب قیامت ست وجود دوستان و راستان امر اتفاقی ست و از صدی سیزدہم ہجرت نہ سال باقی بہترین دانشمندان ہمہ زمانہ میرزایان ابوالفضل وارث مولانا عباس روشن روان کہ یکی ازان نیکبخت گروہ بہشت و بدانش و بینش آفتاب شکوہ ہمزبان پارسی امرزبان و در تازی زبان ہانند فتح بن خاقان نامہ در گزارش کردار پسین دخشور (پیغمبر مرسل ۱۲) و دوازدہ پیرہ (امام) راست راست بزنگاشت و بہ **تاریخ آل امجاد** نامزد کردہ درفش سعادت دارین برافراشت دیدہ محبان از دیدنش روشن و چشم دشمنان بملاحظاتش بر ہمبستہ این فقیر دست دعای خیر برداشت و روز پرسش سبب آمرزش نامہ نگار پنداشت ۔

جزاک اللہ فی الدارین خیراً   و ختم للمدح اولی بالدعاء

تقریظ از سید جعفری صاحب کلام عبقری آب و رنگ گلشن سخنوری منشی امجد علی اشہر

بحمد الٰہی کشایم زبان — کہ او ہست پروردگار جہان
بہ نعت نبی نامہ نامی کنم — بزندش سخن را گرامی کنم (سلام ۱۲)

چو فرنودیان خامہ ام در سجود — دہان دواتم بخواند درود
با ولاد امجاد خیر العباد — فرستم سلامی چو مشک و زباد

وزان پس روان بخش می نوش باد — ز امجد کلام حسین گوش باد
ابوالفضل عباس رفعت لقب — ابوالفیض ثانی بعلم ادب

ابونصر عصر و ابوالفتح دہر — کمالش عیان ہمچو مہ شہر شہر
بذکر ائمہ کتابی نوشت — دل آرا بسان فضای بہشت

دل مومنان شاد شد زان کتاب — دل حاسدان گشت مثل کباب
بدیدم چنین نامہ والہ شدم — چو بر دور مہ رنگ ہالہ شدم

الٰہی بود نامہ و آفتاب — بود بہرہ ور عالمی زین کتاب

تقریظ از منشی سید جعفر بن حکیم سید عباس دیوبندی

تیم سار مولانا عباس فرجاوگند آور که از تابش شید مهر برگزیده گان درگاه یزدان دلش آذرنگ ست وسگالش وانگارش وی پاک از اهرمن شبی ریورنگ استاد گیرنده سرگذشت آغاز وانجام وکردار وگفتار بهین جیشور هست ورو بانوی بانوان مینود دوازده پیره وخشور راه نماو ناموار که پیوسته خدان خدا برروان پاک ایشان باد از روی نامهای گزیده یزدانیان راست باز وژرف نگهان فرازنوشت ودر روزگار شگرف یادگار گذاشت که از درایش آن دل دوستان مشت بیچون گلستان شد وروان هندبور منبل دشت درمرزغن پیچ وتاب سرآسیمه نالان منکه شاگردانه چندین خاک بالان این روشن روان در چشم کشیده ام واندکی زبان دری آموخته ام ازدم دیدن وخواندن شیدائی چمر رندوارش این نامه گرویده سرمایه خرد اندوخته ام وباور می کنم که هرکس خواهد دید بسیار خواهد پسندید

تقریظ از جامع فروع واصول علوم معقول ومنقول جناب مولوی مفتی رسول صاحب بهوپالی خلف الصدق جناب مفتی فضل الله صاحب نبیره مفتی خیر الله صاحب سلمه الله تعالی

تاریخ آل مجاد از اول تا آخر دیدم وتمام مطالب او را در میزان ذهن خود سنجیدم مولفش فاضل خبیر ادیب عدیم النظیر تاریخی این بلیغ البیان امامی المذهب جعفری المشرب ست مگر این کتاب از روی کتب معتبر اهل سنت وجماعت تالیف فرموده گوی سبقت از اقران ربوده وهرجا در بیان فریقین تفاوت یافته آن را بعبارت کافی وشافی وانموده برای مبتدیان ومنتهیان هردوگروه باشکوه طریق صواب کشاده الحق این کار قابل تحسین ولایق هزار آفرین ست ودر نشر مناقب آل یسین سخنش بس محکم ومتین حق جویان را مطالعه این کتاب موجب جلاء العیون

إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

رشحات تقریظ چون لولو آبدار از غوصی کلک جواہر سلک دبیر بیمثال عالمِ خوش مقال افضل زمان وحید دوران مولٰنا و بالفضل اولٰنا مولوی محمد عبد المجید سلمہ اللہ الحمید مالک مطبع انصاری دہلی

قُل لَّآ اَسئَلُکُم عَلَیہِ اَجرًا اِلَّا المَوَدَّۃَ فِی القُربٰی

میکنم ہر دم ثنائے اہلِ بیت	جان و دل باد افدای اہل بیت
تا کہ گشتم صاحبِ فہم و ذکا	مینرنم کوس ولای اہل بیت
انچہ در کونین باشد خوب تر	آفریدہ ایزد برائے اہلِ بیت
بیگمان عبد المجید دہلوی	ہست بیشک خاکپای اہل بیت
رہ ز رستا خیز از فضلِ خدا	جادہ پیماید تقفائے اہل بیت

مومنین قدر آل یٰسین کہ آیہ تطہیر و مودت در شانِ ایشان نازل ست نیک می دانند و حصولِ روح ریحان و وصول بخیابان جنان از عواطف امنار الرحمٰن باور می نمایند خوشحال کسانیکہ از رحیق بہشت محبت دودہ اعلیٰ حضرت سرست اند و دشمنانش از سیلے و سر خنگ نفرین ایشان ناکام و پست ۔

بر رہِ عہد بختم سیللے	تابع عقل در ستم سیللے
تا بمہر نجستن آو نختیم	از غم کونین رستم سیللے
از تف خورشید محشر ایمنیم	خوب جائے امن جستم سیللے

منت ایزد را که چشمم سیلیی	بر طریق حب آل مصطفی
نی فگار روز از شستم سیلیی	ره روراه نجاتم ای مجید

طراز نده این کلام از اولاد انصار سید انام ست از مدتی بدل سگفتم و گوهر تمنا می سفتم که اگر نسخه دلپذیر برنگ حرز حریز و تحفه عزیز مثل سبیکه ابریز مشعر حال راستی اشتمال آل امجاد خیر العباد بدستم آید بنده اورا چاپ نماید. الحمد لله که زمانه بکام آمد و هلال مدعا بدر تمام شد. کتابی یافتم چنانکه خاطرم میجوست یعنی مضامینش مصداق جنة عالیة قطوفها دانیة بل مورد فیها عین جاریة

بعد عمری کام دل از وصل دلبر یافتم　　　آنچه دل می جست از افضال داور یافتم

در مطبع انصاری طبع ساختم ولوای مسرت در فضای دل افراختم. و نقشجات حرمین شریفین و مراقد پیشوایان کونین ضمیمه اش نمودم واز غایت سرور سر بفلک سودم ربنا تقبل منا انك انت السميع العليم وچون تراجم وطبقات مورخین نوشتن شعار علمای فهیم ست بنابران بعبارت عاری وفصیح ترجمه مؤلف تاریخ آل امجاد بوجه صحیح بر این خاتمه افزودم وپیروی علمای کرام نمودم. نسب ابو الفضل عباس بن احمد بن محمد بن علی بن ابراهیم بن یوسف بجابر بن عبد الله انصاری الخزرجی السلمی رضی الله عنه منتهی میشود. اجداد کرامش از مدینه منوره بشهر بغداد آمدند ومدت دراز در دار السلام بسر بردند وبعد مرور دهور بهمدان که نزهت کوه الوندش مشهور آفاق است شتافتند وقرنها در آن نزهتکده توطن نمودند. وچون نادر ایران گرفت میرزا ابراهیم خان بن یوسف مشیر و وزیر شاه شد وبعده پسرش میرزا محمد علی خان مستوفی الممالک که میرزا مهدی کوکب در تاریخ جهان کشا اورا بالقاب علامی فهامی خلاصة الفضلاء الکرام میرزا محمد علیخان نائب الصدارة ممالک محروسه یاد میکند بمراتب امارت

وزارت فائز گشته ومدتی بر مسند اقبال نشسته قبل دو ماه از قتل نادر جام شهادت نوشیده
پسر ششس مرزا محمد تقی خان از اردوی نادر بدر رفته بشروان سرکشید وچون مدتی بعد کشته شدن نادر
ایران دار الجدال والقتال بود مرزا در شروان مانده خود را محمد شروانی نامیده هرگاه فرصت یافت
بنجف اشرف تشتافت ودر حلقهٔ تلامذهٔ آغا باقر بهبهانی وسید مهدی طباطبائی که هر دو مجتهد العصر
بودند زانو زده از علوم متعارفه بهره ور گردیده رو بهند نهاد چه شنیده بود که عمش میرزا محمد حسین خان همدانی
وشیخ علی حزین گیلانی در شهر بنارس اند وچون وارد بلدهٔ کاشی شد مزار هر دو بزرگوار یافته فاتحه
خواند وبخدمت آصف الدوله وزیر الممالک فرمان دهٔ اوده رفت وچندی ضیف آصف هندی ماند
انطاق سفر حرمین بست وچون وارد بندر حدیده شد که از بنادر یمن ست با تاجر نامی سید محمد حیدر
بغدادی برخورد سید حیدر چون ایشان را بنام ونسب میشناخت با دختر خود کتخدا نموده مقیم بندر
حدیده کرد محمد بیاد الٰهی گوشه گیر گردید تا که بجوار رحمت الٰهی پیوست خلف الرشید او مولانا احمد یمنی
الشهیر بالشروانی که سنه ۱۲ هجری بعالم وجود خرامیده بود از محسن بن عیسی النجفی وبهاء الدین جبل عاملی وعلی
بن یحیی الدرهیمی الزبیدی وسید ابراهیم امیر صنعائی وسید زین العابدین جمل اللیل مدنی علوم وفنون
آموخته فاضل وادیب کامل گشته وارد کلکته شد لاکت ولمزون که از علمای لنڈن وافسر مدارس هند
بودند ایشان را بخدمت تدریس فن ادب مامور نمودند وعجب العجاب ونفحة الیمن وحدیقة الافراح
وجوهر الوقاد وغیره کتب مصنفهٔ شیخ شروانی را داخل قانون درس مدارس کردند که امروز مثل گلستان
وبوستان سعدی مشهور آفاق اند بعده بفرگفت گورنر فرمای هند شیخ شروانی بحضور غازی الدین حیدر
تخت نشین اوده شتافته مصاحب شاه گشته کتاب مناقب الحیدریه تصنیف نموده وبا دختر سید

اسمعیل خان مرشد آبادی رئیس بنارس مقیم محله مفتی گنج لکهنو کدخدا شد و پس از انتقال شاه
در بنارس جاگرم کرد و با ایمای سران فرنگ وارد شهر بهوپال شد و اتالیق نواب جهانگیر محمد خان
شمشیر جنگ والی بهوپال گردید و کتاب شمس الاقبال فی مناقب ملک بهوپال تصنیف فرمود و بطریق
تفرج بشهر پونا رفت و در انجا ۱۹ ربیع الاول ۱۲۵۶ھ هجری انتقال نمود و در تکیه رضا شاه زیر زمین
آسود. پسرش مولانا ابو الفضل عباس که ۲۲ شوال ۱۲۴۱ھ هجری در شهر بنارس پیدا شد برخی
ادب عربی از والد خود و فارسی از میر خیرات علی خان مشتاق فیض آبادی شاگرد علی حزین گیلانی
آموخت و بقوت حافظه و براقت ذهن سلیم کتب اکثر علوم دیده و فهمیده در شمار مستعدان روزگار
آمد و بمناسبت طبیعت فنون عسکری آموخته صاحب السیف و القلم گشت و اکثر بلاد نامی هند
دیده مقیم بهوپال شد و در سرکار مسند آرای بهوپال عزت و اعتبار پیدا کرد و در ۱۳۰۴ھ هجری
وظیفه بلا شرط خدمت بزمره منصبداران یافته در گوشه عافیت نشسته ایام زندگانی بیاد الٰهی
بسر میکند. نثر عربی و نظم پارسی بجودت می نگارد گاهی رفعت و گاهی سرور تخلص میکند و در فن
تاریخ و ادب مرد کامل شمرده میشود و نجم الدوله دبیر الملک میرزا نوشه اسد الله خان غالب دهلوی نظام
جنگ را که ظهوری وقت بود امام الشعرا یافته از غالب اصلاح در بعض کلام خود گرفته مرزا را استاد
خود گفته و اکثر تصانیف این مرد شریف قابل تحسین و آفرین اند. **از انجمله**
سلطان نامه تاریخ روم + تزک افغانی تاریخ نسب افاغنه + تاریخ بهوپال + تاریخ دکهن
موسوم به چار چمن + تاریخ سیلان + تاریخ بکو مشعر حال قوم بوهره + تاریخ نقادروان در
بیان سکهای شاهان + تاریخ نفیس + تاریخ دلچسپ + تاریخ گرامی نامه در حال سلاطین هند

آیین بهین دستور العمل سلاطین + آئین محبوب + چشمه نوش + تاریخ آل امجاد + داستان باستان + روان افزا + نور دیده + سر من رای در حال علم جفر + قبات القباس در مراسلات آرسی پارسی در لغت پارسی + بهار گل + ساغر مل + دلکشا + گلدسته + گل نسرین نخلخه عبهری + تقریر دلپذیر + جواب شافی + جواب باصواب + جواهر خانه + مثنوی راح روح زرناب + سرواد سرفرز + سلک گوهر + در نجف + خیر العمل + نشاط افزا + مجربات عباسی گل صد برگ + منظومات رفعت + همایون نامه + عباس نامه + و تعربے۔ انشار نثر الناظرین + زینة الانشاء + الشان الانسان + سبحة العسجد + شهود عادل کمالات الشان اند و ابو القاسم محتشم و ابو الحسن محترم دو فرزند رشید دارد که باقتفای پدر خود سالک طریق صواب و محلی بحلیه فضائل صوری و معنوی هستند +

تقریظ رقم زده خامه عباسی عمامه مشکین شمامه فرزند رشید و دلبند مجید از علوم متعارفه بهره ور و از فنون شریفه ممدوح اصغر و اکبر نور چشم معروف بمولوی محمد عبد اللطیف شاهجهان آبادی سلمه الهادی و رزقه علماً نافعاً کعرف العنبر و الجادی لیستنبح نسیمه هوادی

جز آل نبی کیست که مثل پیغمبر خدا مال زکوة گرفتن بروے حرام باشد وسواے اہل بیت کدام ست که سزاوار گفتن انا ابن خیر الانام باشد ؎

این سلسلۂ از طلای ناب ست　　　این خانہ تمام آفتاب ست

سبحان اللہ محبت دلی باسادات داشتن نشان حسن خاتمہ اہل ایمان ست و معاذ اللہ
این مخدوم زادگان را بچشم کم دیدن علامت ارباب نیران ست ہرگاہ انی سلم لمن سالمکم
وحرب لمن حاربکم رسول اللہ فرماید جمیع امت را ارادت صادق وعقیدۂ واثق باین بزرگان
می باید الحمد للہ کہ ظاہر و باطن من یکسان ست و آیۂ مودت فی القربی پیوستہ بر زبان جناب
قبلہ گاہ این بندۂ نحیف موسوم بعبد اللطیف اعنی مورد فضل حضرت باری مولوی
محمد عبد المجید مالک مطبع انصاری کہ در دہلی و جملہ بلاد ہند بزمرۂ علمای نامدار روشناس اند
و در علوم دین مبین تو گوئی کہ ارشد تلامذہ شست عبد اللہ بن عباس اند۔ اکثر میفرمودند و جستجو
مینمودند کہ مختصر کتابی حاوی مطالب کثیر بالفاظ یسیر غیر عسیر شایان قبول خواطر فریقین اہل اسلام
بروایات صحیحہ علمای کرام اگر بدست افتد۔ مطبع انصاری دہلی بطبع آن خجستہ گردد۔ از انجا
کہ سن جدّ و جدّ از مسلمات ست و حسن عقیدہ از قبیل کرامات۔ کتابی یافتند چنانکہ تمنا داشتند
و این حصول مرام را از عطیات الٰہی پنداشتند فوراً بچھاپ نمودن آن شادکام گردیدند و عالمی
را مایۂ انبساط بخشیدند الحق این نسخہ وجیزہ و کتاب پاکیزہ تاریخ آل امجاد و تذکرہ دودمان خیر العباد
کتابیست رشک ارم ذات العماد و مصداق لم یخلق مثلہا فی البلاد عبارتش صاف تر از آئینۂ
حلب و مضامینش گواراتر از شیرۂ عنب یقین ست کہ شائقان این شگرف نامہ را دست
بدست خواہند خرید و زود نوبت طبع بار دیگر ان شاء اللہ تعالی خواہد رسید *

ہوئی برق کو فکر تاریخ کی یہ تاریخ ہے آل امجاد کی ۱۲ ھ ۱۲	قطعۂ تاریخ طبع کتاب آل امجاد از نتیجۂ فکر محمد کفایت اللہ برق منصرم مطبع انصاری دہلی	سر ہشتم جسدم یہ پہنچی کتاب لکھا طرز باطل کا سرپیر کاٹ

فہرست بعض کتب موجودہ مطبع انصاری دہلی

نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت	نام کتاب	قیمت
قرآن شریف مترجم بہ ترجمہ		مجمع الزوائد ومنبع الفوائد جلد		المعتقد المنتقد عقائد میں بڑی		دلی کی سوسائٹی میں اسکے مذہبی شکوک	
لفظی وبرحاشیہ تفسیر حسینی	سے/	اول قیمت	للعہ/	مفید کتاب ہے	۱۴/	کو ترقی ہوئی اور پریشانی بڑھی	
قرآن شریف مترجم ترجمہ شاہ		ترمذی مترجم قیمت فیجلد	ے/	المعجم الصغیر للطبرانی حدیث		مراۃ العروس قیمت فی جلد	۸/
عبد القادر صاحب رحمۃ اللہ علیہ		ابوداؤد مترجم قیمت فیجلد	ے/	میں نایاب کتاب ہے جو آجتک		بنات النعش قیمت کاغذ ولایتی	۷/
مع موضع القرآن فلسکیپ	ہیے	مسلم شریف مترجم قیمت	۵ء/	نہیں چھپی تھی بڑی عرقریزی سے		ایضاً کاغذ رسمی قیمت فی جلد	۴/
قرآن شریف معراجی صفحہ		کشف المغطا قیمت فی جلد ...	۸/	چھاپی گئی ہے شائقین جلد طلب		توبۃ النصوح قیمت فی جلد ...	۷/
۲۰-۲۶ بہت خوشخط وصحیح مجلد		نسائی مترجم قیمت فیجلد	ے/	فرمائیں	عہ/	محصنات یعنی فسانہ مبتلا ...	۱۰/
پارچہ قیمت	۱۰/	بلوغ المرام مترجم قیمت ...	عہ/	اوجز السیر عربی میں ہے ...	۱/	ابن الوقت قیمت فیجلد	۱۲/
حمائل شریف مترجم دو ترجمہ		**کتب تصوف**		عقبہ ابن جریر عربی میں ہے	۲/	موعظہ حسنہ قیمت فیجلد	۱۰/
ایک فارسی شاہ ولی اللہ صاحب رح		علم الکتاب خواجہ میر درد رحمۃ		ناول دلفگار۔ نہایت عمدہ اور		منتخب الحکایات قیمت فیجلد ...	۴/
دوسرا ترجمہ بامحاورہ حضرت		اللہ علیہ علم تصوف میں نہایت		نتیجہ خیز ناول ہے کاغذ ولایتی	۸/	چند پند قیمت فیجلد	۴/
شاہ عبد القادر صاحب رح تقطیع		عمدہ کتاب ہے بزبان فارسی قیمت	۵/	ایضاً کاغذ رسمی	۶/	صرف صغیر قیمت فی جلد ...	۲/
۱۸-۲۲ قیمت فی جلد	۱۲	دیوان فارسی خواجہ میر درد رح	۸/	القول المسلم علی شرح المسلم تصنیف		نصاب خسرو قیمت فیجلد	۱/
ایضاً ۲۰-۲۶ قیمت فی جلد ...	۶/	دیوان اردو ایضاً قیمت فیجلد	۴/	قاضی مفتی محمد عبد الحق بھوپالوی	۸/	اتمام حجۃ قیمت فیجلد	۱/
قرآن شریف ستہ ترجمہ قیمت	للعہ/	سرچشمہ رحمت تصوف میں عمدہ		**کتب مصنفہ ڈپٹی مولوی**		مبادی الحکمۃ قیمت فی جلد ...	۸/
قرآن شریف ۱۱ سطر مترجم ترجمہ		کتاب ہے قیمت فی جلد	۸/	**محمد نذیر احمد خان صاحب بہادر**		ایامی قیمت فی جلد	۱۰/
شاہ ولی اللہ صاحب رح	۱۲	**کتب متفرقات**		**رؤیای صادقہ** یہ ناول		رسم خط قیمت فی جلد	۲/
کتب حدیث		قانون المعالجات مطبوعہ		حال میں ڈپٹی صاحب موصوف نے		ما یغنیک فی الصرف قیمت ..	۸/
صحیح بخاری مع شرح فتح الباری	۳۰	بھوپال قیمت فی جلد	عہ/	لکھا ہے اگرچہ مولوی صاحب کے کل ناولوں		ایضاً کاغذ رسمی قیمت فیجلد ...	۵
ایضاً کاغذ ولایتی قیمت	۲۵	مجالس الابرار قیمت فی جلد ..	للعہ/	اور لکچروں میں مذہبی شان ہوتی ہے مگر		لکچروں کا مجموعہ اس میں تیرہ لکچر	
مقدمہ فتح الباری قیمت	ے/	مفید الاحناف قیمت فی جلد	۱/	اس ناول کو عجب شان سے اختیار کیا ہے		ہیں قیمت کاغذ ولایتی فیجلد ...	عہ
رفع الالتباس عن بعض الناس	۵/	رسالہ استنجا بآب قیمت	۱/	صادقہ ایک عورت ہے جسکا دماغ خدا نے		ایضاً کاغذ رسمی قیمت فیجلد	۱۴/
مسلم شریف مع شرح نووی جلد		مثنوی گلزار سنت قیمت فیجلد	۵/	اسطرحکا بنایا ہے کہ وہ ہمیشہ سچے خواب دیکھا		لکچر نمبر ۱۴ قیمت فیجلد	۲/
بارثانی کاغذ حنائی دبیز قیمت ..	لعہ/	ایضاً فی جلد قیمت	۴/	کرتی ہے ادھر سید صادق علیگڈھ کالج کا		لکچر نمبر ۱۵ قیمت فیجلد ...	۲/
ایضاً کاغذ ولایتی دبیز قیمت ...	۵ء	لکچر نمبر ۲ مضمون پند مشمون قیمت	۱/	طالب العلم فرض کیا گیا ہے بی اے پاس		لکچر نمبر ۱۶ قیمت فیجلد ...	۲/
ابن ماجہ مطبوعہ فاروقی	۶/	لکچر نمبر ۳ پند سود منا قیمت	۲/	یہ آپس میں لیے گئی ہیں سید صادق عموماً		لکچر نمبر ۱۷ قیمت فیجلد	۲/
سنن الدار قطنی مع تعلیق المغنی	ے/	تہذیب النسوان عورتوں کے		انگریز خوانوں کی طرح تنزل العقید ہے		لکچر نمبر ۱۸ و ۱۹ قیمت فیجلد	۲/
سبل السلام شرح بلوغ المرام قیمت	للعہ/	لیئے نہایت مفید ہے قیمت	۶/	بی بی کے تعلق سے وہ علی میں رہنے لگا		لکچر نمبر ۲۰ قیمت فیجلد	۲/

اشتہار

حمائل شریف مُعرّا

ولایت کی عکسی اور بمبئی کی طرح بطرح کی اور مطبع مجتبائی کی چھپی ہوئی حمائلیں تو لوگوں نے بہت سی دیکھی ہونگی۔ اب اس حمائل کے سرمہ نور افزا سے بھی چشم شفا طلب کو منور فرمائیں وننزل من القرآن ما هو شفاء ورحمة للمؤمنين صحت اور صفائی میں بیجا مبالغہ کرنے کی ضرورت نہیں موجود ہے ملاحظہ کرلو خدا کے فضل اور اُسکی مدد سے مطبع کے معاملہ کی صفائی میں تاجروں کو تردد نہیں اسلیئے اس کا ذکر بھی بے سود ہے۔ اطلاعًا اسقدر لکھنا ضرور ہے کہ باوصف اس جمال و خوبی کے قیمت اس شاہد رعنا کی بہت ہی کم رکھی گئی ہے جس کا نقشہ ذیل میں درج ہے۔

محصول ذمہ خریدار ہے۔

اشتہار

قرآن شریف مترجم گجراتی

یہ قرآن شریف بڑی عمدگی اور صفائی سے بصرف زر کثیر و جانفشانی حال میں انصاری پریس دہلی میں چھپا ہے مُسلمانان بمبئی و گجرات وغیرہ کی سہولت کے واسطے گجراتی حرفوں میں ترجمہ اور فوائد لکھے گئے۔ اور یہ ترجمہ مولانا حضرت شاہ عبد القادر صاحب رحمۃ اللہ تعالی علیہ کا مانا ہوا ترجمہ ہے۔ اسکے چھاپنے کی صفائی اور ترجمہ کی خوشخطی دیکھنے پر منحصر ہے باوجود اسقدر محنت اور صرف زر کثیر کے ہم نے مسلمانان گجرات اور بمبئی کے فائدے کی غرض سے قیمت صرف چھ روپیہ مقرر کی ہے اور یہ قرآن شریف بمبئی میں بڑے بڑے نامی تاجروں کی دُکان سے اور مطبع انصاری دہلی سے ملسکتا ہے۔ محصول ڈاک ذمہ خریدار ہے

کاغذ سفید بلا خا	قیمت	کاغذ سفید خاشدہ	قیمت	کاغذ نیلگوں خوشرنگ	قیمت	کیفیت
بلا جلد	۸؍	بلا جلد	۱۰؍	بلا جلد	۱۲؍	محصول بلا جلد ۲؍
مجلد سادہ	۹؍	مجلد سادہ	۱۱؍	مجلد سادہ	۱۳؍	محصول مجلد ۳؍
مجلد طلائی عمدہ	۹؍	مجلد طلائی عمدہ	۱۰؍	مجلد طلائی عمدہ	۱۲؍	

المشتہر محمد عبد المجید مالک مطبع انصاری دہلی

صحتنامہ تاریخ آل امجاد

صفحہ	سطر	غلط	صحیح	صفحہ	سطر	غلط	صحیح
۱۴	۱۳	گل	کل	۵۱	۷	حال گفت	خود گفت
۱۷	۸	جنتہ اخیہ	جنب اخیہ	۵۲	۵	منم	منہم
۲۰	۹	عوالیا	غوالیا	″	۱۱	چند	چندے
۲۱	۷	رہ	زہ	۵۴	۱۱	درحال	برحال
۳۰	۱۷	بران پاک	برآن مرقد پاک	۵۵	۹	برجانماز	برجانماز گذاشتہ
۳۱	برحاشیہ	خواجہ عالم	خواجہ عاصم	۵۶	۷	انگشتہ	انگشتر
۴۰	۳	دست خلافت	دست از خلافت	۶۵	۱۴	ایوام	ایوان
″	۱۰	زوجتك بيزيل	زوجتك بهزيل	۶۶	۵	وہر شب میکنند	وہر شب روشن میکنند
۴۱	۶	فدفن البقیع	فدفن فی البقیع	″	۱۵	بست	بسط
″	۱۵	جدو بلب خویش	جدواب خویش	در سطر نہم حال شہید ذکر کتاب		ازآب جاری	نہرآب جاری
۴۲	۱۴	کہ او دیگر برود	کہ او جائی دیگر برود	۷۰	۷	بافردی پیادہ	بامردی پیادہ
۴۳	۵	بند کردند	بند نمودند	۷۳	۹	مہدی وی	مہدوی
۴۹	۱۳	باجد مبارک	باجید مبارک	۷۵	۶	جورا	جوڑا
۴۹	۱۴	قتل عظیم	قتال عظیم	۱۰۷	۵	حسین خان	حسن خان
				۱۰۹	۲	قبات	قبسات

اعلان

جملہ تاجران و اہل مطابع را روشن باد کہ این کتاب مستطاب سعادت مآب بذکر
بہترین عباد مسمّیٰ بتاریخ آل امجاد کہ صحیح صحیح تاریخ سادات کرام ہست بکمال سعی و حسن کوشش
کارپردازان مطبع بقالب طبع درآمدہ حسب منشائی دفعہ ۱۸ ایکٹ ۲۵ سنہ ۱۸۶۷ء داخل رجسٹر گورنمنٹ
گردید۔ باید کہ احدی بدون اجازت تحریری بکسی عنوان خیال طبع را در سواد خاطر خویش
راہ ندہد و ضرور از پاداش گنہ پرہیزد۔ وما علینا الا البلاغ ◆

الراقم

محمد عبد المجید عفی عنہ مالک مطبع انصاری دہلی

کتب خانہ
جامعہ عثمانیہ

۱۔ اراکین مجلس اعلیٰ، مجلس تعلیمات، مجلس انتظامی [illegible]
و نیز صاحبان [illegible] پانچ کتابیں ایک ماہ تک [illegible] اپنے پاس رکھ سکیں گے۔

۲۔ اساتذہ جامعہ عثمانیہ دس کتابیں ایک ماہ تک اپنے پاس رکھ سکیں گے [illegible]
اور اراکین دار الترجمہ ترجمہ شدہ دو کتابیں بی۔ اے اور [illegible] سے

۳۔ طلبا ایم۔ اے، ال ال۔ بی [illegible] اپنے پاس رکھ سکیں گے۔
[illegible] تین کتابیں ایم۔ اے [illegible] ایک ہفتہ اپنے پاس [illegible] طلبہ کے حساب
طلبہ پانچ کتابیں [illegible] کتابیں واپس لیا جائیگا [illegible] کی جائیگی [illegible]

۴۔ مدت مقررہ [illegible] کتاب واپس [illegible] کی جائیگی [illegible] داری
ایک آنہ یومیہ [illegible] کتابیں [illegible] کا لانا لازم ہے۔
کتب خانہ میں کتاب [illegible]

۵۔ کتابیں گم یا خراب ہو جائیں تو [illegible] ہوگی۔

۶۔ کتابوں پر کسی قسم کا نشان یا کوئی [illegible]
نہ لگایا جائے۔

۷۔ قلمی نسخے اور حوالے کی کتابیں
جاری نہ کی جائیں گی۔ فقط